

Ñà-nduá Nì Tiaa San Mateo sàhà Jesucristu

Nansa nisa nani xìi Jesucristu

1 Ñà-yòhó nduú tutu nacání sàhà ana nduú xìi Jesucristu. Iin yohòtéhè-yá nduú David, te iin yohòtéhè David mà nduú Abraham. ²Te Abraham yucán, nì ìa iin dèhe-ne nani Isaac. Te Isaac mà, nì ìa stná iin dèhe-ne nani Jacob. Te Jacob mà, nì ìa stná iin dèhe-ne nani Judá, xi stná cuàhà ñani-nè. ³Te Judá mà, nì cacu ùì dèhe-ne, iin-ne nani Fares, te inga-nè nani Zara. Te Tamar nani dihi Zara mà. Daaní, Fares ma, nì ìa stná iin dèhe-ne nani Esrom. Te Esrom mà, nì ìa stná iin dèhe-ne nani Aram. ⁴Te Aram mà, nì ìa stná iin dèhe-ne nani Aminadab. Te Aminadab mà, nì ìa stná iin dèhe-ne nani Naasón. Te Naasón mà, nì ìa stná iin dèhe-ne nani Salmón. ⁵Te Salmón mà, nì ìa stná iin dèhe-ne nani Booz. Te Rahab nani dihi Booz. Daaní, nì nandàhà Booz mà xì Rut, te iin dèhe-ne nani Obed. Daaní, Obed mà, nì ìa stná iin dèhe-ne nani Isaí. ⁶Te Isaí mà, nì ìa stná iin dèhe-ne nì sanduu rey David. Daaní, David mà, nì ìa stná iin dèhe-ne nani Salomón. Te dihi Salomón

mà nduú nècuàchì ñaha nì sanduu ñahàdìhí Urías antes.

⁷Daaní, nì ìa stná iin dèhe Salomón mà nani Roboam. Te Roboam mà, nì ìa stná iin dèhe-ne nani Abías. Te Abías mà, nì ìa stna iin dèhe-ne nani Asa. ⁸Te Asa mà, nì ìa stná iin dèhe-ne nani Josafat. Te Josafat mà, nì ìa stná iin dèhe-ne nani Joram. Te Joram mà, nì ìa stná iin dèhe-ne nani Uzías. ⁹Te Uzías mà, nì ìa stná iin dèhe-ne nani Jotam. Te Jotam mà, nì ìa stná iin dèhe-ne nani Acaz. Te Acaz mà, nì ìa stná iin dèhe-ne nani Ezequías. ¹⁰Te Ezequías mà, nì ìa stná iin dèhe-ne nani Manasés. Te Manasés mà, nì ìa stná iin dèhe-ne nani Amón. Te Amón mà, nì ìa stná iin dèhe-ne nani Josías. ¹¹Te Josías mà, nì ìa stná iin dèhe-ne nani Jeconías, xi stná dava ga ñani-nè. Te divi tiempu yucán nì catavà tè-ñuu Babilonia nèhivì raza-ndà cuàhàn-nè presu ndè ñuu-te.

¹²Daaní, na ndoó-né ñuu Babilonia yucán, dandu nì ìa stná iin dèhe Jeconías mà nani Salatiel. Te Salatiel mà, nì ìa stná iin dèhe-ne nani Zorobabel. ¹³Te Zorobabel mà, nì ìa stná iin dèhe-ne

nani Abiud. Te Abiud mà, nì ìa stná iin dèhe-ne nani Eliaquim. Te Eliaquim mà, nì ìa stná iin dèhe-ne nani Azor. ¹⁴Te Azor mà, nì ìa stná iin dèhe-ne nani Sadoc. Te Sadoc mà, nì ìa stná iin dèhe-ne nani Aquim. Te Aquim mà, nì ìa stná iin dèhe-ne nani Eliud. ¹⁵Te Eliud mà, nì ìa stná iin dèhe-ne nani Eleazar. Te Eleazar mà, nì ìa stná iin dèhe-ne nani Matán. Te Matán mà, nì ìa stna iin dèhe-ne nani Jacob. ¹⁶Te Jacob mà, nì ìa stná iin dèhe-ne nani José. Te divi José mà nduú ìi María dihi Jesucristu.

¹⁷Ñàyùcàndùá, nsidaa xì-yá yucán, ùxìn cùmì ní sanduu-ne dècuèndè tiempu xi Abraham xì dècuèndè tiempu xi David. Daaní, ndoó ùxìn cùmì gá-nè dècuèndè tiempu xi David xì dècuèndè quivì cuàhàn-nè presu ñuu Babilonia. Daaní, después ndoó ùxìn cùmì gá-nè dècuèndè tiempu xi Cristu.

Nansa nì tùinuù Jesucristu ñuhivì yohó

¹⁸Cunaha-nsiá, dohó nì cuu na ní tùinuù Jesucristu. Sàni ndiadi tnùhu nandàhà dihi-yá María xì José. Doco tàñáha ga coo-ne xì nècuàchìmà, te nì sàcùñuhu mée xi-ne nì quida Espíritu ìi xí Dios. ¹⁹Ñàyùcàndùá, nì nacani ini José ñà-chicá vaha tàhndè tnùhu xi-ne cahan-né, doco mà cáchí vate-nèà, vàchi nècuàchì vaha nduú-né, te có-cùnì-nè cuitnùhu nèhivì María. ²⁰Doco na nacání ìi ini-nè quida-ne ducán, nì sàní-nè nì ndecunu iin ángel xi Stoho-ndà Señor nù-né, te dohó nì cachi ángel mà xì-né:

—Cunini-ní, José, descendencia xi David; màsà yúhî-ní nandàhà-ní xì María. Vàtùni cunduu-ne ñahàdihí-ní, vàchi mée xi-ne ñuhu-ma, mée sàhà Espíritu ìi xí Dios nduú-vé. ²¹Te icúmí-vé tùinuù-vé, cunduu-ve iin mée tiàa, te Jesús cunani-vé, vàchi icúmí-yà dacácu-ya nèhivì xí-yá nùù cuàchi-ne —nì cachi ángel.

²²Pues divi ducán nì cuu nsidaájàn sàhà-ñá nì cùù ndisa ñà-ndúá nì cachitnùhu Stoho-ndà Señor antes na ní càhàn iin ana càhàn cuenta xi-ya, te nì cachi-nè:

²³Cunaha-nsiá, icúmí coo mée xi iin ñahà chii nduú señorita; te nú sàni tùinuù-vé, dandu cunani-vé Emanuel, vàchi cuní cachà mà ñà-sàni quesaa Dios cutnahá-yá xì-ndà nduá.

²⁴Daaní, nì nsicuihnú ini José, te nacua nì cachi ángel mà xì-né, divi ducán nì quida-ne, nì nandàhà-né xì María ñà-cunduu nècuàchìmà ñahàdihí-nè. ²⁵Doco cóni ía-ne xì nècuàchìmà dècuèndè nì tùinuù mée mà. Te Jesús nì sàcùnani-vé.

Nansa nì casaà rey nchichí nùù Jesús, te nì cahvi-néyá

2 Tiempu xi rey Herodes nì sandua na ní tùinuù Jesús ñuu tii Belén ía ladu Judea. Dandu nì casaà nècuàchì nchichí ñuu Jerusalén; ladu ndé caná orá nì quixi-ne. ²Te nì ndàcàtnùhù-nè: —Índù ía mée nì tùinuù-xí, divi mée cunduu rey xi nècuàchì Judea? Vàchi ndé caná orá sàni xini-nsì sìtnùù cachitnùhu sàhà-yá; te vichi vaxi-nsi cahvi-nsiyá —nì cachi-nè.

³Dandu rey Herodes, na ní xinitnùhu-tè ñà-ndüá ndácàtnùhù nècuàchìmà, nì ndulocó-te, mii-té xi nsidaa gá stná nèhivì ñuu Jerusalén. ⁴Ñàyùcàndüá, nì cana-tè dùtù chicá xí-idònùù, xì stná nècuàchì dacuahá ley ì, te nì xicàn tnùhù-té nùù-né índù ñuu cuàhàn tùinuù Cristu. ⁵Te nì naxiconihí-né nùù-té, cachí-nè:

—Divi ñuu tii Belén iá ladu Judea. Vàchi ducán nì tiaa iin nècuàchì nì càhàn cuenta xi Dios sàhana ndé cachí-yà:

⁶Cunaha mii-nsiá nècuàchì ñuu Belén iá ladu Judea: màdì ñuu chicá có-ndiàà nduú ndé ndoó-nsiá; còò, divi ñà-chicá ndiàà nduá nùù nsidaa ñuu nahnú ladu xi-nsia, vèchi divi ñuu mii-nsiá icúmí tùinuù mii-yá ana cusahnú, te icúmí-yà cunuù-yá nèhivì xí, divi nèhivì raza-nsiá Israel.

⁷Daaní, nì cana dèhé Herodes nècuàchì nchichí mà, te nì ndàcàtnùhù váha stná-te nùù-né índù tiempu meru nì tùì sìtnúù mà.

⁸Dandu nì techuún-tené cùhùn-nè ñuu Belén, cachí-te xi-né:

—Cuahán-nsiá ñuu mà, te ndàcàtnùhù váha-nsia nansa ndisa iá sàhà mée mà, dandu nacachitnùhu-nsia xí, vèchi yùhù, cuní stnáì cùhìn cahvi stnáì-vè —nì cachì-te.

⁹Daaní, na ní nsihi nì sàcùnaha nècuàchì nchichí mà nùù-té ñà-jaàn, dandu nì quihin-ne ichì cuàhàn-nè. Te cunaha-nsiá, yucán nì natùì tu sìtnúù nì xini-nè antes ladu xínu orá. Te nì sàcòdònùù-sí nùù-né nì sàà-si nì ndòò-sì dīquì-xí nacua

ndé iá mée mà. ¹⁰Ñàyùcàndüá, yáha ga nì cudìì ini-nè na ní xini tu-ne sìtnúù mà. ¹¹Dandu nì caquihvi-ne vehe, te nì xini-nè mée mà xì dihi-vé nani María. Te nì tutuyuhu-né ñuhù nùù-vé, te nì cahvi-névè. Dandu nì nacuna-ne ñà-ñùhú ñà-cuicà-né, te nì dácútàhvì-néyà, divi oro xì inciensu xì tàtnà nani mirra. ¹²Doco después nì sàní-nè nì cachitnùhu Dios xì-né ñà-íá peligrú: màsà náyàha-ne ndé iá rey Herodes. Ñàyùcàndüá, inga ichì nì naquihin-ne mànuhù-né ñuu-nè.

Nansa nì xinudèhé José xì María xì mée Jesús cuàhàn-nè ñuu Egipto

¹³Dandu, na sàmànùhù nècuàchì nchichí, nì sàní stná José, nì xini-nè iin ángel nì quixi nùù Stoho-ndà Señor. Te dohó nì cachi ángel mà:

—Ndacuiìn-ní, tnii-ní mée, te cundaca-nívè xì mamá xi-ve cuahán-nsiá ñuu Egipto cunudèhé-nsiá. Te divi ñuu mà icúmí-nsiá cundoo-nsia ndè cachi sàì cachitnùhì xì-nsiá. Vèchi icúmí Herodes nanducu-tévè ñà-cahnì-tévè —nì cachi ángel mà.

¹⁴Ñàyùcàndüá, mate ñuú nduá, doco nì ndacuiìn José nì saca-ne mée mà xì dihi-vé, te nì quihin-ne ichì cuàhàn-nè ñuu Egipto. ¹⁵Te ñuu mà nì sandoo-ne dècuèndè nì xihì Herodes. Te divi ducán nì cuu sàhà-ñá ni cuú ndísá palabra yohó nì cachitnùhu Stoho-ndà Señor antes na ní càhàn iin ana càhàn cuenta xi-ya: “Dècuèndè ñuu Egipto nì canì Dèhemanì ñà-ndixi-ya”.

**Nansa nì dàndàcú rey
Herodes ñà-cui nsidaa mèe
tiàa ladu ñuu Belén**

¹⁶Daaní, na ní xini Herodes cóni ndúlócò nècuàchè nchichí sàhà ñà-ndúá nì cachì-te, dandu yáha ga nì xidà inì-te. Ñàyùcàndùá, nì techuún-te soldadu nì sàhàn nì casahnì xì nsidaa mèe tiàa ndoó ñuu Belén xì inicutu stná ladu yucán, nsidaa luchì cuati xicá ùi cuà cuàhàn tìxi-xi, nì casahnì-tévê, vàchi ñà-jaèn nduú tiempu nì cachi nècuàchè nchichí na ní ndàcàtnùhù Herodes nù-né. ¹⁷Ñàyùcàndùá, quivì jaèn nì cuu ndisa ñà-ndúá nì cachitnùhu Jeremías sàhana na ní càhàn-nè cuenta xi Dios, te dohó nì cachi-nè:

¹⁸Tiacú tnaná cuáhà-né ladu ñuu Ramá. Sacú nècuàchè ñahà, te cána-ne, divi nècuàchè descendencia xi Raquel. Sàhà mèe xi-ne sacú-né; nì mà cùl cahnde ini-nè, vàchi cò cá-vè.

¹⁹Daaní, José, iá va-ne ñuu Egipto. Dandu nì sàà quivì nì xihì rey Herodes. Te nì sàní tu José inga xichi, nì xini-nè iín iin ángel nì quixi nù Stoho-ndà Señor, ²⁰te cachì ángel mà xì-né:

—Ndacuìin-ní, cuaca-ní mèe xì dihi-vé, te naxicocuìin-nsiá ñuu Israel, vàchi sàni xihì nèhivì cunì cahni xì-vé.

²¹Ñàyùcàndùá, nì ndacuìin José, nì saca-nevè xì dihi-vé mànuhù tú-né ñuu Israel. ²²Doco nì xinitnùhu-ne sàdàndàcú dèhe Herodes mà nani Arquelao, cusáhnù-te lugar xi nsì-yua-té ladu

Judea. Ñàyùcàndùá, nì yùhí-nè nùhù-nè ladu mà. Daaní, inga xichi nì sàni-nè, nì cachitnùhu Dios ñà-ndisa iá peligrù. Ñàyùcàndùá, nì yàha-ne chicá nù-xí dècuèndè ladu Galilea, ²³nì sàà-nè iin ñuu tii nani Nazaret, te yucán nì candò-ne. Pues, divi ducán nì cuu sàhà ñà-nì cùú ndisa palabra nì cacachitnùhu profeta xi Dios sàhana ñà-divi ñuu Nazaret cunduu ñuu-yà, cachi nèhivì.

**Nansa nì càhàn Juan Bautista
sàhù ndé nduú yucù**

3 Daaní, después nì quixi Juan Bautista yucù iá ladu Judea. Te nì quesaha-né càhàn-nè sàhù yucán, ²cachì-nè xì nèhivì ñà-nì nàxícocuìin ini-nè sàhà cuàchi-ne, vàchi sà-itúú cuni-nè cusahnú mii-yá iá ansivi.

³Pues divi Juan mà nduú ana nì cachitnùhu Isaías sàhà-xí na ní càhàn-nè cuenta xi Dios, te nì tiaa-ne dohó:

Tiacú càhàn fuerte ana càhàn yucù, te cachì-nè xì-ndà ñà-nsidandoo-nda (anima-ndà) na ian nduví ichi ndé yàha Stoho-ndà Señor, te ichi ndàà cundua.

(Ducán nì cachi Isaías sàhana.)

⁴Te Juan mà, dòò idi sìcamellu nì sandixi-ne, te iin quísi nì cuyucun siuhma tixi-ne. Te sìca xì ndudi ñùñù yucù nduá nisa itiacu-nè.

⁵Daaní, cuáhà nèhivì ñuu Jerusalén xì cuáhà stná nèhivì ladu Judea, xì stná nèhivì ndoó yatni yùte Jordán, nsidaa-né nì casaà-nè nù Juan yucán. ⁶Te nì cuhì-né nì quida nècuàchèmà ini yùte mà na ní dàtúi-ne cuàchi-ne.

⁷Doco nì xini Juan ñà-vàxi stná cuàhà nècuàchì fariseu xì cuàhà stná nècuàchì saduceu, cuní-nè cuhì stná-nè. Ñàyùcàndùá nì cachi-nè xì nècuàchimà:

—Mii-nsiá, na quidá còd, ducán quidá-nsiá, vaxi-nsia yohó xinúdhé-nsià nùu castigu icúmí quixi. ¿Ana divi nì cachi xì-nsiá ñà-quida-nsia ducán? ⁸Cunaha-nsiá, xiñuhu quida ndisa-nsia cumplir nacua ndiá icà quida-nda na naxícocuìn ndisa ini-nda sàhà cuàchi-nda. ⁹Ni màsà càhàn cuadú-nsià cachi-nsià inì-ni mii-nsiá ñà-divi Abraham nduú yohótèhè stná-nsià, te ñàyùcàndùá còd ni-ñàha cuu xi-nsiá. Vàchi cunaha-nsiá, dècuèndè stná yùu ndoó yohó, vètuni nanduu stná nahi descendencia xi Abraham, nú cuní Dios. ¹⁰Te vichi sà-ìá cuàhàn (cachi-yà índu nèhivì ñhì-xì castigu), na ian cuàhàn-nda nacàxin-nda yutnù có-càná fruta, te nihi-nda hacha cahnde-ndànú coco-nù. Pues ducán icúmí cuu stná xì nèhivì có-quidá víi. ¹¹Vàchi yùhù, tècuì quidá í' mii-nsiá na cuú-nsiá arrepentir; doco nhícùn gà vaxi ana chicá cahnú poder-xi nùu yùhù: te ni có-nàtùì (cundui nahi mozo xi-ya) ñà-chindeí quee ndisàn-yá. Doco mii-yá, tixi Espíritu Ì xí Dios icúmí-yà quida iì-yá anima-nsiá. Te na quidá ñuhu, ducán icúmí-yà quida stná-yà xì-nsiá (dandáñhú stná-yà ñà-có-ndiáá). ¹²Te vichi sà-ìá cuàhàn-yà quida-ya na ian quida-nda xi trigu, dandiachi-ndañá xì yutnù chipála dècuèndè ndiachi nshí trigu ndoó nùu ñuhù, dandu nùnìá, chivàha-ndañá, doco

mihì-ñá, coca. Te divi ducán icúmí-yà quida stná-yà (xì nèhivì ñuhivì: nèhivì xí mii-yá, càcu-ne; doco nèhivì dava ga), nicanicuahàn icúmí-nè coco-ne —nì cachi Juan.

Nansa nì cuhì Jesús

¹³Daaní, nì quee Jesús ladu Galilea, cuàhàn-yà yùte Jordán ndé iá Juan, vachi cuní-yà quida iì nècuàchimà-yá. ¹⁴Doco nècuàchimà, có-cùnì-nè, vachi cachì-nè xì-yá:

—Yùhù xiñuhí cuhì' quida mii-ní, màdiá mii-ní quixi-ní nùu yùhù, (te cuhì-ní).

¹⁵Dandu nì cachi-yà xì-né:

—Ducanicoó vichi, vachi ducán xiñuhu quida-nda sàhà-ñá quida ndisa-nda nsidaa ñà-ndúá ndiá icà-nda.

Dandu nì candisá Juan, te nì quida iì-néyà.

¹⁶Daaní, nì nsihì nì cuhì-yá, te nì quee-ya nùu tècuì, dandu nì nuna ansivi, te nì xini-yà mànuu Espíritu Ì xí Dios vaxi-ya na iin sì-lomá, meru dìquì Jesús mànuu-ya vaxi-ya. ¹⁷Dandu nì tiacu nì càhàn iin ana càhàn ansivi, cachì-yá:

—Dèhemaní' nduú ana yohó, te cudí cuàhà inì sàhà-yá.

Nansa nì cuni ñà-malu dacà-sí Jesús ñà-quida-ya iin cuàchi

4 Daaní, nihí Espíritu Ì Jesús nì sàhàn ñà-coo-ya yucù daná, vachi yucán cuàhàn ñà-malu quida-sì lucha dacà-síyá. Ñàyùcàndùá, nì quihin-ya ichì cuàhàn-yà, ²te yucán iá-yà ùi dico quivì ndui te ñuú; te iníhí-yá, iá dòcò-yá. Ñàyùcàndùá, cuàhà doco xíhì-yá. ³Dandu nì tnàtuu ñà-malu,

vàchi cuní-si dacà-síyâ, te nì cachì-si xi-yá:

—Nú ndisa Dèhemanì Dios nduu-ní, dandu cachì-ní xì yùù jaàn ñà-nì nándúá pan cuxi-ní.

⁴Doco nì cachi-yà xì-sí:

—Còò, vâchi dohó cachí nùù tutu ì: “Màdi cuisì pan cutiacu nêhivì; còò, vâchi xiñuhu cucumi stná-nè nsidaa palabra ì cachí Dios”.

⁵Daaní, nì saca-siyá cuàhàn-si xi-yá ñuu ì Jerusalén, te nì chicoo-siyá ndè dìni veheñuhu cahnú, ⁶te nì cachi-si xi-yá:

—Nú ndisa Dèhemanì Dios nduu-ní, dandu dandiachi-ní mii-ní, vâchi ducán cachí nùù tutu ì:

Ícúmí Dios dandacú-yá nùù ángel xi-ya ñà-cundiaa-nè mii-ní.

Te cachí stná tutu mà:

Ícúmí ángel natnii ndahà-né mii-ní ñà-màsà máquihì sàhà-ní ni-iin yùù.

⁷Dandu nì cachi Jesús xì-sí:

—Cachí stná tutu ì: “Màsà quidá cánúú-ndá ñà-có-cuní Stoho-ndà Señor”.

⁸Daaní, nì saca-siyá cuàhàn-si xi-yá dìni iin yucù ducún sàstnùhù, te nì dàcùnì-siyá nsidanicuú ñuu iá ñuhivì xì nsidaa ñà-vico iá yucán.

⁹Dandu nì cachi-si xi-yá:

—Yùhù dacútâhvi' mii-ní nsidaa ñuu jaàn nú ni mácuìn sîsî-ní nùù, te cahvi-ní yùhù.

¹⁰Doco nì cachi-yà xì-sí:

—Cuahán-ní, Satanás, vâchi dohó cachí stná nùù tutu ì: “Cuisì mii Stoho-ndà Dios ndiá ìcà-ndà cahvi-nda, te cunucuachi-nda nùù-xí”.

¹¹Dandu nì nacoo-siyá cuàhàn-si, te nì caquesaa ángel nì nacuañhandee ini xì-yá.

Nansa nì quesaha Jesús quidá-yá chuun ndiaha xí-yá ladu Galilea

¹²Daaní, na ní xinitnùhu Jesús ndiadí Juan (Bautista) vehecàa, dandu mànuhù-yá ñuu-yà Nazaret iá ladu Galilea. ¹³Doco cónì cuèé-yà yucán. Còò, nì quihin-ya ichì cuàhàn-yà ñuu Capernaum iá yuhù mar ladu ndé cachí xì-né ladu Zabulón xì Neftalí. ¹⁴Yucán cuàhàn-yà coo-ya sàhà ñà-nì cùù ndisa palabra nì cachitnùhu Isaías sàhana na ní càhàn-nè cuenta xi Dios, cachí-nè:

¹⁵Ladu Zabulón xì ladu Neftalí ndé yáha ichì yatni mar, yucán sàni dàtnùù fuerte Dios ini anima nêhivì. Stná inga ladu yùte Jordán, xì inicutu stná ladu Galilea ndé ndoó nêhivì có-ínahá xí-yâ, ¹⁶pues yucán sàni dàtnùù ndiaha stná-yà anima-nè; vâchi nêhivì nsidaa lugar mà, nìsa xìca-ne ichì ñáa, te cuàhàn-nè ndañuhu dahuun-ne nì cùù, doco vichi sàni dàtnùù-yà sàxínítnùnì-nè na ian nì natùù nuù-né, nì cachi Isaías.

¹⁷Dandu divi tiempo mà nì quesaha Jesús càhàn-yà sàhù xì nêhivì, cachí-yà:

—Naxicocuìin inì-nsia sàhà cuàchi-nsia, vâchi sà-ítúú tiempo cuni-nsià cusahnú mii-yá iá ansivi.

Nansa nì cana Jesús cùmì nècuàchì tavá xi siaca

¹⁸Xicá Jesús yuhù mar iá Galilea, te nì xini-yà ù ñàní nani Simón Pedro xì Andrés, dacaná-né ñunù xì-né mahì tècuí, vâchi nècuàchì tavá siaca nduú-né. ¹⁹Te nì cachi-yà xì-né:

—Cunchicùn-nsià yùhù, vèchi mà cùndúú gá-nsià nècuàchì tavá xi siaca. Còó, vèchi icúmí dacuahí mii-nsiá ñà-cunduu-nsià nècuàchì tavá xi nèhivì (ichì malu).

²⁰Dandu nècuàchìmà, vichi vichi nì nacoo-ne ñunù xí-né, te cuàhàn-nè nchícùn-nèyà.

²¹Daaní, nì sàà-yà chicá nùù-xí, te nì xini-yà inga ùì ñàní nani Jacobo xì Juan; dèhe iin tiàa nani Zebedeo xínduu-ne, te ndoo-né nùù lancha xi-ne, cutnàhà-né xì yua-né nácàhmá-nè ñunù xí-né. Te nì cana stná-yà ndúì-nè. ²²Te hora mà nì nacoo-ne yua-né nùù lancha mà, te nì tenchicùn-nèyà cuàhàn-nè.

Cuàhà gá nèhivì nì chinaha Jesús

²³Daaní, nì xicanuu Jesús inii ladu Galilea, te nì chinaha-yà nèhivì ini iin iin veheñùhu, nì càhàn-yà xì-né ñà-ndùú razón ndiaha sàhà ñuhivì ìì xí Yua-nda Dios. Te nì dándúvaha stná-yà nèhivì ndohó nsidanuu clase cuèhè. ²⁴Ñàyùcàndúá, ndè inii ladu Siria nì xitià fama-yà. Sàhà ñà-jaàn cuàhà gá nècuàchì cuhí ndacá nèhivì nì quixi nùù-yá, xínduu-ne nèhivì ndohó quidá iin cuèhè, ò iin dolor, te xínduu stná-nè ana ñuhú ñà-malu anima-xi, xì stná nèhivì xíhì ihí, ò nèhivì sàni nduyutnu. Doco nsidaa-né, nì dándúvaha-yane. ²⁵Ñàyùcàndúá, yáha ga cuàhà nèhivì nì tenchicùn xì-yá, xínduu-ne nèhivì nì quixi ladu Decápolis, xì stná ñuu Jerusalén, xì stná ladu Judea, xì stná inga ladu yùte Jordán.

Ñà-ndúá nì cachi Jesús na ní nana-ya yucù, te nì càhàn-yà sàhù

5 Dandu nì xini Jesús ndoo cuàhà gá nèhivì. Ñàyùcàndúá,

nì nana-ya iin yucù, te nì sàcòo-ya yucán. Dandu nì tnàtuu nsidaa nècuàchì dacuahá-yá nùù-yá, ²te nì quesaha-yá chináhà-yànè; te dohó nì cachi-yà xì-né:

³—Nansicáhán nècuàchì ndahvi inì-xi, vèchi sàni nìhitàhvi-né ñuhivì ìì xí mii-yá iá ansivi.

⁴Nansicáhán nècuàchì ndoo tnùnsí ini vichi, vèchi contentu icúmí-né nàcùndoo-ne después.

⁵Nansicáhán nècuàchì nihnú máni inì-xi, vèchi ñuhivì ndutahvi-né.

⁶Nansicáhán nècuàchì yáha ga cuní quida viì, vèchi icúmí Dios chindee-yànè ñà-quida viì ndisa-ne.

⁷Nansicáhán nècuàchì tùha cundehè ndàhvi xì ñànitnaha-xi, vèchi icúmí Dios cundehè ndàhvi stná-yà mii-né.

⁸Nansicáhán nècuàchì iá ndoo anima-xi, vèchi icúmí-né cuni-nè nùù Dios.

⁹Nansicáhán nècuàchì nachíndóó víi xì ñànitnaha-xi, vèchi icúmí-né cunduu ndisa-ne dèhe Dios.

¹⁰Nansicáhán nècuàchì nú icúmí-nè ndoho-ne sàhà iin chuun viì nì quida-ne, vèchi sàni nìhitàhvi-né ñuhivì ìì xí Dios.

¹¹Nansicáhán stná mii-nsiá na cánàhá nèhivì xì-nsiá sàhì, te ò quidá quini-ne xì-nsiá, te ò dacuidádiquí stná-nè mii-nsiá. ¹²Vèchi quivì quida-ne ducán, dandu ni cúdíi ini-nsia, te cundoo-nsia contentu, vèchi iin ñà-vàha cahnú cucumi-nsiá ndè ansivi. Vèchi ducán nisa quida quini stná nèhivì sàhana xi nècuàchì nisa càhàn cuenta xi Dios.

Nahi iin cuhádi ñà-xixì-ndà, ducán nduú stná chuun quidá nèhivì xí Jesús ñuhivì yohó

¹³Mii-nsiá, nahi chuun quidá iin, ducán quidá stná-nsiá ñuhivì yohó.

Doco nú sàni ndañuhu ñà-ádi xán, dandu mà cúí nduhadi gá-ñà. Vàchi còò cá chuan, ñàyùcàndùá saté uun nèhivì-ñá, te sánihni-neà.

¹⁴'Na quidá stná orá datnúù, ducán quidá stná mii-nsiá ñuhiví yohó. Te ducán nduú stná-nsià na iin ñuu tuí dìni iin yucù, vàchi mà cúí coo dèhá` nùù nèhivì. <sup>15</sup>Stná iin lámpara, có-nàcuícun-ndañá ñà-coo dèhá` tìxi iin icà; còò. Sácùnùú ducún-ñà sàhà-ñá cutnuà, te cutùì nùù nsidaa nèhivì quíhvi vehe. ¹⁶Ducán xiñuhu quida stná mii-nsiá: quida-nsia obra vàha sàhà-ñá cundehè nèhivì, dandu naquimanì-né Yuandiáhá-nsiá iá ansivi, vàchi na ian datnúù-nsià nùù nècuàchìmà nduá.

**Nansa nì cachi Jesús
sàhà ley xi Moisés**

¹⁷'Màsà cúcáhán-nsiá vàxi dácúxióé ley nì sàha Moisés. Mà dácúxióé ley mà, ni mà dácúxió stnái palabra nì cachi profeta nì sacahàn cuenta xi Dios. Còò, yùhù vàxi sàhà ñà-nì cùú ndisa nsidaa ñà-ndùá cachí palabra mà. ¹⁸Te ñà-ndáà nduá cachí` xì-nsiá yohó, mate nsihi ansivi xi ñuhiví, doco mà nunca ndañuhu ni-iin palabra xi ley mà, te ni-iin xaan tii xán dècuèndè cuu ndisa nsidaa ñà-ndùá cachá`. ¹⁹Ñàyùcàndùá, nú cò-quidá iin tiàa cumplir mate iin ley chicá tii nduá, te ducán chináhá-nè nèhivì, pues divi tiàa-ma cunduu ana chicá có-ndiáá na sàà quivì cusahnú mii-yá iá ansivi. Doco nú nì quidá ndisa-ne cumplir ñà-ndùá cachí ley xi-ya, te ducán chináhá-nè ñanìtnaha-ne, dandu cunduu-ne ana

chicá ndiáá na sàà quivì cusahnú-yá ñuhiví yohó. ²⁰Vàchi yùhù cachí` xì-nsiá, chicá vii xiñuhu quida-nsia nùù nècuàchì ley xi veheñùhu, xì nùù stná nècuàchì fariseu, vàchi nú coó, mà nunca sàà-nsià cuni-nsià ñuhiví ìì xí mii-yá iá ansivi.

**Cundoo manì-ndà xi
ñanìtnaha-nda, nì cachi Jesús**

²¹'Mii-nsiá, sàni inini-nsia palabra nì cachi nècuàchì sàhana ñà-màsà cáhni stnaha-nda; doco te nú ni quida-nda ducán, dandu icúmí ndundaà sàhámà. ²²Doco yùhù cachí`, mate cuísi ni cuídà ini-nsià sàhà ñanìtnaha-nsia, doco icúmí ndundaà sàhà stnámà. Te nú ni cachí-nsià xì ñanìtnaha-nsia neciu-nè, dandu icúmí ndundaà stná sàhájàn nùù juez chicá cusáhnù; doco nú ni cachí-nsià xì ñanìtnaha-nsia tonto-nè, dandu cuidadu cundoo-nsia, vàchi dècuèndè ñuhu andea ndiatu-xi-nsiá.

²³'Nì cachí-ndà cuàhàn iin nèhivì veheñùhu, nihí-né promesa nacuahatahvi-né Dios lugar ndé cahvi nèhivì mii-yá. Doco te nú sàni sàà-nè yucán, te nì nsinuu ini-nè iá cuàchi-ne nùù ñanìtnaha-ne, ²⁴dandu (màsà cuàha-ne) promesa mà; yucan ni ndóá, te nì cúhùn-nè nùù ñanìtnaha-nemà, te cuicahnú stnahá ini-nè sàhà-né. Cuisì nú ducán, dandu vètùnì naxicocufìn-nè veheñùhu mà ñà-cuàha-ne promesa mà.

**Nansa nì cachi Jesús ñà-yàchì
xiñuhu nàcùndoo vàha stnaha-nda**

²⁵'Nú sàni sanicuàchi iin tiàa sàhà iin-nsia, te ndacá-te mii-nsiá

cuàhàn nùù tè-nìhí chuun, dandu chicá vaha nacòovaha yachì-nsià xì-té na cuáhàn-nsià ichì, còtò sàà-te xi-nsiá nùù juez, te dayáha juez mà-nsiá ndahà comandante ñà-cundiadi-nsià vehecàa. ²⁶Vàchi ñà-ndàà nduá cachí xì-nsiá yohó, nú ducan ni cuu-xi-nsiá, dandu mà queé-nsiá dècuèndè nú sàni dànàà nsihí-nsiá nsidaa ñà-ndùà iníhíca-nsiá.

Màsà cóó-ndá xí inga nècuàchè ñahà, cachi ley xi Jesús

²⁷Sà-ínahá-nsiá nansa ni cachi nècuàchè sàhana ñà-màsà cáhàn-ndà xí inga ana có-ndùù nècuàchè vehe-nda, ni cachi-nè. ²⁸Doco yùhù, (màs gà) cachí xì-nsiá vichi, vèchi nú cuisì indéhe iin tiàa iin nècuàchè ñahà, te xího-téné, dandu dava-ni queámà na ian sàni quida-tè cuàchi xi nècuàchèmà, vèchi iá cuàchi ma anima-te. ²⁹Ñàyùcàndùá, nú nduchìnú-nsiá, cuníà quida-nsia iin cuàchi, dandu chicá vaha tavà-nsiáñà, dacaná-nsiáñà, vèchi chicá vaha ni ndáñúhú iyuhu iin xaan xí-nsiá, te màdiá sàà inii cuerpu xi-nsia andea. ³⁰Te ni cachí-ndà nú ndahàcuáhà-nsià cuníà quida-nsia iin cuàchi, dandu chicá vaha ni táhndèà dacaná-nsiáñà, vèchi chicá vaha ni ndáñúhú iyuhu iin xaan xí-nsiá, te màdiá sàà inii iquicúñú-nsià andea.

Màsà caté stnàhà-ndà, cachí ley xi Jesús

³¹Nisa cachi stná nèhivì (sàhana): “Nú cuàhàn-nsià cate stnàhá-nsiá, dandu xiñuhu cuyucun iin tutu

índù itúámà”, nisa cachi-nè. ³²Doco yùhù cachí, nú ni caté iin tiàa ñahàdìhí-te, te màdiá ni cáhàn-ñà xi inga tiàa nduá, dandu cuàchi cundua nú ni nándàhà tú-ñà, vèchi (còá disáhà-xí) cate nècuàchè primeru mà-ñá. Te iin nècuàchè nandàhà xì ñahà ni xitià mà, divi-ni nsidá cuàchi stná-nè.

Cachí ley xi Jesús, màsà nunca chinaha-nda Dios sàhà iin chuun

³³Sà-ínahá stná-nsià ni cachi nècuàchè sàhana: “Nú ni chínahá-ndá Stoho-ndà Dios ñà-quida-nda iñaha, dandu fuerza icúmí-ndá quida ndisa-ndañá cumplir”. ³⁴Doco yùhù cachí, màsà nunca chinaha-nsiá Dios sàhà iin chuun: ni màsà ndácùcahan-nsiá ansivi, te chinaha-nsiá mii-yá sàhà ni-iñaha, vèchi meru lugar ndé dandacú-yá nduá (te solo mii-yá dandacú-yá nùà). ³⁵Ni màsà ndácùcahan stná-nsià quivì ñuhivì yohó, vèchi nahi lugar ndé ndetátú sàhà-yá nduá. Ni màsà ndácùcahan stná-nsià quivì ñuu Jerusalén, vèchi divi ñuu mii-yá nduá, te rey fuerte nduú stná-yà. ³⁶Ni màsà ndácùcahan stná-nsià dìni-nsiá, vèchi có-dàndàcú-nsiá sàhà dìni-nsiá ñà-chicata-nsia idi ndèhí, te ò idi cuxín, (mii-yá cachi-yà). ³⁷Nú cuní-nsià cachi-nsià iin ñà-ndàcuisì, dandu jaan, ò á cóó cachi-nsià, vèchi nú màs gà ni cachí-nsià, dandu ñà-vàxi nùù ñà-malu nduá.

Màsà náchítacùhá-ndà sàhà ñà-ndùà ni quida nèhivì xi-ndà

³⁸Sà-ínahá stná-nsià nisa cachi-nè: “Nú ni tavá nèhivì iin

nduchínù-ndà, dandu xiñuhu quee stná iin nduchínù mii-né. Te ò nú iin nùhu-nda ni tavá-né, dandu ni quee stná iin nùhu mii-né”.

³⁹Doco yùhù cachí, màsà dúcun ndahà tñàhà-ndà xì nècuàchì quidá quíní xí-ndá. Vàchi nú ni caní-né nù-ndà ladu cuàhà-ndà, dandu ni cuáha stná-ndà inga ladu-ndà. ⁴⁰Te nú sanícuàchi-ne sàhà-ndà, te candiáá-nè dùhnù-ndà, dandu ni cuáha stná-ndané dòò-ndà. ⁴¹Te nú ni tnií-nèndó ñà-fuerza cunsida-nda carga xi-ne iin dava hora, dandu inga dava hora gà ni cúnsidá-ndáñâ. ⁴²Te nú xicàn iin nèhivì iñàha nù-ndà, dandu ni cuáha-ndané; te nú cuní toó-né iñàha, dandu màsà cuídáhán-ndáñâ nù-ndé.

**Ndiá icà-ndà cuu ini-ndà
sàhà ana xiní ùhì xì-ndà**

⁴³Sà-ináhá stná-nsià dohó nìsa cachi nèhivì sànahà: “Ícúmí-ndá cuu ini-ndà sàhà nècuàchì cutnáhá vàha xi-nda, doco nèhivì xiní ùhì xì-ndà, ni cuní ùhì stná-ndané”, nìsa cachi-nè. ⁴⁴Doco yùhù cachí, xiñuhu cuu ini-ndà sàhà nèhivì xiní ùhì xì-ndà te casàhú vii-ndà xì nèhivì xicàn chihán dìquì-ndà; te obra vàha ni quidá stná-ndà sàhà nèhivì có-xiñùhù xì-ndà; te nú cânàhá-nè xì-ndà, te quidá quini-ne xì-ndà, dandu ni cànàn tàhvi-ndà nù Dios sàhà-né. ⁴⁵Cunaha-nsiá, nú ni quidá-nsiá ducán, dandu cunduu ndisa-nsia dèhe Yuandiaha-nsiá iá ansivi, vachi mii-yá, dandacú-yá ñà-xinu orá nù nsidanicuú nèhivì, vàha-ne ò malu-nè. Te dacuún stná-yà dàvì nù nsidaa nèhivì, a quidá víi-né,

ò có-quidá víi-né. ⁴⁶Vàchi nú cuisì nèhivì cuú ini xì sàhà-nsiá cuú stná inì-nsia sàhà-xí, dandu mà níhì-nsiá premiù sàhájàn. Dècuèndè nècuàchì iá cuàchi-xi nahi tè-dàchíyàhvi (ñuu-ndà yohó), quidá stná-nè ducán. ⁴⁷Te nú cuisì tñaha-nsia cásàhú xì-nsiá, pues màdì obra ndiaha nduájàn, vachi divi ducán quidá stná nèhivì có-ináhá xí Dios. ⁴⁸Ñàyùcàndúá, xiñuhu quida vii ndisa-nsia nacua quidá Yuandiaha-nsiá iá ansivi.

**Ñà-ndúá nì cachi Jesús sàhà
nansa quida-nda obra**

6 Màsà quidá-nsiá obra xi-nsia sàhà-ñà cundehè nèhivì, vachi nú sàhà ñà-jaàn nduá, dandu còò ñà-vàha nìhì-nsiá sàhámà nù Yuandiaha-nsiá iá ansivi. ²Ñàyùcàndúá, nú cuàhàn-nsiá dacútàhvi-nsiá nècuàchì ndahví, màsà cátétnùhu-nsia ñà-jaàn. Vachi ducán quidá nèhivì datiaá uun nduú nèhivì vàha, quidá váté-nè obra xi-ne veheñùhu ò calle sàhà-ñà cuní-nè ndee vàha-ne nù nèhivì. Te ñà-ndàà nduá cachí xì-nsiá yohó: cuisì ñà-jaàn cunduu ñà-vàha nìhì-né. ³⁻⁴Doco mii-nsiá, na quidá-nsiá iin obra, quida dèhé-nsiàñà, dandu coo dèhá` nù nèhivì. Doco nù Yua-nda Dios, còò, vachi indéhe-yá, te nù mii-yá icúmí-nsiá nìhì-nsiá ñà-vàha xi-nsia.

**Ñà-ndúá nì cachi Jesús na
ní chinaha-yàndó nansa
càcàn tàhvi-ndà nù Dios**

⁵Na xicàn tàhvi-nsiá nù Dios, màsà quidá-nsiá na quidá nècuàchì datiaá uun nduú nèhivì vàha.

Vàchi mii-né, cudí ini-nè cuita-ne nacuatu-ne veheñuhu ò esquina sàhà-ñá cundehè nèhivì-né. Doco ñà-ndácuisì nduá yohó cachí: cuisì ñà-cundehè nècuàchìmàné cunduu ñà-vàha xi-ne. ⁶Doco ndohó, na xícàn tàhvì-ndà nùu Yua-nda Dios, ni nánsihvi-nda ini vehe-nda, te nacadí-ndà yehè; dandu miiní-yá iníni-yá na cáhàn-ndà xì-yá. Te indéhe-yá, mate nèhivì, còo, có-xìni-nè ñà-nduá quidà-ndà. Dandísá ñhì-ndà iin ñà-vàha xi-nda nùu-yá.

⁷Na cáhàn-ndà xì-yá, màsà cáhì-ndà iin-ni inàha cuàhà xichi na quidá nècuàchì có-ínáhá xí Dios, vachi mà chíndéàmà. Mii-né, tuxí ini-nè icúmí Dios cunini-yanè ñà-cuàhà guá cáhàn-nè, doco còo. ⁸Ñàyùcànduá, màsà quidá-nsiá na quidá mii-né. Vachi Yuandiaha-nsiá, mate táñàha ga cachi-nsiá xì-yá índu necesidad icúmí-nsiá, doco sà-ínáhá-yà. ⁹Ñàyùcànduá, nahi palabra yohó cachi-nsiá na xícàn tàhvì-nsiá nùu-yá:

Yua-nsí Dios iá ansivi, ni ndácùcahan tñũuhu nèhivì quivì-ní. ¹⁰Te yàchì ni sáa stná tiempu cusahnu-ní ñuhivì yohó, xícàn tàhvì-nsí. Te nacua quidá ana ndoó ansivi ñà-nduá dandacu-ní, divi ducan ni quidá stná nèhivì ñuhivì yohó. ¹¹Pan xi-nsi iin quivì iin quivì, taxi tahvi-níà nùu-nsí vichi. ¹²Te cuicahnú inì-ní sàhà cuàchi iníhíca-nsí, nacua xicáhnú stná ini nsiùhù sàhà nèhivì iníhíca nùu-nsí. ¹³Te chindee-ní nsiùhù ñà-màsà

dáca nèhivì nsiùhù; te dacácu stná-ní nsiùhù nùu ñà-malu nicanicuahàn. Vachi cuisì mii-ní nduu-ní rey ndiaha cusáhnú dandacu inicutu, te cuisì mii-ní ndiaha-ní nicanicuahàn. Amén. (Ducán cachi-nsiá.)

¹⁴Vàchi nú ni cuicáhnú inì-nsia sàhà nèhivì nì quida quini xi-nsiá, dandu stná Yuandiaha-nsiá iá ansivi, cuicahnú stná ini-yà sàhà cuàchi mii-nsiá. ¹⁵Doco nú màsà cuicáhnú ini-nsiá sàhà nèhivì dava ga, dandu mà cuicáhnú stná ini-yà sàhà cuàchi mii-nsiá.

Nansa quida-nda na iníhí-ndà ndoó dòcò-ndà

¹⁶Na iníhí-nsiá ndoó dòcò-nsiá, màsà dátiaá-nsiá cuhúun ini-nsiá. Vachi ducán xíquida stná nècuàchì datiaá uun nduú nèhivì vaha, quidá cánúú-nè ndoó-né tñũnsí ini sàhà-ñá cundaà ini nèhivì iníhí-né. Te ñà-ndácuisì nduá cachí xì-nsiá vichi: cuisì ñà-jaèn cunduu ñà-vàha nihì-né. ¹⁷Doco mii-nsiá (màsà quidá-nsiá ducán). Na iníhí-nsiá nùu Dios, quisi-nsiá, te nduviì dínì-nsiá ¹⁸sàhá màsà cundàà ini nèhivì iníhí-nsiá; cuisì Yua-nda Dios cundaà inì-xi, vachi indéhe-yá, mate có-tùí-yá nùu nèhivì; doco indéhe-yá, te cuàhatahvì stná-yànsiá ñà-vàha xi-nsia (sàhámà).

Ndè gloria xiñuhu càyà ñà-cuicà-ndà

¹⁹Màsà dácâyà-nsiá ñà-cuicà-nsiá ñuhivì yohó, vachi icúmíà cusiquidí-ñá, te ò nana ditnu-ña, te ò quíhvi tècuìhnà quida cuihna xán.

²⁰ Còó, dècuèndè gloria ni cáyà-ñà, vèchi yucán mà nunca cusiquidiá, ni mà náná dítnú-ñá, ni mà quíhvi stná tècuìhnà quida cuihna xán.

²¹ Ducán quida-nsia, vèchi ndé quida-nda cuenta íá ñà-cuicà-ndà, divi lugar yucán cuàhàn-ndà cunihnu cuahà ini anima-ndà.

Ejemplu sàhà nduchínúù nèhivì

²² Nduchínúù-ndà nduú ñà-tùínúù iquicúñú-ndà. Ñàyùcàndùá, nú íá vaha ma, dandu vètuni cutuì nuù-ndà ñà-quida-nda nsidanicuú iñàha. ²³ Doco nú cuhíá, dandu inicutu nácuiìn tnùù. Te ducán stná xì anima nèhivì, nú iín tnúú ndé xiñuhu datnúù mii-yá, dandu indahví-nè! Vèchi tnùndoho nduá, nú ducán.

Mà cúí cundoo ùì patrón xi-nda

²⁴ Iin peón, mà cúí cundoo ùì patrón xi-tè, vèchi nú ducán, dandu iin-ne coo manì nùù-té, te inga-nè cundehè úhì-te. Te ò ni cachí-ndà, iin-ne cahíchì inì-te, te inga-nèmà coo vaha xi-té. Te ducán íá stná xì mii-nsiá, nú cuú inì-nsia sàhà dìhùn, dandu mà cúí cunucuachi stná-nsiá nùù Dios.

Nansa ndiaá Dios nècuàchì xínduu dèhe-ya

²⁵ Ñàyùcàndùá, yùhù cachí` xì-nsiá, màsà nácání ini-nsiá sàhà vida xi-nsia nansa nihì-nsiá ñà-cuxi-nsia coho-nsia, te cundixi-nsia. Còó, vèchi màdì cúisi ñà-cuxi-nda nduá xiñuhu sàhà-ñá cucumi-nda iin vida ndiaha; te cuerpu xi-nda, chicá ndiaá` nùù sicoto ndixi-nda. ²⁶ Cundehè-nsiá

laa ndavá ansivi, có-xítú-si, ni có-chívàha-sì nùnì, vèchi còó cosecha ndaníhí-si. Còó, cuisì nùù Yuandiaha-nda íá ansivi níhì-sí ñà-itiácù-si. Pues náhà xicà, chicá ndiaá mii-nsiá nùù quisì mà.

²⁷ Ñàyùcàndùá, mate yáha ga ni cahní-nsiá dìni-nsiá, te nacání ini-nsiá, uun-ni queámà, vèchi mà níhì-nsiá cuahnu ga-nsiá ni-inga dava metro.

²⁸ Ni màsà nácání stná inì-nsia sàhà ñà-nduá cundixi-nsia. Cundehè-nsiá nansa sahnú ita yucù. Có-quidáchúùn-yá, ni có-quidá vaha stná-yà sicoto. ²⁹ Doco chicá ndiaha náhà ita mà nùù rey Salomón (nìsa ìa sànahà), mate yáha ga vico nì sandixi-ne. ³⁰ Iin ita, yùcù-ni nduá (có-ndiáá ndisa); quìvì vitni íá` campu, te tnaa sàni ìchà, vihini quèa xìtnù coca. Doco mate ducán nduá, ndiaha gá nì quidavàha Dios ita-ñà. Ñàyùcàndùá, vihi gá icúmí-yá cuàhatahvì stná-yà ndohó (ñà-nduá xiñuhu). Doco mii-nsiá, iyuhu gá xiníndísâ-nsiá mii-yá.

³¹ 'Pues yùhù cachí', màsà nácání ini-nsiá, te màsà cáhí-nsiá: "¿Índù tui ñà-cuxi-nsi coho-nsi, te cundixi-nsi?" ³² Vèchi nèhivì nsidaa raza gà ndoo ñuhivì, divi ñà-jaàn nduá nandúcu-nè. Doco mii-nsiá, íá Yuandiaha-nsiá ansivi, te sà-ínáhá-yá xiñuhu nsidaájàn nùù-nsiá. ³³ Ñàyùcàndùá, xiñuhu nanducu-nsiá (nansa chivàha vil-nsiá ley xi), ñuhivì ìì xí-yá, te quida-nsia cumplir ñà-vàha cuní-yá quida-nda, dandísá nihì stná-nsiá nsidaa gá ñà-nduá quidámáni nùù-nsiá. ³⁴ Te màsà nácání inì-nsia

sàhà ñà-ndúá cui yàha-nsia tnaa idá, vèchi nú sàni sàà quìvi mà, dandu (nsidaámà icúmíá quee viá), mate ni nácání cuáhà ini-nsià. Nsiquívi iá cuáhà ñà-ndúá yáha-nsia, ñàyùcàndúá có-xiñhù nacani stná ini-nsià sàhà tnaa idá —nì cachi Jesús.

Màsà dácuidá cuèchi stnaha-nda

7 (Dandu nì cachi stná Jesús:) —Màsà dácuidá cuèchi stnahá-nsiá, dandu mà dácuidá cuèchi stná Dios mii-nsiá. ²Vèchi nacua quidá mii-nsiá dacuidá cuèchi stnahá-nsiá, divi ducán icúmí stná-yà quida-ya xì-nsiá. Vèchi vara chitácùhá-nsià, divi icúmí stná-nsià cuitacùhá-nsià.

³Iin nèhivi, índù chuun (indéhe-né falta xi ñanìtnaha-ne, te xítñuhu-ne nècuàchìmà)? Vèchi ducán queámà na ian cuní-nè cundehè-né iin mihì tì inácáá ini nduchìnúù nècuàchìmà, te nduchìnúù mii-né, iin yutnù cahnú nduá inácáá. ⁴Te nú ducán, índù chuun cachí-nè xì ñanìtnaha-nemà: “Nacoo-ní yùhù nì tàví mihì tì inácáá cucuín nduchìnúù-ní?”

⁵Nècuàchì cachí ducán, datiaá úún-né ndiaá ndisa-ne. Vèchi dihna xiñuhu quee yutnù cahnú nduchìnúù mii-né, dandu vètùnì cutùì vii núú-né ñà-tavà-né mihì tì inácáá nduchìnúù ñanìtnaha-nemà.

⁶(Mà váha ndatnuhu-nda xi nèhivi nansa ni nì cui sàhà) yà-ì, còtò quida-ne xì-ndà na quidá sìhina cuehé. (Uun-ni queá ñà-cachi-ndà palabra ndiaha xi nèhivi síquinì mà), vèchi na quidá cochí quidá stná-nè, vèchi

mate sìdiqui yáha ga ndiaá ni chíndóó-ndá nùù-sí, doco cuànihni sàhà-síá.

Nansa cundiátú anima-ndà

⁷Càcàn tàhvi-nsiá, te nìhì-nsiá. Nanducu-nsiá (ñà-vàha nùù-yá), te icúmíá tùia. Càhàn-nsià, te nuna yehè-yá. ⁸Vèchi nsidaa ana xìcàn tàhvi, icúmí-nè nìhítàhvi ndisa-ne, te nsidaa ana nandúcú xí ñà-vàha, icúmí-nè nìhì-néà; te nsidaa ana xìcàn tàhvi yehè-yá, icúmí-yá nacuna-ya nùù-né.

⁹Nú ni càcàn iin dèhe-nsia pan cuxan, divi pan cuàha-nsiañà, màdì yùù. ¹⁰Te nú cuñu siaca xìcàn, pues divi cuñu quisi mà cuàha-nsiañà, màdì còd. ¹¹Cunaha-nsiá, mate nèhivi cuàchi nduú-nsiá, doco tùha-nsia cuàha-nsia dèhe-nsia ñà-íá vii. Ñàyùcàndúá, vihi gá icúmí Yuandiaha-nsiá iá ansivi cuàha-yansià ñà-vàha nú ni càcàn tàhvi-nsiá nùù-yá.

¹²Ñàyùcàndúá, nacua cuní mii-nsiá quida nèhivi xì-nsiá, divi ducán quida stná-nsià xì mii-né. Vèchi ñà-jaàn nduá cachí nùù nsidaa tutu nduú ley xi Dios, xì nùù stná tutu nì tiaa profeta nisa càhàn cuenta xi-ya.

¹³Quìhvi-nsia yehè cuiín sáá (gloria), vèchi xica yehè ichì cahnú cuàhàn ndé ndañuhu-nda, te cuàhà gá nèhivi quíhvi yucán. ¹⁴Doco sitíhì yehè, te cuiín ichì cuàhàn ndé cutiacu ndiaha-nda; te sàhà-ñà nduá ichì cuiín, ñàyùcàndúá sacu nèhivi ndácùhun xán.

Nansa cundaà ini-ndà índù nèhivi càhàn ndisa cuenta xi Dios

¹⁵Cuidadu cundoo-nsia xì nèhivi tñhù dananí úún càhàn cuenta

xi Dios, vèchi cutu vèxi-ne (datiaá úún-né màni ini-nè) nahi riì mansu, doco anima-nè, còó, nahi lobu dana, ducán iá. ¹⁶Doco cuisì cundehè-ndà ñà-ndùá quidá-né, dandu cundaà ini-ndà nansa ndisa iá anima-nè. Te ducání iá stná xì-né na iá xì yutnú fruta, mà cuáha yutnú ìñù ni-iin sì-uva, te mà cuáha stná yucù ìñù ni-iin stná sìhigu. ¹⁷Mà cúí, vèchi nsidaa yutnú vàha, puru fruta vàha sáha-nù. Te yutnú còò chuun xi, cutu ñà-chìcuéhè sáha-nù. ¹⁸Doco iin yutnú vàha, mà cúí cuàha-nù iin fruta chìcuéhè. Ni-iin stná yutnú còò chuun-xi, mà cuáha-nù ni-iin quisì vídì. ¹⁹Te nsidaa yutnú có-sáha xi ñà-lá viì, icúmí-nù tàhndè-nu, te quèe-nù ñuhu coco-nù. ²⁰Ñàyùcàndùá, na quida-nda xi iin yutnú, nacúní-ndànú sàhà fruta-nu, ducán nacúní stná-ndà nèhivì sàhà ñà-ndùá quidá-né.

**Màdì nsidaa nèhivì
càcu-ne, nì cachì Jesús**

²¹'Cuàhà nèhivì cachì-nè xì: "Stoho-nsì Señor nduu-ní". Doco màdì nsidaa nècuàchìmà sàà-nè cundoo-ne ñuhivì ì xì Yuamán' iá ansivi; cuisì nèhivì quidá ndisa xi ñà-ndùá cuní-yà, divi sàà yucán. ²²Te cunaha-nsiá, na sàà quivì (xìnu tiempu), dandu icúmí cuàhà nèhivì cachì-nè xì: "Stoho-nsì Señor, sàni càhàn-nsì cuenta xi-ní, te nì ndacùcahan-nsì quivì-nì; dècuèndè nì tavà stná-nsì ñà-malu ñuhú ini nèhivì, te cuàhà gá stná milagru nì quida-nsi na ní ndacùcahan-nsì quivì-ní", cachì-nè. ²³Dandu yùhù naxiconihì nù-né, te cachì:

"Tàcùnì` nsiohó; cuahán-ndâ iladu, vèchi cuàhà ñà-chìcuéhè sàni quida-ndá".

**Nansa nì nacani Jesús
ejemplu sàhà ùi vehe**

²⁴Ñàyùcàndùá, nsidaa nèhivì iníní xì ñà-ndùá cachì, te quidá ndisa-neà cumplir, nduú-né na iin tiàa nchichì nì nanducu xi iin xaan ndé iá cavà fuerte, te yucán nì chinduhù-né vehe-ne. ²⁵Daaní, nì quesaha nì cuun dana dàvì, te nì xìnu tèñuhu cuàhà. Dandu nì dàñà stná tàchì fuerte, te nì dùcùn nsidaámà ìcà vehe ma. Doco cóni ndùá, vèchi nùù cavà fuerte indúhà.

²⁶'Doco cunaha-nsiá, nèhivì iníní uun xi ñà-ndùá cachì, te có-quihín casu-nè, na iin tiàa ndañuhu nduú-né, divi na iin tiàa nì quidavàha xi vehe-xi dìquì ñusi-ní. ²⁷Vèchi na ní quesaha nì cuun dana dàvì, te nì dàñà stná tàchì fuerte, dandu nì xìnu tèñuhu cuàhà yucán. Te nì dùcùn nsidaámà ìcà vehe ma. Te nì ndua iá nì chàhmà dahuan — nì cachì Jesús.

²⁸Daaní, na ní nsìhi nì càhàn-yà xì nèhivì ducán, dandu nì ndulocó-nè sàhà ñà-ndùá chináhà-yà. ²⁹Vèchi na iin nèhivì tùha dandacú, ducán nì chinaha-yànè, màdì nahi modo chináhà nècuàchì ley xi veheñuhu.

**Nansa nì dándùvaha Jesús
iin tiàa icúmí cuèhè lepra**

8 Daaní, nì nuu Jesús yucù yucán, te cuàhà gá nèhivì nì tenchicùn xì-yá. ²Te cunaha-nsiá, yucán nì tnàtuu stná iin tiàa icúmí cuèhè lepra, te nì tutuyuhu-né ñuhù sàhà-yá, cachì-nè xì-yá:

—Señor, nú cuní-ní, vátùni dandúvaha-ní yùhù.

³Dandu nì chituu Jesús ndahà-yá nùù-né, te nì cachi-yà:

—Juùn. Vichi duha ni ndúvaha-ní, cachí` xì-ní.

Dandu divi hora nì cachi-yà xì-né ducán, nì ndañuhu cuèhè xi-ne.

⁴Dandu nì cachi-yà xì-né:

—Cunaha-ní, màsà cáchì-ní ni-iñàha xi nèhivì. Cuisì cuahán-ní nùù dùtù dacúndèhe-nínè ìcà-ní, dandu nacuaàha-ní promesa xi Dios nacua cachí ley xi Moisés sàhà-ñá cundaà ini nèhivì ñà-sàni nduvàha-ní —nì cachi-yà.

Nansa nì dandúvaha Jesús mozo xi iin capitán nì quixi ladu Roma

⁵Daaní, nì nasaa Jesús ñuu Capernaum, te yucán nì tnàtuu iin capitán romanu, nì sacundahví-nè nùù-yá, ⁶cachí-nè:

—Señor, ía iin mozo xi cuhí, indúhu-né cama vehi; sàni dàñà ì cuerpu-nè, te yáha ga ndohó-né.

⁷Dandu nì cachi Jesús xì capitán mà:

—Jaàn másàì dandúvahi-nè.

⁸Te nì naxiconihí capitán mà nùù-yá, cachí-nè:

—Señor, có-nàttù yàha-ní vehi. Cuisì dandacu-ní xì palabra xi-ní, te nduvàha mozo xi. ⁹Vàchi yùhù, ndoó stná ana dandacu-xi nùù, te mií, dandacú stnáì nùù soldadu xi. Nú ni cachí` xì iin-tè: “Cuahán”, dandu cùhùn-te; te ò nú ni cachí` xì ingà-te: “Naha”, dandu quixi-tè; te na cachí stnáì xi iin mozo xi: “Dohó quido”, dandu ducán quida-te —nì cachi capitán mà.

¹⁰Nì nsihì nì inini Jesús ñà-jaàn, dandu nì ndulocó-yà, te nì cachi-yà xì nèhivì xínchicùn xi-yá:

—Cunaha-nsiá, tàñáha ga cuni ni-iin nèhivì ñuu-ndà Israel yohó ndudává xí capitán yohó, vàchi cuàhà gá xiníndísà-né. ¹¹Te cachí stnáì xì-nsiá, icúmí nataca cuàhà gá nèhivì quixi inicutu ñuhiví dècuèndè ndé xínu orá xì ndé quécahnu-ya, te nataca-nè cutnahá-né xì Abraham xì Isaac xì Jacob ñà-cundoo-ne (vicò) ñuhiví ìì xí Dios. ¹²Doco nèhivì dava ga cuàhàn cundoo ñuhiví ìì mà nì cùì, icúmí-nè ndiachi-né fuera ndé iín tnúú; te yucán icúmí-nè cuacu fuerte-nè, te càna nùhu-ne.

¹³Daaní, nì cachi Jesús xì capitán mà:

—Vátùni nùhù-ní vichi, te nacua sàni xinindisa-ní, divi ducán icúmí coo —nì cachi-yà.

Dandu divi hora yucán nì nduvàha mozo xi nècuàchìmà.

Nansa nì dandúvaha Jesús dido Pedro

¹⁴Daaní, nì sàà Jesús vehe Pedro, te yucán nì xini-yà cuhí dido-ne ñahà; indúhu-né, nàcuàha yocá-nè. ¹⁵Ñàyùcàndúá, nì tniì-ya ndahà-né, te nì cuxio cuèhè mà. Dandu nì ndacuiin-nè nì quesaha-né nì xinucuachi-né nùù-yá xì compañeru-yà.

Nansa nì nduvàha cuàhà gá nèhivì nì quida Jesús

¹⁶Daaní, nì cuñàà, te yucán nì sàà stná cuàhà gá nèhivì, ndacá-né cuàhà nècuàchì inácaá ñà-malu inì-xi. Te cuisì-ní nì càhàn-yà xì iin iin nècuàchìmà nì dandàcú-yá nùù-sí, te nì quee dahuun-sì nùù-né. Te nsidaa gá stná nècuàchì cuhí

nì casaà yucán, nì dándúvaha stná-yànè. ¹⁷Ducán nì quida-ya sàhà ñà-nì cùú ndisa ñà-ndúá nì cachitnùhu nèhivì xí Dios nani Isaías na ní cachi-nè palabra yohó: “Mii-yá nì dàcúxíó-yá cuèhè xi-nda, vèchi nì nacuida-ya ñà-ndúá dandoho xi-nda”.

**Nansa nì cachi Jesús xì nèhivì
cuní cunchicùn xì-yá**

¹⁸Na ní xini Jesús sàni tnàtuu cuàhà gá nèhivì nùù-yá, dandu nì cachi-yà xì nècuàchì dacuahá-yá ñà-nì cúhùn-nè xì-yá ndè inga ladu mar. ¹⁹Te daa nì tnàtuu stná iin nècuàchì ley xi veheñùhu, cachí-nè xì-yá:

—Maestro, dispuestu ié`
cunchicuìn mii-ní ndéni nì cui nì cúhùn-ní.

²⁰Doco nì cachi-yà xì-né:

—Lusu, iá nchihò-sí; te laa ndavá ansivi, iá stná tacà-si; doco yùhù ana nduú Tnaha Nèhivì Ñuhívì, còò ni-iin lugar ndé cunduhí cùdì.

²¹Daaní, inga nèhivì nduú iin ana dacuahá-yá, nì cachi stná-nè xì-yá:

—Señor mío, dihna ni núhì vehi coo guè dècuèndè nú sàni ndùxin yué (dandu cunchicuìn mii-ní).

²²Dandu nì cachi-yà xì-né:

—Còò. Cunchicùn dahuun-ní yùhù. Nècuàchì còò vida (ndiaha nùù anima-xì), divi ni cúxin xì nsì xi.

**Nansa nì quida Jesús iin
milagru, te nì cucuìn tàchì, te
nì nàcũnuhu dadí tècuì mar**

²³⁻²⁴Daaní, nì nana Jesús lancha, mii-yá xì nècuàchì dacuahá-yá, te cuàhàn-yà xì-né nùù mar. Doco nì quesaha caná ndéé tàchì, te nì

nacuahnu todò tècuì, te cuàhà gá-te nì quèè stná ini lancha. Doco mii-yá, quídì naà-yá. ²⁵Ñàyucàndúá, nì nataca nècuàchì dacuahá-yá ndé indúhu-yá, te nì dànsícuìhnu ini-nèyà, cachí-nè xì-yá:

—iStoho-nsì Señor! iDacácu-ní nsiùhù, vèchi cuàhàn-ndà càhà-ndà!

²⁶Dandu nì cachi-yà xì-né:

—¿Índù chuun yúhì guâ-nsià, te có-càhvì-nsiá xì Dios?

Dandu nì ndacuiin-yà nì càhàn-yà nì sadi-yà nùù tàchì xì nùù tècuì mar mà. Te (vichi vichi) nì nàcuìin dàdí uun inicutu. ²⁷Dandu nì candulocó nècuàchì mà nì cachi-nè:

—¿Índù clase tiàa nduú ana yohó ñà-dècuèndè tàchì xì mar iníní xì-nê?

**Nansa nì tavà Jesús cuàhà ñà-malu
ñuhú ini iin tiàa ñuu Gadara**

²⁸Daaní, nì sàà Jesús inga ladu mar yucán ndé nduú ñuu Gadara. Te yucán nì caquee ùì nèhivì mahì cueva ndé xí-indùxin nsiì, te nì tnàtuu-ne nùù-yá. Ndùl-nè, ñuhú ñà-malu ini-nè, te dana sàstnùhù-né, mà cùù yáha ni-iin nèhivì ichì yucán ndé ndoó-né. ²⁹Te nì càna ndee-né, cachí-nè xì-yá:

—Mii-ní, Dèhemanì Dios nduu-ní. ¿Ndíá cunduu-ní nsiùhù? ¿A vaxì-ní dandoho-ní nsiùhù, mate tá sàà hora ndoho-nsi? —nì cachi-nè.

³⁰Te xica yucán ndoó cuàhà stná cochi xixáhan-sì. ³¹Ñàyucàndúá, nì sacundahví nsidaa ñà-malu mà nùù-yá, cachá`:

—Nú cuàhàn-ní tavà-ní nsiùhù, dandu dayáha-ní nsiùhù ini cochi cuàhà yucán.

³²Dandu nì cachi-yà xán:

—Cuahán-ndâ, cachí.

Dandu ni caquee nsiha ni sàcùñuha ini cochi yucán. Ñàyùcàndüá, carrera ni canuu nsihi-sì candiaa yucán, te ni còyo-sì ndé mar ni càhà-sì.

³³Dandu tè-ndiàá xì cochi mà, yáha ga ni yùhí-te; te mànuhù-té carrera ndé nduú ñuu yucán, ni cachitnùhu-tè xì nèhivì ñuu mà ñà-ndüá ni cuu, xì sàhà stná nècuàchì nìsa ñuhu ñà-malu inì-xi. ³⁴Ñàyùcàndüá, ni caquee nsihi nèhivì ñuu mà ni casaà-nè ndé iá Jesús; te na ní xini-nèyà ni sacundahví-nè nùù-yá ñà-nì queé dahuun-ya ladu xi-ne.

Nansa ni dándúvaha Jesús iin nèhivì ni dàñà ìi cuerpu-xi

9 Daaní, ni nana tu Jesús lancha, te ni yàha-ya mar mànuhù-yá inga ladu ndé nduú ñuu-yà. ²Te yucán ni tnàtuu nèhivì nsida-xi iin nècuàchì cuhí ni dàñà ìi cuerpu-xi, indúhu-né camilla. Ñàyùcàndüá, na ní xini-yá ñà-cuàhà guá xixinindisá nèhivì yucán mii-yá, ni cachi-yà xì nècuàchì cuhí mà:

—Màsà cùhúún inì-ní, hijo, vèchi yùhù xicáhnù inì sàhà cuàchi-ní.

³Doco cunaha-nsiá, yucán ndoó stná dava maestro xi ley xi veheñuhu, te nacání ini-nè: “ÌMà ndóo ini Dios sàhà ñà-ndüá ni cachi Jesús mà!” ⁴Doco mii-yá, ináhá-yá nansa nacání ini nècuàchìmà, ñàyùcàndüá ni cachi-yà xì-né:

—¿Índù chuun có-nacání víi inì-nsia? ⁵Cachi-nsiá xí: ¿Índù milagru nduú ñà-chicá ùhì quida-nda: a ñà-cachi uun-nda (xi nècuàchì cuhí) ñà-xicáhnù ini-ndà

sàhà cuàchi-ne, te ò ñà-cachi-ndà xì-né ni ndácuíin-nè, te nacaca-ne? ⁶Pues yùhù ana nduú Tnaha Nèhivì Ñuhiví, cuàhìn quide iñàha sàhà-ñà cundaà ini-nsià iá ndisa derechu cuicahnù inì sàhà cuàchi nèhivì ñuhiví.

Dandu ni cachi-yà xi nècuàchì cuhí mà:

—Ndacuiin-ní, ndanihi-ní camilla xi-ní, te xuhun-ní vehe-ní.

⁷Dandu, ni ndacuiin nècuàchìmà, mànuhù-né vehe-ne.

⁸Na ní xini nèhivì cuàhà itá yucán ñà-ndüá ni cuu, dandu ni yùhí-nè, te ni naquimanì stná-nè Dios; vèchi ni xini-nè iá ndisa ana ni nìhítàhvì cuàhà nùù-yá.

Nansa ni cana Jesús iin nècuàchì dachíyàhvi nani Mateo

⁹Daaní, ni quee Jesús lugar yucán cuàhàn-yà. Te ni xini-yà yucán iá iin tiàa nani Mateo, iá-nè nùù mesa ndé dachíyàhvi-ne. Te ni cachi-yà xì-né:

—Nahà-ní cunchicùn-ní yùhù.

Dandu ni ndacuiin nècuàchìmà cuàhàn stná-nè xì-yá.

¹⁰Daaní, después iá-yà iin vehe xixí-yá, te cutnàhà stná-yà xì cuàhà nècuàchì dachíyàhvi, xì cuàhà gá stná inga nèhivì cachí-nè iá cuàchi-xi; xíndoo nsidaa-né xixí-né xì-yá xì nècuàchì dacuahá-yá. ¹¹Te ni caxini nècuàchì fariseu nansa quidá-yá (xixí-yá xì nècuàchìmà), te ni càhàn-nè xì nècuàchì dacuahá-yá mà, cachí-nè:

—¿Índù chuun cutnàhà maestro xi-nsia xixí-né xì cuàhà tè-dachíyàhvi, xì dava ga stná nèhivì cuàchi?

¹²Doco nì tiacu Jesús ñà-càchí-nè ducán; ñàyùcàndüá nì cachi-yà xì-né:

—Màdì nècuàchì ndáa vàha xiñuhu xi ana quidatatna xi-né. Còó, nècuàchì cuhí xiñuhu xi ana quidatatna xi-né. ¹³Ñàyùcàndüá, cuahán-nsià dacuahá-nsiá nansa cuní cachi Dios nùù tutu ìì ndé cachí-yà: “Chicá cudfí inì ñà-cundehè ndahví stnahá-nsiá, te màdiá cuàha-nsia yùhù iin promesa”, cachí-yà. Vàchi yùhù, màdì nèhivì nihnú ndàcuisi inì-xi vàxi càhàn xì ñà-naxicocufin ini-nè. Còó, nèhivì cuàchi vàxi nanduquí áma naxicocufin ini-nè sàhà cuàchi-ne —nì cachi Jesús.

**Ñà-ndüá dìsáhà-xí cónisá
iníhíi nècuàchì dacuahá Jesús
na iá va-ya ñuhivì yohó**

¹⁴Dandu nì catnàtnuu nècuàchì nhicùn xì Juan Bautista, te nì ndàcàtnùhù-né nùù-yá, cachí-nè:
—Nsiùhù xì stná nècuàchì fariseu, iníhíi cuàhà-nsí ndoó dòcò-nsí, doco nècuàchì dacuahá mii-ní, còó, có-íníhíi-né. ¿Índü chuun?

¹⁵Dandu nì cachi-yà xì-né:
—Nècuàchì ndoó vicò nándàhà, ÷a cúí cundoo-ne tnùnsí ini na meru ndoó-né cutnàhà-né xì noviu? Còó. Doco vàxi iin quivì mà cóó gá noviu nùù-né; dandísá tiempu yucán icúmí-né cunihìi-né cundoo dòcò-nè.

**Ñà-ndüá dìsáhà-xí icúmí
ndañuhu estilu sàhana, divi
sàhà estilu saa nì nacoó Jesús**

¹⁶Sicoto saa, màsà nacàhmá-ndàñá nùù ñá-tùhú, vàchi

nú ducán, dandu dandánsiá ndé nì nacàhmá, te chicá ndatá sicoto tuhú mà. Dandu ñà-sàni ndàtà dahuun sicoto-mà cundua. ¹⁷Stná vinu, nú vinu saa nduá, dandu mà dáquèe nèhivì-ñá ini itni iin tuhú, vàchi nú ducán, dandu ndàtà-ñá, te cuitiá vinu, te cuchicuehe stná iin mà. Ñàyùcàndüá, nú vinu saa nduá, dandu itni iin sàà nì quéa, te ducán còó ni-ñàha cuu xán, nì stná iin mà.

**Nansa nì dånátíacú Jesús dèhe Jairo,
te nì dandúvaha stná-yà iin nècuàchì
ñahà ndohó iin cuèhè ùxin ùi cuià**

¹⁸Na càhàn va Jesús ducán xì nèhivì, dandu nì sàà stná iin nècuàchì dandacú, te nì tutuyuhu-né ñuhù nùù sàhà-yá, cachí-nè xì-yá:

—Làcà ní quesaha xíhì nihni dèheyoquí; doco nú ni cúhùn-ní, te chitàndòò-ní ndahà-ní dìquía, dandu nanihitàhviá ñuhivì —nì cachi-nè.

¹⁹Ñàyùcàndüá, nì ndacuiin-yà cuàhàn-yà xì-né. Te cutnàhà stná-né xì nsidaa nècuàchì dacuahá-yá.

²⁰Doco nisa ìa stná iin nècuàchì ñahà cuhí cuèhè nì. Sàcuàhàn-nè ùxin ùi cuià ndohó-né ducán. Ñàyùcàndüá, nì quixi-ne ladu yàtà-yá, te nì dàcúhùn canúú-né dìnindàhà-nè nùù sicoto xi-ya.

²¹Vàchi nihnú ini-nè: “Nú nì dúcùn ndahí mate sícotò-ni xi-ya, dandu nduvàhi”. ²²Dandu mii-yá, nì nacuico-yá yàtà-yá, te nì xini-yà nècuàchì ñahà mà, te nì cachi-yà xì-né:

—Màsà cúhúun inì-ní, hija, vàchi sàni nduvàha-ní ñà-nì xinindisa-ní.

Dandu divi momentu mà nì nduvàha nècuàchìmà.

²³Daaní, nì sàà-yà vehe nècuàchì dandacu-ma, te nì xini-yà yucán ndoó cuàhà nèhivì xì stná tè-siví, sacú ndéé-né, te tnaná-né.

²⁴Ñàyùcàndùá, nì cachi-yà xì-né:
—Quee-nsia fuera, vàchi ñahà chii yohó, cónì xíhì ndisa-ñà, quídì uun ni-ñà.

Doco nèhivì mà, nì sàcùndiaa uun-neyà.

²⁵Dandu mii-yá, nì dàcùhùn-yà nsidaa-né fuera, te nì quìhvi-ya ndé indúhu ñahà chii mà. Dandu nì tnii-ya ndahà-ñà, te nì dándácò-yàña (vàchi sàni natiacù-ñà). ²⁶Daaní, inicutu ladu yucán nì xitià palabra nansa nì quida-ya milagru mà.

**Nansa nì dándúvaha Jesús
ùì nècuàchì cuaá**

²⁷Na ní quee-ya lugar mà, dandu yucán nì tenchicùn stná ùì nècuàchì cuaá mii-yá, cána-ne, cachí-né xì-yá:

—Mii-ní descendencia ìì xí David, cundehè ndahví-ní nsiùhù.

²⁸Dandu nì yàha-ya ini vehe, te ndè yucán nì casaà stná nècuàchìmà, nchícùn-nèyà. Dandu nì cachi-yà xì-né:

—¿A xiníndísà ndisa-nsia ñà-vàtùni dándúvahi mii-nsiá?

—Jaan, Señor —nì cachi-né.

²⁹Dandu nì chituu-ya dìnìndàhá-yà nduchinúù-né, te nì cachi-yà:

—Nacua sàni xinindisá-nsiá, divi ducán ni coo-xi-nsiá, cachí.

³⁰Dandu nì natùì nùù-né. Te nì chinaha-yánè, cachí-yà xì-né

ñà-màsà cúnítnùhu nèhivì sàhà ñà-ndùá nì quida-ya.

³¹Doco mii-né, nì caquee-ne nì nacani-ne sàhà-yá xì nsidaa nèhivì ndoó inicutu ladu yucán.

**Nansa nì nìhì iin nècuàchì ìhìn
nì nacahàn-nè nì quida Jesús**

³²Meru queé nècuàchì cuaá mà, te nì quesaa stná itnii nèhivì ndaca-xi iin nècuàchì ìhìn inacáa stná iin ñà-malu inì-xi. ³³Dandu nì tavà Jesús ñà-malu mà, te nì nìhì-né nì nacahàn vù-né. Ñàyùcàndùá, nì ndulocó nèhivì, cachí-nè:

—Cò-xiní-ndà ni-iin ñà-ndiaha jaàn ñuu-ndà Israel yohó.

³⁴Doco nècuàchì fariseu, nì cacachi-nè sàhà-yá:

—Còò. Sàhà-ñà chindéé jefe xi ñà-malu-nè, ñàyùcàndùá vàtùni tavà-né dava ga ñà-malu.

Nansa cuhí ini Jesús nèhivì

³⁵Daaní, chicá más nì xicanuu Jesús ladu yucán nì nacàhin-ya nsidaa ñuu nahnú xì ñuu cuatì, dacuahá-yá nèhivì sáhàn veheñùhu iin iin ñuu, te cachítnùhu-ya razón ndiaha sàhà ñuhivì ìì xí Dios. Te nì dándúvaha stná-yà nèhivì ndohó nsidanuu clase cuèhè. ³⁶Te na ní xini-yà yàha ga cuàhà nèhivì ndoó, dandu nì cuhi gà ini-yànè, vàchi ndoó-né nahi riì còò stohò-xi.

³⁷Dandu nì cachi-yà xì nècuàchì dacuahá-yá:

—Ñà-ndáà nduá (cuàhà nèhivì tãñaha ga cunindisá); te na iin cosecha cahnú ndaníhí-ndá nduú-né, doco sacu nèhivì nduú ana (chindéé xí-ndá) ndanchítóá. ³⁸Ñàyùcàndùá,

càcàn tàhvi-nsiá nùù Lamú dandacú sàhà chuun yohó ñà-nì téchúûn gá-yà nèhivì cùhùn quida xi chuun (ìì xí-yá mà), vèchi na ian ndaníhí-ndá iin cosecha ndiaha nduá —nì cachi Jesús.

Nansa nì nacàxin Jesús ùxin ùi tiàa ñà-cunduu-ne apóstol xi-ya

10 Dandu nì cana Jesús ùxin ùi nècuàchì dacuahá-yá, te nì sàhatahvi-yànè ñà-tavà-né ñà-malu ñuhú ini nèhivì. Te nì nihitáhvi stná-nè dandúvaha-ne nècuàchì cuhí ndohó nsidanuu clase cuèhè. ²Cunaha-nsiá, dohó nani ùxin ùi nècuàchì dacuahá-yá mà: primeru iá Simón; te Pedro nani stná-nè; daaní, iá stná ñani-nè Andrés, xì stná dèhe Zebedeo nani Jacobo, xì ñani Jacobo mà nani Juan. ³Te iá stná Felipe, xì Bartolomé, xì Tomás, xì tè-dàchíyàhvi nani Mateo, xì stná dèhe Alfeo nani Jacobo, xì stná Lebeo; te Tadeo nduú inga quivì Lebeo mà. ⁴Daaní, iá stná Simón nì sanduu iin nècuàchì partido cachí-nè nècuàchì Canaán, te nì ìa stná Judas Iscariote, divi nècuàchì nì cahin xì-yá nùù tè-xídandacú.

Nansa nì techuún Jesús nècuàchì dacuahá-yá

ñà-dacuítia-nè palabra ìì xí-yá

⁵Pues divi ùxin ùi nèhivì yucán nì techuún Jesús (cùhùn-nè cacanu-ne). Te dohó nì cachi-yà xì-né quida-ne:

—Màsà cùhùn-nsià ladu ndé ndoó nècuàchì inga raza, ni màsà cùhùn stná-nsià ndé ndoó nècuàchì samaritanu. ⁶Còò, cuisì-ní ndé ndoó nèhivì raza-ndà Israel ni cùhùn-nsià,

vèchi nahi riì nì tùcù xínduu-ne.

⁷Cuahán-nsià cachitnùhu-nsia xì-né ñà-sà-ítúú tiempu cusahnú mii-yá iá ansivi. ⁸Dandúvaha-nsia nècuàchì cuhí, te danátíacú-nsià nècuàchì nsii. Te nècuàchì icúmí cuèhè xíhì cuñù-xi, dacúxíó-nsiá cuèhè quini ma, te tavà-nsiá ñà-malu nùù nèhivì inácáa-si inì-xi. Te màsà quidá-nsiá cobrar nùù nèhivì, vèchi uun-ni sàni nihitáhvi stná-nsià ñà-quida-nsia ducán.

⁹Ni dìhùn oro, ni dìhùn plata, ni dìhùn yahá màsà cúníhí-nsiá cùhùn ini itni xi-nsia. ¹⁰Ni morral màsà cúníhí-nsiá cùhùn ichì. Cuisì-ní iin-ni dùhnù-nsiá cunihi-nsia, xì ndìsàn sà-inál-nsià, xì stná bastón xi-nsia. Cuisì ñà-jaàn-ní cunihi-nsia cùhùn, vèchi iin nèhivì quidáchúûn, xiñuhu cuàha nèhivì-né raya xi-ne.

¹¹Daaní, nú sàni sàa-nsià iin ñuu, ò iin ranchu, dandu nanducu-nsiá vehe iin nècuàchì vaha, te iin-ni cundoo-nsia yucán ndé cachi sàa quivì quee-nsia ñuu mà. ¹²Te nú sàni sàa-nsià vehe iin nèhivì, casàhú viì-nsiá xì-né ñà-nì cúndóò cueé-nè. ¹³Te nú nduú-né nèhivì vaha, dandísá, ducán icúmí cuu xi-né, doco nú mà váha-ne, dandu ni cúnahá ñà-nduá nì cachi-nsià xì-né. ¹⁴Te nú có-cùnì-nè dayáha-ne mii-nsiá, te ò có-cùnì-nè cunini-ne palabra nihí-nsiá, dandu quee-nsia vehe ma, te ò ñuu mà, te nacatù-nsiá sàhà-nsiá ñà-nì cóyo yàcá xi lugar mà. ¹⁵Vèchi cunaha-nsiá, chicá cuàhà castigu icúmí nèhivì ñuu mà nihì-né na sàa quivì juicio, te chicá menos icúmí nihì nèhivì malu ñuu Sodoma xì ñuu Gomorra.

**Nansa icúmí nêhivì quida quini-ne
xì nècuàchì dacuahá-yá**

¹⁶Cunaha-nsiá, dana ga nêhivì ndé techúin mii-nsiá cacanu-nsia, nahi quisi íhì nduú-né, te mii-nsiá nduú-nsiá nahi riì. Ñàyùcàndüá, xiñuhu ñà-cunchito tûha-nsia, te coo mansu stná-nsià na iin loma.

¹⁷Cuidadu gà cundoo-nsia sàhà nêhivì, vâchi dava-ne icúmí-nê quida-ne mii-nsiá entregar nùu tè-nìhí chuun, te yucán ñàhni cuií-nsià ini veheñuhu xi-nsia.

¹⁸Te sàhà-ñá nchícùn-nsià yùhù, ñàyùcàndüá icúmí-nê datnátuu-ne mii-nsiá nùu gobiernu xì nùu rey, dandu datúí-nsia nùu nècuàchìmà ñà-ndüá xiníndísâ-nsiá, te cunini stná cuàhà gá nêhivì inga raza. ¹⁹Doco na sáà-nsià nùu tè-xídandacu-ma, màsà nácánì inì-nsia índù palabra naxiconihí-nsiá nùu-té, vâchi divi hora mà icúmí-nsiâ nihítâhvi-nsiá nansa cachi-nsià xì-té. ²⁰Vâchi màdì mii-nsiá cunduu ana cuàhàn càhàn; còó, mii Espiritu Ìì xí Yuandiaha-nsiá cuàhàn dachítnùní xì ini-nsià nansa cachi-nsià.

²¹Te tiempu yucán, dècuèndè tñaha nêhivì icúmí quida xi-né entregar (nùu autoridad) ñà-cui-nè, mate ñánì-nè, ò déhe-ne nduú nècuàchìmà. Ndè stná yuadíhí-nê icúmí-nê nacuni ùhì-nè, te canicuàchi stnahá-né sàhà-nè ñà-cui-nè. Ducán icúmí-nê quida-ne (quìvì yucán). ²²Te mii-nsiá, sàhà-ñá ndácùcahan-nsiá yùhù, ñàyùcàndüá icúmí nsidaa nêhivì cuni ùhì-nènsià. Doco nú iin-ni ni cúníhñú vâha inì-nsia dècuèndè

cachi sàà xinu tiempu, dandísá icúmí-nsiâ càcu-nsia nùu Dios. ²³Te nú quidá quínì nêhivì xì-nsiá iin ñuu, dandu cunudêhé-nsià ndè inga ñuu. Vâchi cunaha-nsiá, tàñáha ga nacàhin-nsia nsidanicuú ñuu raza-ndà Israel, te sàni naxicocuín yùhù ana nduú Tñaha Nêhivì Ñuhivì.

**Nú dandohó nêhivì-ndó, dandu
divi nduú nacua nì yàha stná Jesús,
te xì ñá-jaàn ni cúdî ini-ndà**

²⁴Cunaha-nsiá, màdìà chicá tûha iin nècuàchì làcà dacuahá nuu iin maestru; te ò iin peón, màdìà chicá ndiáa-te nùu lamú xi-tè. ²⁵Cuisì nú sàni sàà iin nècuàchì dacuahá cunduu-ne nahi maestru xi-ne, dandu cudî ini-nè sàhájàn. Stná iin peón, nú sàni sàà stná-te cunduu-tè nahi lamú xi-tè, dandu cudî stná inì-te sàhájàn. Doco nú cachí nêhivì sàhà iin nècuàchì sahnú ñà-ndùú-né ñà-malu Beelzebú, dandu chicá mà úhì càhàn quini stná-nè sàhà nêhivì vehe-ne.

**Màsà yúhí-ndà nêhivì, ni màsà
yúhí stná-ndà ñà-malu**

²⁶Ñàyùcàndüá, màsà yúhí-nsià nêhivì. Cunaha-nsiá, còó ni-iñàha cui coo dèhé nicanicuàhàn; icúmíâ tûia, te icúmí nêhivì cunitnùhu stná-nè sàhà-ñá. ²⁷Doco mii-nsiá, ñà-ndüá cachí` xì-nsiá (na ndoó cuaán-nda) ndé iín tnúú, ñà-jaàn cachitnùhu-nsia inicutu ndé tuí. Te nú nì càhàn cayí xì-nsiá iñàha, dandu mii-nsiá, nana-nsia dìni vèhé, te càhàn vate ndee-nsiá ñà-ndüá nì cachì. ²⁸Te màsà yúhí-nsià nêhivì cuní cahni xì-nsiá, vâchi

cuisi iquicúñú-nsià cunduu ñà-cui, doco anima-nsià, mà cúí cahni-néà. Nàyùcàndúà, mii-yá nduú ana xiñuhu yùhí-nsià, vàchi icúmí ndisa-ya poder daquée-ya nèhivì nùù andea ndé ndañuhu dahuun anima-nè xì stná iquicúñú-nè.

²⁹Sà-ínahá-nsià ñà-ùì chòlìhì dicó-né cùmì tuní, doco mate ducán iyuhu ndiaá-si, ni-iin-sì mà sàà cui nú có-chîtnùní ini Yuandiaha-nsià Dios ducán. ³⁰Te divi ducán stná mii-nsià (inùù stná-yà mii-nsià), dècuèndè inahá-yâ nadaa ididíni iin iin-nsià. ³¹Nàyùcàndúà, màsà yùhí-nsià, vàchi chicá ndiaá-nsià nùù laa cuati ma.

Màsà chídèhé-ndà

ñà-nchícùn-ndà Jesucristu

³²Nú cachí vate nèhivì ñà-ndùú-né nèhivì xí, dandu yùhù cachi stnáì xì Yuamáni' íá ansivi ñà-divi nèhivì xí nduú stná-nè. ³³Doco nú ni chídèhé-nè ñà-ndùú-né nèhivì xí, dandu yùhù stná, icúmí nacuaà stnáì mii-né nùù Yuamáni'.

Sàhà Jesús icúmí tàhndè

dava nèhivì ñuhivì

³⁴Màsà cúcáhán-nsià a váxi yùhù ñuhivì yohó ñà-cucumi nèhivì paz. Còó. Mà cúndóó mánì-né; icúmí-né cundoo-ne nâà stnáhá-né. ³⁵Vàchi ñà-nì quesàì ñuhivì yohó, icúmí cuni ùhì iin tiàa yua-té, te cuni ùhì stná iin ñahà chìl dihi-ñá, te ò iin nècuàchì ñahà, cuni ùhì stná-nè dido-ne. ³⁶Vàchi dècuèndè tnaha-ne cuni ùhì xì-né.

³⁷Doco nú chicá cuú ini iin nèhivì sàhà yua-né, ò dihi-né, te

màdì yùhù, dandu có-nâtùì-ne cunduu-ne nèhivì xí. Te ò nú chicá cuú ini-nè sàhà dèhe-ne, te màdì yùhù, dandu có-nâtùì stná-nè cunduu-ne nèhivì xí. ³⁸Te nú màsà cóó-né dispuestu cunchicùn-nè yùhù mate icúmí-nè cunsida stná-nè cruz xi-ne (te sàà-nè cui stná-nè), dandu có-nâtùì-ne cunduu-ne nèhivì xí. ³⁹Nsidaa ana cuni dacácu xi vida-xi, cutu ñà-dandáñuhú-nèàmà quea. Doco nú sàhà yùhù ndañuhu vida xi-ne, dandu ñà-sànì càcu ndisa-ne nduá.

⁴⁰Nú cudîì ini nèhivì xì palabra cachí mii-nsià, dandu davani queá na ian sàni xinindisá stná-nè yùhù. Te nú sàni xinindisá-né yùhù, dandu ñà-sànì xinindisá stná-nè mii-yá ana nì techuun-xí nduú stná. ⁴¹Te nú quixi iin nècuàchì profeta cáhàn cuenta xi Dios, te cudîì ini nèhivì xì palabra cachí-nè, dandu dava-ni ñihítáhvi stná nèhivì mà nùù-yá na ian nduú stná-nè iin profeta. Te divi ducáni stná xì ndéni tiàa nì cui vàha inì-xi, nú cudîì ini nèhivì xì ñà-nduá cachí-nè, dandu davani ñihítáhvi stná-nè nahi nècuàchimà. ⁴²Dècuèndè, stná nèhivì chicá nduú nèhivì ùún, nú ni cuáha-nsianè chii tècuíì coho-ne sàhà-ñá nchícùn-nè yùhù, dandu seguru ñihítáhvi stná-nsià sàhámà nùù Dios —nì cachi Jesús.

Nansa nì naxiconihí Jesús nùù nèhivì nì techuún Juan Bautista nì quixi nùù-yá

11 Nì nsihi nì sàcùnaha nèhivì dacuahá-yá nansa quida-ne, dandu cuàhàn mii-yá ñà-cacanu-yá ñuu te ñuu chinaha-yà nèhivì,

càhàn-yà xì-né ñà-ndùú razón ndiaha xí Dios.

²Daaní, Juan, íá-nè vehecàa, te nì xinitnùhu-ne ñà-ndiaha guá milagru quidá Cristu. Ñàyùcàndüá, nì techuún-né iin ùì nèhivì dacuahá-né ñà-nì cúhùn-nè nùù-yá.

³Ñàyùcàndüá, nì sàà nècuàchìmà nì ndàcàtnùhù-né nùù-yá, cachí-nè:

—¿A ndísá mii-ní nduú ana ndiaha icúmí quesaa, te ò inga ana vaxi cundiatu-nsi?

⁴Dandu nì cachi-yà xi nèhivì mà:

—Cuahán-nsià cachitnùhu-nsia xì Juan sàhà ñà-ndüá iníní-nsiá, xì ñà-ndüá indéhe-nsiá yohó, ⁵nansa cuú xi nècuàchì cuaá, níhì-né natùinuù-né, te nèhivì xicá cuéhê, níhì stná-nè nacaca vii-né; te nèhivì nì xìhì cuñù-xi, níhì-né nduvàha-ne; te nèhivì dòhò, níhì-né natiacu-nè; te nèhivì nì xìhì, ndanchító stná-nè natiácú-nè; te nèhivì ndahví, níhítáhvi stná-nè cunini-ne razón ndiaha xí Dios. ⁶Ñàyùcàndüá, nú cudî ini nèhivì modo xi, dandu contentu icúmí-nè cundoo-ne —nì cachi-yà.

⁷Daaní, na sámànuhù nèhivì nì quixi ma, dandu nì quesaha Jesús càhàn-yà xì nèhivì sàhà Juan, te dohó nì cachi-yà:

—Na ní caquee-nsia ñuu-nsià cuàhàn-nsià yucù cundehè-nsiá Juan, ¿a cuàhàn-nsià cundehè-nsiá iin nèhivì (tùha dàma ònì-xí) na iin yutnù ndóyo quidá tàchì? (Còó.)

⁸Doco nú coó, dandu ¿nansa íá-nè cahan-nsiá? ¿A nduú-né iin nèhivì ndixí vico? Còó, vachi nèhivì ndixí vico, vehe rey ndoó-né. ⁹Pues nú màdì ducán, dandu ¿nansa íá nècuàchìmà cahan-nsiá? ¿A

iin profeta càhàn cuenta xi Dios nduú-né? Pues ñà-ndáa nduá. Doco màdì cuísi profeta nduú-né, vachi chicá más ndiaá-nè. ¹⁰Vachi divi nècuàchìmà nduú ana càhàn tutu ìì sàhà-xí ndé (cachí Dios palabra yohó):

Cunaha-ní, cuàhìn techuín iin tiàa, te díhna-ne yàha-ne càhàn-nè xì nèhivì ñà-ndùú razón xi, te ducán (nsida vii-né anima-nè), na ian nduviì iin ichì, dandu después yàha stná mii-ní (Cristu), cachí Dios nùù tutu mà.

¹¹Te yùhù cachí` xì-nsiá, nùù nsidaa nèhivì nì tùinuù-xí ñuhívì, còò inga-nè chicá nì quidá ndiaha nùù Juan Bautista. Doco cachí stnài xì-nsiá, chicá ndiaha coo xi ana cuàhàn cuni tiempu cusáhnù mii-yá íá ansivi, mate nèhivì ùún nduú-né.

¹²Cunaha-nsiá, dècuèndè quìvì nì quesaha Juan Bautista càhàn-nè sàhù xì dècuèndè vichi, cuàhà gá nèhivì sáhandee fuerte ini-nè ñà-nìhì-né cundoo-ne ñuhívì ìì xí mii-yá íá ansivi. Yáha ga sáhandee ini-nè, te vátùnì sàcuàhàn cuàhà-nè níhítáhvi-né cundoo-ne yucán.

¹³Vachi antes cuàhà nècuàchì profeta nìsa càhàn cuenta xi Dios, nì cachitnùhu-ne (sàhà tiempu dandacú-yá). Stná ley (xi Moisés), nì cachitnùhu stná` sàhámà. Te ducán nìsa ìa ndè cachi nì quesaa Juan (Bautista). <sup>14</sup>Te cunaha-nsiá, divi Juan mà nduú Elías (nì cachi nècuàchì sàna) icúmí naxicocufìn. Te nú cuní-nsià, vátùnì mànìhì inì-nsia sàhà ñà-jaàn. <sup>15</sup>Nì cúnínì vàha nsidaa-nsiá ñà-ndüá cachí` xì-nsiá —nì cachi Jesús.

16-17 Dandu nì cachi tu-ya:
 —Cuàhìn cachi xì-nsiá nansa quidá nèhivì tiempu vichi. Cunaha-nsiá, dohó quidá-né na ian quidá ñà-cuati ndoó idádiquí ini iin ñuu, dava cána xì tnahá, cachá': "Siví-nsì, doco nsiohó, có-itàsáhá-ndâ; daaní, xitó tàsi-nsi, doco nsiohó, có-sàcù-ndá".¹⁸ Te ducán iá stná xì Juan xì yùhù, vâchi nì quixi nècuàchìmà nìsa ìa-ne yohó, cóni sáxíxí-né comida vâha, ni cóni sáxíhí stná-né (vinu), ñâyùcàndùá nì cachi nèhivì sàhà-né: "(Tè-locó nduú-te), sàni cundee ñà-malu nù-té".¹⁹ Daaní, nì quesaa stná yùhù ana nduú Tnahá Nèhivì Ñuhiví, te tùha stnáì cuxi comida vâha, te xihí (vinu), doco cachí stná nèhivì xí ñà-yâha ga ndadí, te cachí stná-né ñà-tùhe coho cuahí, dècuèndè iá vâha stnáì xì tè-dàchíyâhvi, xì stná nsidaa gá nèhivì cuáchi, cachí-nè. Doco cunaha-nsiá, nú ndisa ñà-nchìchí ndiaha nduá quidà-ndà, dandu icúmí sàà-mà cunahà claruà después.

Nansa icúmí cuu xì nèhivì ñuu cóni cùù arrepentir, icúmí-nè ndoho-ne

²⁰Daaní, nì quesaha Jesús chináhá-yâ nèhivì ñuu ndé nì quida guá-yâ cuàhà milagru xi-ya, doco cóni náxícócuñ ini-nè.

²¹Dohó nì cachi-yà:

—iNdahví nècuàchì ñuu Corazín! Te indahví stná nècuàchì ñuu Betsaida! Vâchi cuàhà milagru fuerte sàni xini-nè (te cóni ndúlócô-nè). Doco cunaha-nsiá, nú ducání nì coó stná milagru mà ñuu Tiro ò ñuu Sidón nì cùí, dandísá,

yâchì naxicocufñ ini nècuàchì ñuu mà sàhà cuàchi-ne, te nàcùndixi ndahví-nè, te nàcùndoo stná-nè mahì yàà tutnù, cunduamà seña ñà-ndisa cuhí ini-nè mii-né sàhà cuàchi-ne.²² Doco yùhù cachí' xì-nsiá, chicá iyuhu castigu icúmí nihì nèhivì ñuu Tiro mà xì nèhivì ñuu Sidón mà na sàà quivì juiciu, te chicá fuerte coo castigu xi ñuu Corazín xi ñuu Betsaida.²³ Daaní, stná nècuàchì ñuu Capernaum, mate tuxí ini-nè nana ducún-nè ndè gloria, doco còó, ndè andea icúmí-nè nuu-ne. Vâchi cuàhà milagru fuerte nì quida Dios ñuu-nè (te cóni ndúlócô-nè). Doco nú ducán nì quida-ya milagru mà ñuu (malu) Sodoma, dandu iá ì ñuu mà ñuhivì yohó nì cùí.²⁴ Doco yùhù cachí' xì-nsiá, chicá iyuhu castigu icúmí nihì nècuàchì ñuu Sodoma-mà na sàà quivì juiciu, te chicá fuerte coo castigu xi nècuàchì ñuu Capernaum —nì cachi-yà.

Nùu Jesús vâtùni nàcùndoo-nda contentu

²⁵Daaní, quivì yucán nì (naquimanì) Jesús Yua-yá Dios, cachí-yà:

—Yùhù ndeníhí vâhi mii-ní, Yuamání; mii-ní nduu-ní Stoho ansivi xi ñuhiví, te palabra (ì xí-ní), sàni chitnùnì inì-ní ndòò dèhá' nùu nècuàchì nchichí, doco nùu nècuàchì (nihnú ndáhvì inì-xi) nahi ñà-cuati, sàni dàtnùù-ní sàxinítnùnì-nè.²⁶ Ducán iá, vâchi ñà-jaàn nduá nì chitnùnì ini mii-ní —nì cachi-yà xì Yuamání-yá.

²⁷Dandu nì cachi stná-yà (xì nèhivì):

—Nùu Yuamánì' sàni nìhìtáhvì' dandacuí nùu nsidanicuú ináha. Te còd ni-iin nèhivì ináhá ndisa ana nduú yùhù, cuisì Yuamánì' Dios. Te mii-yá, cuisì yùhù ináhì ana ndisa nduú-yá, cuisì yùhù xì stná nèhivì cuní' cundaà inì-xi sàhà-yá.

²⁸Nahà-nsia nùí, nsidaa mii-nsiá nècuàchì cuhúún inì-xi, te có-cùndéé gâ inì-xi, dandu nìhì-nsiá ndòo dadí ndiaha inì-nsia quide. ²⁹(Quida-nsia ñà-ndúá cachí' xì-nsiá) na ian nsidá-nsiá yugu-xi quidáchúún-nsiá. Daaní, dacuahá stná-nsiá palabra vâha xi, vâchi yùhù, màni inì, te ndahvì inì, vâtùni ndòo dadí ndiaha anima-nsiá quide. ³⁰Te mate na ian nsidá-nsiá yugu-xi quidáchúún-nsiá nùí nduá, doco yugu ñama nduú-nu, te chuun sâhi-nsiá, ñà-mà úhì nduá.

**Nansa nì xitnùhu nèhivì nècuàchì
dacuahá-yá na ní sàhnù-nè
sicâyòcò trigu quìvì descansu**

12 Daaní, iin quìvì descansu nì quìhvi Jesús iin itu, te nì yàha-ya yucán, cutnâhâ stná-yà xì nècuàchì dacuahá-yá. Dandu nì xìhì-nè doco. Ñâyùcàndúá, nì quesaha-né nì casahnù-nè sicâyòcò nùnì trigu itá yucán, te nì saxì-néa. ²Doco nècuàchì fariseu, nì xini-nè ñà-ndúá quidá nècuàchìimà, ñâyùcàndúá nì cachi-nè xì-yá:
—Cundehè-ní nansa quidá nècuàchì dacuaha-ní, quidá-né iin chuun có-sâha ley xi-nda quida-nda quìvì descansu.

³Dandu nì cachi-yà xì-né:
—¿A cóni càhvì-nsiá (nùu tutu ì) ndé cachá' nansa nì quida David na ní xìhì stná-nè doco xi

compañeru-nè? ⁴Vâchi nì quìhvi-ne ini veheñùhu xi Dios, te nì xixi-ne dítà vídì ìì yucán, mate ni mii-né nì compañeru-nè, có-sâha ley mà cuxi-neà, cuisì nècuàchì dùtù. ⁵Te ò inga casu, ¿a cóni càhvì stná-nsiá nùu ley ìì nansa quidá dùtù quìvì descansu, quidá-né (chuun ìì) ini veheñùhu, có-chívâha ndisa-ne quìvì mà, doco màdì cuáchi nduá nùu-né? ⁶Doco yùhù cachí' xì-nsiá, yohó iá ana chicá ndiaá nùu veheñùhu xi Dios. ⁷(Náhà xìcà) cumáni gá cundaà ini-nsiá sàhà ñà-ndúá cachí Dios nùu tutu ìì. Vâchi dohó cachí-yà: “Yùhù chicá cudí inì ñà-cundehè ndahvì stnahá-nsiá, te màdì ñá-cuàha guá-nsiá yùhù promesa”, cachí-yà. Nù ni sâà-nsiá cundaà ini-nsiá sàhájàn nì cùí, dandu mà dâcuídâ cuàchi-nsia nèhivì còd falta xi. ⁸Cunaha-nsiá, yùhù ana nduú Tnaha Nèhivì Ñuhívì, dandacú stnáì sàhà nansa quida nèhivì quìvì descansu —nì cachi-yà.

**Nansa nì nduvâha iin tiàa nì
ìchì dahuun iin ndahà-xí**

⁹Daaní, nì quihin Jesús ìchì cuàhàn-yà veheñùhu, te nì quìhvi-ya yucán. ¹⁰Te yucán iá stná iin tiàa nì ìchì dahuun iin ndahà-xí. Doco veheñùhu ma ndoó stná nèhivì cuní daquéé cuàchi diquì-yá, te sàháyùcàndúá nì cachi-nè xì-yá:
—¿Amádi cuáchi nduá dandúvâha-nda nèhivì nú quìvì descansu nduá?

¹¹Te nì cachi-yà xì-né:
—Ni cachí-ndà iá iin rìì xí-nsiá, te sàni nacava-sì xìchi, pues ¿amádi cùhùn-nsiá tavà-nsiási xìchi

ma, mate quívì descansu nduá?

¹²Cunaha-nsiá chicá ndiaá iin tiàa nùu iin riì. Ñàyùcàndùá cundáa ini-ndà, vètùni iá ñà-quida-nda chuun vì quívì descansu.

¹³Dandu nì cachi-yà xì tiàa ma: —Chitanini-ní ndahà-ní.

Dandu nì chitanini nècuàchìmà ndahà-né, te momentu mà nì nduvàha dahuan nahi ñà-inga mà.

¹⁴Ñàyùcàndùá, nì caquee nècuàchì fariseu yucán, nì candatnuhu-né nansa cui dandáñúhú-nèya.

¹⁵⁻¹⁶Doco ináhá-yà ñà-ndùá ndatnúhú-nê, ñàyùcàndùá nì quee-ya lugar mà cuàhàn-yà. Te nì tenchicùn stná cuàhà gá nèhivì. Te nì dándúvaha-ya nsidaa nècuàchì cuhí xi-ne, doco nì chinaha-yá nècuàchìmà ñà-màsà cáchí-nè xì nèhivì ana divi nduú-yá. ¹⁷Ducán nì cachi-yà xì-né sàhà ñà-nì cùu ndisa ñà-ndùá nì cachitnúhu Isaías sàna na ní nacani-ne palabra yohó nì (cachi Dios sàhà Dèhemanì-yá):

¹⁸Ana yohó nduú ana xinúcuáchì nùí, vàchi sàni nacàxin mii-yá. Cuú ìni sàhà-yá, te cudí ìni sàhà nansa quidá-yá. Nùu anima-yà cuàhìn caquìn Espíritu Ìì xí, dandu cachitnúhu-ya xì nèhivì nsidaa ñuu nansa iá modo ndiaha xí. ¹⁹Mà náâ-yà xì nèhivì, ni mà cacánúu-yá calle ndàhì ndee-yá. ²⁰Te nèhivì (yáha ndahví) na iin ndòò cuàhàn ndañuhu, mà cúcuú dana-ya xì-né. Còò. (Mànì gá) quida-ya xì-né na ian quidá nèhivì ni mà dándâhvà xì ñà-có-tnúu

vàha. Te ducán icúmí cunduu modo xi-ya dècuèndè cundee palabra vaha xi-ya, te sàâ-yà cundee dahuun-ya.

²¹Dècuèndè stná nèhivì inga raza, tnùndé ini xi mii stná-nè cunduu-ya, te divi quívì mii-yá icúmí-nè ndacùcahan-né.

Nansa nì dàquée cuàchi nèhivì dìquì Jesús, te nì cachi-nè màdì Dios chindéé xí-yâ, cachí-nè

²²Daaní, ndacá-né iin tiàa iná cáá ñà-malu anima-xi vaxi nùu-yá, te cuaá stná nècuàchìmà, te ihin stná-nè. Dandu nì dándúvaha-ya nècuàchìmà, te nì nihì-né nì nacahàn-nè, te nì natùì stná nùu-né. ²³Ñàyùcàndùá, nì ndulocó nèhivì cuàhà yucán, te nì ndàcàtnùhù-nè nùu-né, cachí-nè:

—¿A víhínì nduú Jesús (nècuàchì ndiaha) descendencia xi David (icúmí ndecunu)?

²⁴Doco inínì nècuàchì fariseu nansa cachí nèhivì mà, ñàyùcàndùá nì cachi-nè:

—Còò, vàchi ñà-malu cusáhnù nani Beelzebú, divi nduú ana chindéé, te ducán tavá Jesús ñà-malu.

²⁵Doco ináhá-yà nansa nacánì ini nècuàchìmà, ñàyùcàndùá nì cachi-yà xì-né:

—Nú ni táhndè dava nècuàchì xídandacú nùu iin ñuu, te náâ stnáhà-né, dandu mà cúí dandacú gá-nè nùu ñuu mà. Stná nèhivì ndoó ñuu mà, nú ni táhndè dava-ne, mà cóó gá stná ñuu mà. Te ò nèhivì ndoó iin vehe, nú náâ stnáhà-né, dandu mà cúí cundoo tàcá gá-nè

vehe ma. ²⁶Te nú ducán ni cúndúú stná nacua cachí mii-nsiá, ñà-tàvá stnahá ñà-malu xi Satanás, dandu ñà-sànì tàhndè dava stná-si cunduajàn nì cùí, mà cùí dandacú gá quisi cusáhnù má nùù tñaha-sì, nú ducán.

²⁷Mii-nsiá, cachí-nsiá ñà-chìndéé sì-Beelzebú yùhù na tavi ñà-malu. Doco còó, vèchi nèhivì xí mii stná-nsiá, tùha stná-nè tavà-né ñà-malu. Te ¿ana òpòdèr-xi quidá-neámà? (Amádi poder xi Dios chindéé xí-né.) Ñàyùcàndúá, vátùni cachi mii-né xì-nsiá ñà-cónì càchí viì-nsiá sàhí. ²⁸Cunaha-nsiá, Espíritu Ìì xí Dios nduú ana chindéé xí tavi-si, ñàyùcàndúá nàhá xìcà, vichi sàni sàà tiempu cuni-nsiá nansa dandacú ndiaha mii-yá.

²⁹Iin tiàa ndacui, mà cùí quìhvi ndevàha nèhivì vehe-tè nansa-ni nì cui ñà-tavà-né ñà-ìcúmì-tè. Còó, vèchi dihna icúmì-nè chichuhni-nète, dandu vátùni quida-neámà.

³⁰Nsidaa ana có-íá favor xi, contra xi nduú-né. Te nsidaa ana có-chìndéé xí danátáqui nèhivì xí, ducán nduá na ian taxi-né nècuàchìtà.

³¹Ñàyùcàndúá, yùhù cachí xì-nsiá, vátùni cuicahnú ini Dios sàhá nsidanicuú cuàchi nèhivì, xì nsidanicuú modo cáhàn ùhí-nè dìquì-yá; doco nú ni cáhàn ùhí-nè dìquì Espíritu Ìì xí-yá, dandu mà nfhì-né cuicahnú ini-yà sàhá-né.

³²Mate ni cáhàn ùhí nèhivì dìquì yùhù ana nduú Tñaha Nèhivì Ñuhivì, doco vátùni nìhì-né cuicahnú ini Dios sàhá-né. Doco nú dìquì Espíritu Ìì ni cáhàn ùhí-nè, dandu mà nunca sàà-yà

cuicahnú ini-yà sàhá-né, ni tiempu ndoo-nda ñuhivì yohó, te ni stná tiempu cundoo-nda inga ñuhivì nicanicuahàn.

Na ian nacúnì-ndà yutnú fruta, ducán nacuni stná-ndà nèhivì a váha-ne, ò á coó, cachí Jesús

³³Nú ni cachí-ndà vaha iin yutnú fruta, dandu cuní cachàmà vaha stná fruta sàhá-nù. Te nú ni cachí-ndà còò chuun yutnú fruta mà, dandu cuní cachàmà ñà-còò chuun stná fruta-nu, vèchi sàhá fruta-nu cundáà ini-ndà a yútnu vaha nduú-nu, ò á coó. ³⁴Cunaha-nsiá, nahi anima còò, ducán íá anima mii-nsiá (nècuàchì fariseu), vèchi malu sàstnùhù-nsiá. Ñàyùcàndúá, mà cùì cáhàn-nsiá ñà-íá viì. Vèchi cuisì ñà-ñùhú chitu ini anima-ndà nduá cáhàn-ndà sàhá-xí.

³⁵Iin nècuàchì vaha, cuàhá ñà-vàha ñuhú ini anima-nè, te ñàyùcàndúá divi palabra vaha ma nduá cachí-nè. Doco iin nècuàchì malu, cuàhá ñà-chìcuèhé ñuhú ini anima-nè, ñàyùcàndúá, ñà-chìcuèhé mà nduá cachí stná-nè. ³⁶Te yùhù cachí xì-nsiá, na sàà quivì juiciu, dandu icúmì nsidaa nèhivì nacuahà-ne cuenta índu chuun nì cachi-ne nsidaa palabra chìcuèhé mà. ³⁷Vèchi nacua nì cachi-nè yuhù-né, divi ducán icúmì ndundaà sàhá-né (nùù Dios), a cuàhàn-nè càcu-ne, te ò cuàhàn-nè ndañuhu-né —nì cachi Jesús.

Nansa nì xicàn nèhivì quida Jesús iin milagru cundehè-né, dandu cunindisá-néyà, cachí-nè

³⁸Daaní, (nì sàà) dava maestro ley xi veheñuhu, xì stná dava nècuàchì fariseu, te nì cachi-nè xí-yá:

—Maestro, cuní-nsí quida-ní iin milagru fuerte cundehè-nsí.

³⁹Dandu nì cachi-yà xì-né:

—Cuisì nèhivì malu te siquini xicàn coo iin milagru cundehè-né, a ndísá icúmí yùhù poder cahan-né. Doco mà níhì-né cundehè-né inga milagru, cuisì ñà-nduá (nì xini nèhivì sàhana) na ní cuu milagru xi Jonás, iin profeta nìsa cahàn cuenta xi Dios. ⁴⁰Vàchi na ian nì ndòo Jonás mà ini tìxi iin siaca cahnú ùnì ndui te ùnì ñuú, divi ducán icúmí cuu stná xì yùhù ana nduú Tnaha Nèhivì Ñuhivì, cunacaa stnáì tìxi ñuhù ùnì ndui te ùnì ñuú.

⁴¹'Na quivì cuu juicio, te màcuìta nsidaa nèhivì tiempu vichi (nùù Dios), dandu yucán icúmí màcuìta stná nèhivì ñuu sàhana nani Nínive, te daquéè cuàchi-ne dìquì nèhivì tiempu vichi, vachi nèhivì ñuu mà, nì naxicocuñin ini-nè na ní càhàn Jonás xì-né. Doco nèhivì vichi, còò, mate sàni quesaa ana chicá ndiaá nùù Jonás mà. ⁴²Daaní, yucán icúmí nàcuìn stná nècuàchì ñahà reina nìsa dandacú nùù ladu sur sàhana. Te daquéè cuàchi stná-nè dìquì nèhivì tiempu vichi, vachi dècuèndè iin ñuu chicá xica ní quixi-ne ñà-cunini-ne càhàn nchichí rey Salomón. Doco cunaha-nsiá, vichi sàni quesaa ana chicá ndiaá nùù Salomón mà, (doco có-ndùlócò nèhivì).

Nansa cuú xi iin nèhivì nú sàni naxicocuñin iin ñà-malu nì quee antes nùù-né

⁴³'Nú sàni quee iin ñà-malu ini iin nèhivì, dandu xicánúú-si yáha-sì lugar íchí, nandúcú-sî ndé

coo dadí-si. Te nú nì cundaà inì-si mà cùì, ⁴⁴dandu cachí-si: “Còò, chicá vaha nùhì ini anima ndé nìsa ìe antes, vachi vehi nduá”. Ñàyùcànduá, mànuhù-sí anima nèhivì mà, doco nú nì xinì-si còò inga ana inácaá, dandu quidá-si cuenta na ian sàni ndundoa, te nì nducutá. ⁴⁵Ñàyùcànduá, cuàhàn-si nàcuàca-sì inga ùsà tnaha-sì chicá tùha quini, te quíhvi nsihi-sì ini anima nècuàchìma ñà-cuñuhu-sì yucán. Sàhájàn, chicá pesadu nácòo-ne nùù antes. Te cunaha-nsiá, divi ducán icúmí cuu stná xì nèhivì malu tiempu vichi —nì cachi Jesús.

Ñà-nduá nì cachi Jesús sàhà dihi-yá xì sàhà ñani-yà na ní casaà-nè caná-néyà

⁴⁶Càhàn va Jesús xì nèhivì, te yucán nì sàà dihi-yá xì stná ñani-yà. Itá-né tùvèhé, cuní-nè càhàn-nè xì-yà. ⁴⁷Dandu nì cachitnùhu iin nèhivì xì-yá: —Cunaha-ní, tùvèhècà' íin mamá xi-ní, xì stná ñani-ní; cuní-nè càhàn-nè xì-ní.

⁴⁸Dandu nì cachi Jesús xì nèhivì nì cachitnùhu ma:

—¿Ana divi nduú mamá xi (cahan-ní)? Te ò ¿ana divi xínduu ñani?

⁴⁹Dandu nì chitanini-ya ndahà-yá, nì quida-ya señalar nsidaa nèhivì dacuahá-yá mà, te nì cachi-yà:

—Divi nècuàchì yohó xínduu nahi mamá xi, ò nahi ñani. ⁵⁰Vàchi nsidanicuú ana quidà-xì ñà-nduá cuní Yuamánì' íá ansivi, divi mii-né xínduu-ne nahi ñani, nahi cùhe, te nahi dihi stnáì.

Ejemplu sàhà iin nècuàchì xítú

13 Daaní, divi quivì yucán, nì quee Jesús vehe ma

cuàhàn-yà ndè yuhù mar. ²Te yucán nì nataka cuàhà gá nèhivì nùù-yá: ñàyùcàndúá nì quècahnu-ya ini iin lancha, te yucán nì sàcòo-ya. Te nèhivì cuàhà mà, yuhù mar nì sàcùndoo-ne. ³Dandu nì dàcuàhá-yánè cuàhà ñàhà, nì nacani-ya xì-né cuàhà historia nduú nahi ejemplu. Te dohó nì cachi-yà:

—Cunaha-nsiá, nisa ìa iin nècuàchè xitú, te nì quee-ne cuàhàn-nè chihi-ne. ⁴Te nì sate uun-ne tata mà. Te dava-ña nì còya nùù ichì. Dandu nì quixi laa nì saxì-siá. ⁵Te dava stná tata mà nì còya nùù cavà ndé còò cuàhà ñuhù. Te yàchè nì xitià, vèchi có-ndóò cucún ñuhù yucán. ⁶Doco na ní ducàn orá, dandu nì xixàn nì quida cahni, te nì ichà, vèchi cóni níhà' yohá. ⁷Daaní, dava stná tata mà, mahì ñhù nì còya; te na ní sahnu ñhù mà, dandu nì dàdáhvia viu cuati yucán. ⁸Doco dava stná tata mà, nùù ñuhù váha nì còya, te nì cuàha viá, ùhùn dico gá tantu nì cana, te ò dava ga-ña, ùni dico ga tantu, te ò dava gá, òcò ùxìn gá tantu nì cuàha. ⁹Ni cúníní vaha nsidaa-nsiá ñà-ndúá cachí' —nì cachi Jesús.

**Ñà-ndúá disáhà-xí nì nacani
Jesús ejemplu xi-ya**

¹⁰Daaní, nì catnàtuu nècuàchè dacuahá-yá nùù-yá, te nì cachi-nè: —¿Índù chuun puru ejemplu nacání-ní xì nèhivì?

¹¹Dandu nì cachi-yà xì-né: —Mii-nsiá, sàni nihítáhvi-nsiá cundaà inì-nsia nansa cuní cachi palabra sàhà ñuhívì ì xí mii-yá íá ansivi, mate antes nisa ìa dèhé

palabra mà. Doco nèhivì dava ga, cóni níhítáhvi-né mànihi ini-nè. ¹²Vèchi nècuàchè sàñùhú (ñà-vàha) inì-xi, chicá más icúmí-né nihítáhvi-né sàhà-ñá cucumi-né más gá. Doco nèhivì có-ñùhú ndisa (ñà-vàha) inì-xi, dècuènde iyuhu (ñà-vàha) sàñùhú ini-nè, icúmíá cuxio dahuan. ¹³Ñàyùcàndúá, puru ejemplu cáhìn xì nèhivì yohó, vèchi mate indéhe cuàhà-né, doco quidámáxìní-nè; te mate iníní cuàhà stná-nè, doco có-sànìhi ini-nè na ian doho-né. ¹⁴Ducán quidá-né, te ducán sàni cuu ndisa stná ñà-ndúá nì cachitnùhu Isaías sàhana (na ní tiaa-ne palabra yohó nì cachi Dios):

Mii-nsiá, cuàhà gá icúmí-nsiá cunini-nsia, doco mà sàà-nsiá mànihi inì-nsia. Te cuàhà gá icúmí-nsiá cundehè-nsiá, doco mà cúndáà ndisa inì-nsia. ¹⁵Vèchi nsidaa nèhivì raza-nsiá yohó, quidámáxìní-nè na ian ùhi tiacú-nè. Te quidá-né na ian danácuáni-nè nùù-né. Vèchi có-cùnì-nè cundehè-né (ichì yùhù), ni có-cùnì stná-nè cunini-ne, ni có-cùnì stná-nè mànihi ini-nè, ni có-cùnì stná-nè natnahnù-nè ichì yùhù, te ducán nsida vii' anima-nè, nì cachi Dios.

¹⁶Doco mii-nsiá, ndiaha gá íá xì-nsiá vichi, vèchi cundáà inì-nsia sàhà ñà-ndúá indéhe-nsiá; sànihi inì-nsia sàhà ñà-ndúá iníní-nsiá.

¹⁷Vèchi cunaha-nsiá, cuàhà gá nècuàchè profeta sàhana, xì cuàhà gá más nèhivì xí Dios, nsidaa-né nisa cunì sàstnùhù-né cundehè-né

ñà-ndiaha î sàni xinìnùù-nsiá vichi, doco cóni níhítáhvi-né ducán. Yáha ga nisa cuni-nè cunini-ne palabra ndiaha sàni inini-nsiá vichi, doco cóni níhítáhvi-né ducán.

**Ñà-ndüá cuní cachi ejemplu
sàhà nècuàchì xitú**

¹⁸Vichi cunini vaha-nsiá, vachi cuàhìn quide explicar nansa cuní cachi ejemplu sàhà nècuàchì xitù-mà. ¹⁹Cunaha-nsiá, nú sàni xitià ley xi ñuhìvì ìì xí Dios, te iníní iin nèhivì, doco có-cundáà vaha ini-nè sàhà-ñá, dandu vaxi ñà-malu, te dacúxió-si palabra xi Dios iá ini anima nècuàchì-mà. Ñàyùcàndüá nacua ni cuu xi tata ni còyo yuhù íchî, ducán-ní cuú xi stná nècuàchì-mà. ²⁰Daaní, nahi tata ni còyo nùù cavà nduú nèhivì iníní xí palabra ìì, te vichi vichi cudî gá ini-nè sàhà-ñá. ²¹Doco na ian cuú xi viu còd yohò-xí, ducán cuú stná xì-né; iyuhu gá quidándéé ini-nè. Vàchi nú sàni yàha-ne iin tñùndoho, ò nú sàni quida quini nèhivì xì-né, dandu luegu naxícócuîin ini-nè, te nacóó-né palabra mà. ²²Daaní, nahi tata ni còyo mahì iñù nduú nèhivì iníní xí palabra xi Dios, doco cuàhà gá nacání ini-nè sàhà vida xi-ne ñuhìvì yohó; cuàhà gá xího-né coo cuica-né; ñàyùcàndüá, dandahvíàmàné, te sadfàmà nùù palabra xi-ya ini-nè, mà cùì níhìndèè palabra mà chindeá-nè. ²³Daaní, nahi tata ni còyo nùù ñuhù vaha nduú nèhivì iníní xí palabra xi-ya, te cundáà ini-nè, te quidá ndisa-neà cumplir; quidá-né na iin viu ni cana vii, a sea cunduu-ne nahi viu ni cana

ùhùn dico tantu, te ò viu ni cana ùni dico tantu, te ò ñá-ni cana òcò ùxìn tantu.

**Ejemplu sàhà yùcù chicuéhè
ni sahnu mahì viu trigu**

²⁴Daaní, ni nacani Jesús xì-né inga ejemplu, te dohó ni cachi-yà: —Ley xi ñuhìvì ìì xí mii-yá iá ansivi, ducán iá` nacua ni cuu na ní chihi iin tiàa ñà-ndúú tata vaha trigu itu-nè. ²⁵Doco iá iin tè-xìni ùhì xì-né, te na quídì-nè, mii-né xì nsidaa compañeru-nè, dandu ni sàà tèmà ni chihi stná-te tata yùcù chicuéhè mahì itu-nèmà, te cuàhàn-te. ²⁶Daaní, ni xitià viu cuati ma, ni sahnu, te ni cana sìcàyòcò-ñà. Dandu ni natùì stná ñà-ndúú yùcù chicuéhè mà. ²⁷Te na ní caxini peón nansa iá, ni sàhàn-te ni cachitnùhu-tè xì lamú xi-tè, cachí-te: “Señor, amádi tata vaha nduá ni chihi-ní itù-nímà. Te líndù chuun ni xitià guá yùcù chicuéhè?” ²⁸Dandu ni cachi lamú mà xì-té: “Divi tè-xìni ùhì-xì` ni quida xán”. Dandu ni cachi peón mà xì-né: “¿A cuní-ní cùhùn-nsì tnuhu-nsi yùcù mà?” ²⁹⁻³⁰“Còó”, cachí-nè, “Còtó tnuhu stná-nsià viu. Chicá vaha ducání ni coá dècuèndè nú sàni sahnu ndúìà, te sà-íà ndanchito cosecha. Dandu quivì mà cuàhìn cachì xì-nsiá ñà-dihna yùcù chicuéhè datacá-nsià, cunuhnià manojo, te coca. Daaní después, (tàhndè vii) trigu, te nàcòvaha nùnìà”.

Ejemplu sàhà tata yutnù mostaza

³¹Daaní, ni nacani tu-ya xì-né inga ejemplu, te dohó ni cachi-yà:

—Ley xi ñuhiví ìì xí mii-yá íá ansivi, ducán íá nacua nì quida iin tiàa na ní chihi-ne iin tata yutnù mostaza itu-nè. ³²Tata mà nduú tata chicá cuati íá ñuhiví, doco nú sàni sahnua, yutnù ñahnú nduú-nu, dècuèndè laa ndavá ansivi vaxi stná quidávàha tacà-xi mahì-nú.

Ejemplu sàhà ñà-nsidátáchí xí yusàn pan, divi nduú levadura

³³Ñuhiví ìì xí mii-yá íá ansivi, ducán nduá nahi tàtnà nsidátáchí xí yusàn pan, vachi divia nì quihin iin nècuàchì ñahà nì dàquée-ne mahì ùnì maquila yusàn harina, te nì ndutachi nsihá —nì cachi Jesús.

³⁴Nsidaa palabra jaàn nì nacani-ya xì nèhivì cuàhà yucán, vachi cuisì-ní ejemplu nì nacani-ya xì-né. ³⁵Ñàyùcàndüá, ducán nì cuu ndisa palabra nì cachitnùhu iin profeta sàhana na ní càhàn-nè nì quida Dios, te dohó nì cachi-nè:

(Cachí Dios): cuàhà ejemplu cuàhìn nacani xì nèhivì.

Cuàhìn datúi cuàhà iñàha nùù-né, cuàhà palabra nì ìa dèhé dècuèndè nì sàcò ñuhiví, nì cachi-yà.

Nansa cuní cachi ejemplu sàhà yùcù chicuéhè

³⁶Daaní, nì ndaquindè Jesús xì nèhivì cuàhà yucán, te nì nansihvi-ya vehe. Te nì catnàtuu nèhivì dacuahá-yá, cachí-nè xì-yá: —Cachì-ní xì-nsí nansa cuní cachi ejemplu sàhà yùcù chicuéhè íá itu mà.

³⁷Dandu nì cachi-yà xì-né: —Nècuàchì nì chihi xi tata vaha ma nduú yùhù ana nduú Tnaha

Nèhivì Ñuhiví. ³⁸Te itu mà nduú ñuhiví yohó. Te tata vaha ma nduú nèhivì cusáhnù Dios nùù-xí, doco tata chicuéhè mà nduú nèhivì xí ñà-malu. ³⁹Te tiàa nì chihi tata chicuéhè mà, divi nduú ñà-malu xiní ùhì xí'. Daaní, quivì nì ndanchito cosecha mà, divi quivì xínu tiempu yohó nduá. Te peón nì ndanihi xi cosecha mà, divi nduú ángel xi Dios. ⁴⁰Te nacua nì cuu xi yùcù chicuéhè mà, nì sàcùnuhnià, te nì xixàn, ducán icúmí cuu stná (xì nèhivì malu) na xínu tiempu yohó. ⁴¹Vachi yùhù ana nduú Tnaha Nèhivì Ñuhiví, icúmí techuín ángel xi cùhùn-nè tavà-né nsidaa ana dàtúcù xì ñanitnaha-xi, xì nsidaa gá stná ana quidà-xì ñà-có-ndiàá, te mà cùndóó gá-nè ñuhiví xi, ⁴²vachi icúmí-nè ndiachi-né ini xìtnù ndé xíxìn ñuhu, te yucán icúmí-nè cuacu fuerte-nè, te càna nùhu-ne. ⁴³Dandu icúmí sàà meru tiempu xi nèhivì ndàcuisì inì-xi; ndiaha gá icúmí coo xi-né, na ian ndiaha gá orá, ducán ndiaha coo xi-né quivì sàà Yua-nda Dios cusahnú-yá ñuhiví yohó. Ni cúniní vaha nsidaa-nsiá ñà-ndüá cachí` xì-nsiá yohó.

Ejemplu sàhà dihùn índuxin

⁴⁴Ñuhiví ìì xí mii-yá íá ansivi, ducán íá nahi dihùn cuàhà índuxin dèhé nùù iin ñuhù, te nì ndacùhun iin tiàa-ña. Ñàyùcàndüá nì nachidèhé-nè, cudfí gá ini-nè. Dandu mànuhù-né nì dicò nshí-né ñà-icúmí-nè, te nì sàhàn-nè nì xiin-ne ñuhù mà.

Ejemplu sàhà sì-diqui yáha ga ndiaá

⁴⁵Ingá ejemplu. Ducán íá ñuhiví ìì xì-yá nacua nì quida iin nècuàchì

dicò te nacuíñ, nducú-né sì-diqui perla chicá vico cuiin-ne. ⁴⁶Por fin nì tùi iin sì-diqui chicá nsiaha. Ñàyùcàndüá nì sàhàn-nè nì dicò nsihí-né ñà-ìcúmí-nê, te nì xiin-ne sì-diqui nsiaha ma.

Ejemplu sàhà ñunù tavá-nda siaca

⁴⁷Inga ejemplu. Ducán iá ñuhiví ìì xí mii-yá iá ansivi na iin ñunù chicáá-nè mahì mar, te quíhvi nsidanuu clase siaca iniá. ⁴⁸Dandu nú sàni chituá, tavá-néa yuhù mar, te nácùndoo-ne nacàxin-ne siaca ma. Siaca viì, nácòovàha-sì ìcà sìcàté, te siaca chicuéhè, xítìà-sì. ⁴⁹Te divi ducán icúmí coo stná quivì xínu tiempu yohó. Icúmí caquesaa ángel xi Dios, te nacàxin-ne nêhivì, cuaán cuita nêhivì malu, te cuaán cuita nêhivì vâha. ⁵⁰Dandu icúmí nêhivì malu mà ndiachi-né ini xitnù ndé xixìn ñuhu, te yucán icúmí-nê cuacu fuerte-ne, te càna nùhu-ne.

Ejemplu sàhà ñà-cuicà

⁵¹Dandu nì ndàcàtnùhù Jesús nùhù nêhivì yucán:

—¿A sàni cundaà ini-nsià sàhà nsidaájàn?

—Jaan, Stoho-nsì Señor —nì cachi-nè.

⁵²Dandu nì cachi-yà:

—Iin nècuàchì cuàhàn chinaha xì ley ìì, nú sàni dàcuàhá vâha-ne sàhà ñuhiví ìì xí mii-yá iá ansivi, dandu (cuaha-ni iá, vâchi ináhá-nê ley sàhana, te ináhá stnâ-nè ley saa), te ducán queé stnámà na iin tiàa ndoó vâha cuàhà traste xì, vátuni tavà-né iin ñà-saa, te tavà stná-nè iin ñà-sàhana.

Nansa nì quida nêhivì ñuu

Nazaret na ní nùhù Jesús yucán

⁵³Nì nsihì nì nacani Jesús ejemplu jaàn, dandu nì quihìn-ya ichì mànuhù-yá. ⁵⁴Te na sàni nasaa-yà ñuu-yà, dandu cuàhàn-yà veheñuhu, te nì quesaha-yá dacuahá-yá nêhivì yucán. Ñàyùcàndüá, nì ndulocò nècuàchimà, cachí-nè:

—¿Índù nì xini-ndà nì cunchichí guâ nècuàchì yohó, te quidá stná-nè milagru? ⁵⁵¿Amádi déhe nècuàchì tûha yàcún yutnù nduú-né, te dihi-né nduú María, te ñani-nè nduú Jacobo, xì José, xì Simón, xì Judas? ⁵⁶Te cùha-ne, yohó xíndoo stná-nè ndé ndoo-nda. Pues nú ducán, dandu ¿índù nì nihítahvì guá-nè quidá-né ducán?

Ñà-jaàn nduá nì cacachi nêhivì, ⁵⁷vâchi nì cuduchi ini-nè sàhà-yá. Dandu nì cachi-yà xì-né:

—Iin ana cáhàn cuenta xi Dios, nú inga ñuu ni cáhàn-nè, dandu siempre quidáñuhú nêhivì-né yucán; doco nú ñuu mii-né, ò vehe-ne, còó, có-quidáñuhú nècuàchimà-né —nì cachi-yà.

⁵⁸Ñàyùcàndüá, mànicúi quida-ya milagru fuerte ñuu-yàmà, vâchi có-xiníndísâ-néyà.

Nansa nì xihì Juan Bautista

14 Daaní, tiempu yucán nì xinitnùhu rey Herodes ñà-cuàhà guá quidá Jesús. ²Te nì cachi-te xi nêhivì xí-te:

—Ádi nsi-Juan Bautista nduú Jesús, te sàni natiacu-nè vichi, te ñàyùcàndüá quidá-né cuàhà milagru —nì cachi-te.

³Vâchi Herodes mà nduú ana nì chicadi xì Juan vehecàa. Ducán

nì quida-tè sàhà ñahàdihì ñani-te Felipe nani Herodías. ⁴Vàchi nì cachi Juan xì-té ñà-có-sàha Dios lugar coo-tè xì ñahà mà. ⁵Ñàyùcàndüá, cuní-te cahni-ténê, doco yúhì-te nêhivì ñuù-te, vâchi quidá-né cuenta ñà-iin nêhivì yuhù nùú Dios nduú nècuàchìmà.

⁶Doco nì sàà quivì nì naxìnu-tè cuàà, te nì quida-tè vicò. Te vicò mà nì ìtasaha dèhe Herodías mà nùú nêhivì (nì casaà) yucán, te cuàhà gá nì cudii ini Herodes. ⁷Ñàyùcàndüá, nì chinaha-té Dios dacútâhvi-téñâ ndéni iñàha nì cui nì cãcàn-ñà.

⁸Dandu (nì sàhàn-ñà) nùú dihi-ñá, te nì sàcùnaha-ñá (nansa cãcàn-ñà), te ñàyùcàndüá nì cachì-ñà xi rey mà:

—Dìni Juan Bautista cuní taxi-ní, cunacaà ini iin charola quixi.

⁹Dandu nì cuhuun ini rey mà, doco sàhà-ñá sàni chinaha guá-te Dios, te sàhà stná compañeru-te ndoó indéhe yucán, ñàyùcàndüá nì dândàcú-te ñà-nì còò nacua nì xicàn ñahà chii mà, ¹⁰nì sàha-tè orden, te nì quendodò dínì ndómà vehècàa. ¹¹Te nihí nêhivì dìni-ndà nì nansihvi ndé iá-te, inácaà ini iin charola. Ñàyùcàndüá, nì tniì ñahà chii mà-ñá nì sàhàn nì sàha-ñà dihi-ñá. ¹²Dandu nì quixi nècuàchì nìsa dacuahá Juan nì ndanihi-ne nsii ma nì sùxin-ne. Dandu cuàhàn-nè cachitnùhu-ne xì Jesús.

Nansa nì dàcùxí Jesús ùhùn mil tiàa

¹³Na ní nsihì nì inini Jesús, dandu nì quècahnu-ya ini iin lancha, cuàhàn cuaán-yá ini-nu dècuèndè iin xaan ndé có-ndòò nêhivì. Doco nì xinitnùhu nêhivì cuàhàn-ya, te

ñàyùcàndüá nì caquee stná-nè ñuu-nè nì tenchicùn-nèyà ñuhù íchí. ¹⁴Sàhámà (na ní sàà-yà yucán), te nì quee-ya nùú lancha mà, dandu nì xini-yà ndoó cuàhà gá nêhivì. Te nì cuhi ini-yànè; ñàyùcàndüá nì dândúvaha-ya cuàhà nècuàchì cuhí xi-ne. ¹⁵Te na ní cuaà, dandu nì catnàtuu nècuàchì dacuahá-yá nùú-yá, cachì-nè:

—Vichi sàcuàhàn nì cuaà, te lugar yohó, còò ni-iin vehe. Ñàyùcàndüá ndaquindèè-ní xì nêhivì nì cùhùn-nè ñuu cuati yatni cuiin-ne ñà-cutiacu-nè.

¹⁶Doco nì cachi-yà xì-né:

—Còò necesidad cùhùn-nè inga xaan; mii-nsiá dacuxí-nsiánè.

¹⁷Dandu nì cachi-nè:

—Cuisì ùhùn pan nihí-nsí, xì ùì siaca.

¹⁸Te nì cachi-yà:

—Cunihi-nsiàñà quixi.

¹⁹Dandu nì dândàcú-yá nì màcùndoo nsidaa nêhivì yucán nùú yùcù cuati. Te nì tniì-ya ùhùn pan mà xì ùì siaca, te nì ndacoto ndiaá-yà dìquì-xí, nì naquimanì-yá Dios sàhà-ñá. Dandu nì dàcuàchì-yáñà nì sàha-ya nècuàchì dacuahá-yá, te mii-né, nì dasàn-nèa nùú nsidaa nêhivì ndoó yucán. ²⁰Te nsidaa-né nì xixi-ne nì ndenuu ini-nè. Te pedazu nì ndòò ga nì chitu ùxin ùì icà. ²¹Pues cunaha-nsiá, nsidaa nêhivì nì xixi ma, nahi ùhùn mil tiàa nì sanduu-ne, te cuaán nduú stná nècuàchì ñahà xì ñà-cuati.

**Nansa nì xicandodò Jesús
nùú tècuí mar**

²²Vichi duha nì cachi Jesús xì nècuàchì dacuahá-yá ñà-nì

mácũnuhu-ne ini lancha te cùhùn
cuèè-nè nùu-xí yàha-ne inga ladu
mar, doco mii-yá, cuàhàn-yà
danácuítìà-yà nèhivì cuáhà yucán.

²³Te na sánì ndaquindèè-yá xì
nsidaa nèhivì mà, dandu nì nana
cuaán-yá iin yucù nì càhàn-yà
xì Yuamáni-yá Dios. Daaní, na ní
cuñaà, íá mindaa-yá yucù yucán.

²⁴Doco lancha mà, sàcuàhàn-nu
dava mahì mar, te cuáhà gá sàni
nacuahnu todò tècuí. Ñàyùcàndùá
ndé ndiàchì nihní-nu, vèchi yáha
ga ndee caná tàchì ladu nùu-nú.

²⁵Daaní, sinduhá nì sàà-yà yucán
xicándódo-yá nùu tècuí. ²⁶Doco
na ní caxini-nè vèxi-ya, nì cayùhí
cuáhà-né, te nì càna ndee-né,
cachí-nè:

—iDuma nduá!

²⁷Doco vichi vichi nì cachi-yà
xì-né:

—Nacuàhandee inì-nsia, vèchi
yùhù nduí. Màsà yúhí-nsià.

²⁸Dandu nì cachi Pedro xì-yá:
—Stoho-nsì Señor, nú divi nduu-ní,
cachí-ní xì' caqui nùu tècuí sàì ndé
vèxi-ní.

²⁹Dandu nì cachi-yà xì-né:

—Nahà-ní.

Ñàyùcàndùá, nì nuu Pedro
nùu lancha mà nì quesaha-né
nì xicandodò stná-nè nùu tècuí
cuàhàn-nè ndé vèxi Jesús. ³⁰Doco
na ní xini-nè ñà-ndee guá caná
tàchì, dandu nì yùhí-nè, te nì
quesaha-né cuàhàn-nè càhà-nè ini
tècuí mà nì cùì. Ñàyùcàndùá, nì
ndàhì ndee-né, cachí-nè:

—iStoho-nsì Señor, dacácu-ní yùhù!

³¹Dandu vichi duha nì
chitanini-ya ndahà-yá nì tniì-yanè,
te nì cachi-yà xì-né:

—Iyuhu gá xiníndísá-ní. Chicá
vaha màsà cóó-ní xì duda.

³²Dandu nì nana-ya lancha,
mii-yá xì stná Pedro. Te vichi duha
nì cucuìin tàchì. ³³Te nì tnàtuu
nsidaa nècuàchì ñuhú ini lancha mà
nì sàcuítasisi-né nùu-yá, cachí-nè:
—iNdisa, Dèhemanì Dios nduu-ní!

**Nansa nì dándúvaha Jesús cuáhà
nècuàchì cuhí ñuu Genesaret**

³⁴Daaní, na sánì yàha-ya xì-né
mar mà, dandu nì sàà-yà ñuhù
íchì iin ñuu nani Genesaret. ³⁵Te
nì nacuni nèhivì ñuu mà-yá, te
nì cachitnùhu-ne xì nsidaa gá
nèhivì ladu yucán. Ñàyùcàndùá,
yucán nì casaà cuáhà-né nùu-yá
ndacá-né nsidaa nècuàchì cuhí
xi-ne. ³⁶Te nì sacundahví-nè nùu-yá
áma cuáha-ya dùcùn ndahà úún-né
siquiera orilla sìcoto xi-ya. Te
nsidaa nèhivì nì dùcùn ndahà-xí
ducán, nì nduvàha-ne.

**Ñà-ndúá dacuidá cuàchì
ndisa xi anima-ndà**

15 Daaní, ñuu Jerusalén nì
caquee dava nècuàchì
fariseu, xì dava stná nècuàchì ley
xi veheñùhu vèxi-ne, te nì casaà-nè
nùu Jesús. Te nì cachi-nè xì-yá:

²—Nècuàchì dacuahá mii-ní,
¿índù chuun có-quidá-né estilu
xi xì-ndà? Vèchi na cuàhàn-nè
cuxi-ne, có-ndàhá-né (nacua cachí
estilu xi-nda).

³Dandu nì cachi-yà xì
nècuàchì:

—Te mii-nsià tu, ¿índù chuun
có-quidá stná-nsià ñà-ndúá
nì dàndàcù Dios? Vèchi
iladu nacóó-nsià ley xi-ya, te

chívàha-nsia ñà-ndúú estilu xi mii-nsiá. ⁴Vàchi dohó nì cachi-yà: nì coó tñũñuhu xi-nda nùu yuadíhí-ndá. Te nú nì cáhàn ùhì iin nèhivì dìquì iin yuadíhí-nê, dandu icúmí-nê cui-nê. ⁵Doco mii-nsiá, tucu quidá-nsiá, vàchi cachí-nsiá vètùni cachi iin nèhivì xì yuadíhí-nê: “Mà cùì chindeí mii-nsiá xì ñá-ndúá icúmí, vàchi sàni cachi sàhà nsidaámà ñà-ndúá dìhùn ì”. ⁶Te nú ducán sàni cachi nècuàchimà, dandu còò cá obligaciòn icúmí-nê ñà-chindee-né yuadíhí-nê, cachí-nsiá. Ñàyùcàndùá, sàhà estilu xi-nsiamà iladu sàni nacoò-nsia ley nì cachi Dios, te cuisì estilu xi mii-nsiá chívàha-nsia. ⁷iNdahví-nsiá! iVàha ga-nsiá cahan-nsiá, doco dananí úún-nsiá! (Náhà xìcà) ñà-ndácuìsì nduá nì cachitnùhu Isaías sàhà-nsiá sàhana na ní tiaa-ne ñà-ndúá nì cachi Dios, te dohó nì cachi-yà:

⁸Nèhivì yohó, yuhù-né quidáñúhú-nê yùhù. Doco ini anima-nè, còò, vàchi xica ié` cahan-né. <sup>9</sup>Cahvi-né yùhù tuxí-né, doco có-ndiáá`, vàchi nèhivì ùún nduú ana nì quidavàha xì ley chináhá-nè nèhivì.

¹⁰Dandu nì cana Jesús nèhivì cuàhà mà ñà-tnàtuu-ne nùu-yá, te nì cachi-yà xì-né:

—Cunini vaha-nsia, te cundaà ini-nsiá. ¹¹Mà cúnsídá cuàchi nèhivì sàhà ni-iin ñà-xixí-né; còò. Doco palabra queé yuhù-né na cachí-nè iñàha, ñà-jaàn ndisa dacuidá cuàchi xi-né.

¹²Dandu nì nataca nècuàchi dacuahá-yá nùu-ya, te nì cachi-nè:

—Cunaha-ní, cudúchí ini nècuàchi fariseu sàhà ñà-ndúá nì cachi-ní.

¹³Dandu nì naxiconihí-yá nùu-né, cachí-yà:

—(Có-quidámà), vàchi nú iá iñàha ñuhivì yohó có-ndúú ñà-nì chitnùnì ini Yuamánì` iá ansivi, dandu icúmíá ndañuhá na ian ndañuhu yùcù tnuhu-nda itu. ¹⁴Nacóó-nsiá nècuàchi fariseu mà, vàchi quidá-né na ian quidá iin nècuàchi cuaá cuní dacúndéhe xi inga nècuàchi cuaá ichì. Te (ináhá-ndá) nú ducán nì quida-nda, cutu sáa-ndà dacóyo nihni stnaha-nda xìchi.

¹⁵Dandu nì cachi Pedro xì-yá:

—Nacani-ní xì-nsí nansa cuní cachi ejemplu nì cachí-ní (xì nècuàchimà).

¹⁶Dandu nì cachi-yà xì-né: —¿A có-cùndáà stná ini mii-nsiá?

¹⁷¿A có-ináhá-nsiá nansa cuu-xi comida xixi-nda, queá yuhù-ndà, dandu yáha ndè tìxi-nda, te después quea? ¹⁸Doco palabra queé yuhù-ndà, divi ñà-ñùhú ini anima-ndà nduá. Te divi ñà-jaàn ndisa dacuidá cuàchi xi anima nèhivì. ¹⁹Vàchi ini anima-nè ñuhú cuàhà cuàchi, te divi sàhámà nacání quini guá ini-nè, te sahní stnahá-né, te ò cáhàn-nè xì inga nècuàchi có-ndúú nècuàchi vehe-ne, te ò iá-nè xì ndéni nèhivì ní cui mate tà nándàhà-né. Te divi sàhà ñà-ndúá ñuhú ini anima-ne, ñàyùcàndùá xího stná-nè quida cuihna-né, te cuní-nè dandahví stnahá stná-nè, ò cáhàn quini-ne. ²⁰Divi cuàchi jaàn nduá dacuidá cuàchi xi anima nèhivì, doco ñà-có-ndàhà-ndà na xixi-nda, có-dàcuídá cuàcha-ndó.

**Nansa ni xinindisá iin
nècuàchì ñahà inga ñuu**

²¹Dandu ni quee Jesús ladu yucán cuàhàn-yà ladu ñuu Tiro xì ñuu Sidón. ²²Te yucán ni tnàtuu iin nècuàchì ñahà raza cananeu nùu-yá, ndáhì-nè, cachí-nè xì-yá:

—Señor, mii-ní nècuàchì descendencia xi David, cundehè ndahví-ní yùhù, vèchi yáha ga fuerte dandohó iin ñà-malu dèheyoquí.

²³Doco Jesús, cóni naxícónihí-yá nùu nècuàchìmà. Dandu ni catnàtuu nècuàchì dacuahá-yá, cachí-nè xì-yá:

—(Quida-ní favor xicàn-nè), dandu taxi-nínè, vèchi ndé cuñáñá-nsí ñà-ndáhì guá-nè.

²⁴Dandu ni cachi-yà (xì nècuàchì dacuahá-yá):

—Cuisì nùu nècuàchì raza-ndà Israel ni techuún Dios yùhù càhàn xí, vèchi nahi riì ni tùcù xínduu-ne.

²⁵Dandu ni tnàtuu nècuàchì ñahà mà ni sàcuìin sìsì-né nùu-yá, cachí-nè xì-yá:

—Chindee-ní yùhù, Señor mío.

²⁶Dandu ni cachi-yà xì-né:

—(Ùhì quide ñà-nduá xicàn-ní, vèchi) có-nduá ducán dacúxió-ndá dítà nùu dèhe-nda, te cuàha-nda sìhina cuati.

²⁷Doco ni cachi-nè xì-yá:

—Ñà-ndáà nduá Señor. Doco cunaha-ní, dècuèndè stná sìhina cuati, níhì stná-si iyuhu xèhè dítà cóyo tixi mesa xi stohò-si. (Ñàyùcànduá, chindee sacu stná-ní yùhù.)

²⁸Dandu ni cachi-yà xì-né:

—Cuàhà gá xiníndísá-ní. Ñàyùcànduá, ducán ni cóo nacua xicàn-ní.

Ñàyùcànduá, divi hora jaàn ni nduvàha dèheyoco-né.

Nansa ni nduvaha cuàhà gá nèhivì

²⁹Dandu ni quee Jesús ladu yucán cuàhàn-yà ichì mar de Galilea. Te na nchícùn-yà ichì mà, ni nana-ya iin yucù ni sàcòo-ya. ³⁰Te cuàhà ga nèhivì ni nataca nùu-yá yucán, ndacá-né nècuàchì cuhí xi-ne, xínduu-ne nècuàchì xicá cuéhê, xì nècuàchì cuaá, xì nècuàchì ihìn, xì nècuàchì cuhí ndahà-xí, vèchi cuàhà gá cuéhè ndohó-né. Te ni chitànduhù-ñánè nùu-yá, te ni dándúvaha-yanè. ³¹Ñàyùcànduá, ni ndulocó nèhivì cuàhà mà na ní xini-nè nansa ni cuu ni nacahàn nècuàchì ihìn, te ni nduvítà ndahà nècuàchì cuhí ndahà-xí; stná nècuàchì xicá cuéhê, ni nacaca viì stná-nè, te ni natùinuù stná nècuàchì cuaá. Te nèhivì ni xini mà, cuàhà gá ni naquimanì-né Dios ñà-cuàhà guá sàni chindee-yá nèhivì ñuu-nè Israel.

**Nansa ni dàcùxí Jesús
cùmì mil nèhivì**

³²Daaní, ni cana-ya nècuàchì dacuahá-yá ñà-tnàtuu-ne nùu-yá, te ni cachi-yà xì-né:

—Cuhí inì nèhivì yohó, vèchi vichi sàcuàhàn-ndà ùni quivì ndoó-né cutnáhà-né xì-ndà yohó, te còd cá ñà-cuxi-ne. Te có-cùnì nacuitià-nè nùhù-nè nú tàñáha ga cuxi-ne, vèchi vihini cuitá-nè ichì nùhù-nè.

³³Dandu ni cacachi nècuàchì dacuahá-yá:

—Doco índù nihì-ndà ñà-cutiacu-nè ñà-cuàhà guá-nè? vèchi yucù nduá yohó.

³⁴Te nì ndàcàtnùhù-yá nùù-né:
—¿Nadaa pan nihí-nsiá?
—Ûsà-ñà xì iin ùì siaca cuati
—cachí-nè.

³⁵Dandu nì dàndàcú-yá ni mácúndoo vii nsidaa nêhivì mà ñuhù. ³⁶Te nì ntiì-ya ùsà pan xì stná siaca ma, te nì naquimanì-yá Dios sàhà-ñá, dandu nì dàcuàchí-yáñà nì sàha-ya nècuàchì dacuahá-yá, te mii-né, nì dasàn-nèà nùù nêhivì cuáhà mà. ³⁷Te nì xixi nsidaa-né nì ndenuu ini-nè. Dandu después nì dàtácá-nè ùsà canasta nì chitu ñá-nì cuyodò gá. ³⁸Cunaha-nsiá, nsidaa nècuàchì tiàa nì xixi ma, cùmi mil nì sanduu-ne, te cuaán nduú nècuàchì ñahà xì stná ñà-cuati. ³⁹Daaní, nì dànúcuítìà-yà nêhivì mà, te nì nana tu-ya iin lancha cuàhàn-yà dècuèndè ladu ñuu Magdala.

**Nansa nì xicàn nècuàchì
fariseu ñà-quida Jesús iin
milagru cundehè-né**

16 Dandu nì quixi nècuàchì fariseu xì nècuàchì saduceu, te nì xicàn-nè ñà-nì quidá-yá iin milagru cundehè-né, te cundua seña cudí ndisa ini Dios sàhà-yá. Ducán nì xicàn-nè, áma níhìndè-né daquée cuàchi-ne dìquì-yá. ²Doco mii-yá, nì cachì-yà xì-né:

—Nú nì cuaà, te cuahá laa ansivi, dandu cachí-nsiá: “Seña nduá ñà-icúmì cuun dàvì”. ³Daaní, dàtnàà tu, nú color cuahá iá ansivi, te ndiaha gá itá vícò, dandu cachí-nsiá: “Vàxi dàvì vitní”. ¡Ndahví-nsiá! Dananí uun-nsia nchichí-nsiá, vèchi mate vètùnì

nacuni-nsià seña iá ansivi, doco mà cùì nacuni stná-nsià índù tiempu nduá vichi.

⁴Nêhivì tiempu vichi, malu cuàhà-né, vèchi có-càhvì sàhnú víi gá-nè Dios, cutu milagru-nì xicàn-nè cundehè-né. Doco mà níhì-né cundehè-né milagru cunì-nè, cuisì milagru nì cuu xì Jonás sàhana —nì cachi Jesús.

Dandu nì nacooyanè cuàhàn-yà.

**Nansa nì cachi Jesús xì nêhivì xí-yá
ñà-nì cúndóó-né cuidadu sàhà
ñà-nduá chináhá nècuàchì fariseu**

⁵Dandu nì caquee nècuàchì dacuahá-yá, cuàhàn-nè (xì-yá) inga ladu mar yucán. Doco nì nandòdó-né cunihì-ne pan cùhùn.

⁶Dandu nì cachì-yà xì-né:
—Cundehè-nsiá, cuidadu gà nì cúndóó-nsiá sàhà tàtnà nsidátáchì xí pan xì nècuàchì fariseu xì stná nècuàchì saduceu.

⁷Dandu nì quesaha-né ndatnúhú-nè, cachì-né:
—Ádi sàhà ñà-còdò pan nihi-nda vàxi, ñàyúcànduá cachì-yà xì-ndà ducán.

⁸Dandu nì cundaà ini-yà ñà-nduá ndatnúhú-nè, ñàyúcànduá nì cachì-yà xì-né:

—Mii-nsiá, iyuhu gá xiníndísâ-nsiá. Có-xiñùhù ndatnuhu-nsiá sàhà-ñà còdò pan nihí-nsiá vàxi. ⁹Yùhù xiní tãñáha ga cundaà inì-nsia. ¿A có-nsinúú inì-nsia sàhà ùhùn pan (nì xixi) ùhùn mil tiàa, te nadaa ga icà pedazu pan nì ndòo nì dàtácá-nsiá? ¹⁰Te ¿a có-nsinúú gá stná inì-nsia sàhà ùsà pan nì xixi cùmi mil nêhivì, te nadaa ga icà pedazu pan nì ndòo stná? ¹¹Xiñuhu

cundaà ini-nsià ñà-màdì pan ndisa cáhìn sàhà-xí na ní cachi xì-nsiá ñà-nì càquín-nsià cuidadu sàhà ñà-nsidátáchí xí pan xi nècuàchìmà.

¹²Dandu nì sàà nècuàchì dacuahá-yá nì cundaà ini-nè sàhà ñà-nduá nì cachi-yà, màdì ñà-nsidátáchí xí pan ndisa nduá cáhàn-yà sàhà-xí. Còó, sàhà ley chináhá nècuàchì fariseu xì nècuàchì saduceu, divi nduá cáhàn-yà sàhà-xí.

Nansa nì cachi Pedro

ñà-xìndísâ-né Jesús ñà-nduú
ndisa-ya Cristu nì quixi nùu Dios

¹³Daaní, cuàhàn Jesús xì nècuàchì dacuahá-yá ndè ladu ñuu Cesarea de Filipo. Te nì ndàcàtnùhù-yá nùu-né, cachí-yà:

—Yùhù ana nduú Tnaha Nèhivì Ñuhiví, ¿índù nècuàchì nduí cachí nèhivì?

¹⁴Te nì cachi-nè xì-yá:

—Dava-ne cachí-nè Juan Bautista nduu-ní, te dava-ne, Elías nduu-ní, cachí-nè. Daaní, dava tu-ne cachí-nè ñà-nduú-ní Jeremías, te ò inga profeta sàhana nì sacahàn cuenta xi Dios.

¹⁵Dandu nì cachi-yà xì-né:

—Doco mii-nsiá, ¿ana nduí cachí-nsià?

¹⁶Dandu nì cachi Simón Pedro xì-yá:

—Divi Cristu Dèhemanì Dios iá nicanicuahàn nduu-ní.

¹⁷Dandu nì cachi-yà xì-né:

—iNansicáhàn mii-ní, Simón dèhe Jonás! vèchi màdì nèhivì ñuhiví yohó nì dàtnúu ini xì-ní ñà-nì cundaà inì-ní ducán. Còó, divi Yuamáni' iá ansivi nduú ana nì

dàtnúu xì sàxìnítnùnì-ní. ¹⁸Te yùhù cachí' xì mii-ní, Pedro, ñà-icúmí-ní cunduu-ní na iin cavà fuerte ndé cuàha iin vehe. Te vehe-ma cundua nahi nèhivì-xí icúmí danátáqui. Te mate (ni queé) nsihi ñà-malu yehè andea (quixa), doco mà sàà cundeá nùu ana xínduu tàcà nèhivì xí. ¹⁹Vèchi cuàhìn daníhítàhví' mii-ní (ñà-sàhà palabra cachí-ní) icúmí yàha nèhivì ndè ñuhiví ìi xí Dios, na ian cucumi-ní ndahà cáa xán. Te nú cachi-ní xì-né ñà-nsidá cuàchì ndisa-ne, dandu cundiaa stná palabra mà ndé (iá Dios) ansivi. Te ò nú ni cachí-ní xì-né ñà-màdì cuàchì nduá sàni quida-ne, dandu divi cundiaa stná mà ndè ansivi — nì cachi-yà.

²⁰Dandu nì sàcùnaha nsidaa nècuàchì dacuahá-yá mà ñà-màsà cachí-nè xì nèhivì ñà-nduú-yá Cristu (nì quixi dìquì-xí).

Nansa nì cachitnùhu Jesús icúmí-yà cui-yà

²¹Daaní, quivì yucán nì quesaha-yá cachítnùhu-ya xì nècuàchì dacuahá-yá nansa icúmí cuu xi-yá na sàà-yà ñuu Jerusalén. Icúmí-yà ndoho cuahà-yá, nì cachi-yà xì-né, vèchi ducán icúmí quida nècuàchì sahnú dandacú, xì stná dùtù xícusahnú, xì nècuàchì ley xi veheñuhu. Te nú sàni xihì-yà, dandu icúmí-yà natiacu-yà tìxi ùni quivì. ²²Dandu nì tavà cuaán Pedro-yà, te nì càhàn duchi ini-nè xì-yá, cachí-nè:

—Cahnú gà Dios, màsà nunca cuu xi-ní ducán.

²³Doco nì naxiconihí-yá nùu-né, cachí-yà:

—iCuxio-ní nùí, vèchi nahi ñà-malu Satanás nduu-ní, te quidá quíní-ní xí'! Cuisi chuun xi nèhiví ñuhiví yohó nduá nihnú inì-ní, màdì chuun xi Dios.

²⁴Dandu nì cachi-yà xì nècuàchì dacuahá-yá:

—Nsidaa ana cuní cunchicùn xí, xiñuhu nacoo-ne ñà-nduá cuní inì-ni mii-né quida-ne, te quida-ne cuenta na ian nsidá stná-nè cruz xi-ne cutnáhâ-né xí ñà-cui stná-nè.

²⁵Vèchi nsidaa ana cuní dacácu xi vida xi, ñà-dandáñhú dahuun-ne mii-né nduá. Doco nú ni cui-nè sàhí, dandu ñà-sàni càcu ndisa vida xi-ne nduá. ²⁶Vèchi mate ni níhì iin nèhiví nsidaa ñà-íá ñuhiví, doco ni mà sàà-mà cundua ñà-vàha xi-ne nú màsà sàà stná anima-nè càcua nùè Dios. Còó. Te ò nú ni cuní stná iin nèhiví nacuiin-ne anima-nè, còó, mà cúí.

²⁷Yùhù ana nduú Tnaha Nèhiví Ñuhiví, icúmí naxicocufin, cutnahá stnáí xì cuàhà ángel xi. Te ndiaha gá icúmí coo tñùñuhu xí, nahi tñùñuhu xí Yuamání'. Dandu nsidandai sàhà nsidaa nèhiví ñuhiví, según nansa nì quida iin iin-ne. ²⁸Te cunaha-nsiá, dava mii-nsiá nècuàchì itá yohó, mà cúí-nsiá dècuèndè cuni-nsiá nansa coo quivì naxicocufin yùhù ñuhiví yohó cusahnúí.

Nansa nì nadama Jesús mii-yá,
nì natnuè nihni ndiaha-yá

17 Daaní, na ní yàha iñù quivì, dandu nì saca Jesús Pedro xì Jacobo, xì ñani Jacobo nani Juan, cuàhàn cuaán-yá xì-né ndè dìni iin yucù ducún. ²Te yucán nì

nadama-ya, tucu nì nàcùnahà-yà nì xini nècuàchì mà, vèchi nì natnuè nihni fuerte nùè-yá nahi orá, te nì nanchiì cuxín yaa stná sicoto xi-ya nahi nduà orá. ³Dandu nanàà nì xini stná-nè jaàn sàni ndecoyo stná nèhiví (sàhaha) nani Moisés xì Elías, ndatnúhú-nè xì-yá.

⁴Dandu nì cachi Pedro xì-yá:

—Stoho-nsì Señor, inansicáhàn-ndá ndoo-nda yohó! Chicá vaha quidavàha-nsi ùni siahva, nú cuní-nì; ian coo mii-ní, ingà coo Moisés, te ingà coo stná Elías.

⁵Meru cáhàn Pedro ducán, te nì dàhvi nsidaa-né mahì iin vècò nchií ndiaha. Dandu nì tiacu-nè cáhàn iin ana cáhàn mahì vècò mà, cachí-yá:

—Dèhemaní nduú ana yohó, te cudí inì sàhà-yá. Ñàyùcànduá cunini-nsia ñà-nduá cachí-yá.

⁶Daaní, na ní inini nècuàchì dacuahá-yá palabra mà, dandu nì tutuyuhu nsidaa-né ñuhù, vèchi nì yùhí cuàà-nè. ⁷Dandu nì tñàtuu Jesús nùè-né, te nì chituu-ya ndahà-yá icà-né, cachí-yá:
—Vàtùni ndacuita-nsia; màsà yúhí gà-nsià.

⁸Dandu nì ndacoto-ne inicutu, te nì xini-nè, còò cá iin, ndé làcà mii Jesús iá yucán.

⁹Daaní, nì naquihin-ya ichì mànuu-ya xì-né yucù yucán. Te ichì mà nì chinaha-yánè, cachí-yá xì-né:
—Màsà nácání-nsiá xì nèhiví ñà-nduá nì xini-nsiá vichi dècuèndè nú sàni natiacu yùhù ana nduú Tnaha Nèhiví Ñuhiví.

¹⁰Dandu cachí-nè xì-yá:

—Nú ducán, dandu ìndù chuun cachí nècuàchì ley xi veheñuhu ñà-dihna icúmí naxicocufin Elías?

¹¹Dandu ni cachi-yà xì-né:

—Ñà-ndàà nduá, dihna icúmí Elías naxicocuñ-nè, te nsidaviì-né nsidaa chuun có-íá viì. ¹²Doco cunaha-nsiá, sàni quixi nècuàchìmà, doco ni nacuaà nèhivì-né, ni quida ndevàha-ne xì nècuàchìmà nacua cudí ini-nè. Te ducán icúmí-nè dandohó stná-nè yùhù ana nduú Tnaha Nèhivì Ñuhiví.

¹³Dandu ni sàà nècuàchì dacuahá-yá ni cundaà ini-nè ñà-divi Juan Bautista cáhàn-yà sàhà-xí.

Nansa ni tavà Jesús iin ñà-malu inácaá ini iin tèchii

¹⁴Ni nsihi ni nasaa-yà xì-né ndé ndoo cuàhà nèhivì, dandu ndacá nècuàchìmà iin tiàa ni quesaa nùu-yá. Te ni sàcuìin sisi tiàa ma nùu-yà, ¹⁵cachí-nè:

—Señor, cundehè ndahví sacù-ní dèhi, vèchi cuàhà gá xichi xíhi ihí-te. Yáha ga ndohó-te, vèchi cuàhà xichi nduá-te mahì ñuhu xì mahì tècuí. ¹⁶Ñàyùcàndùá, ndaquí-te ni quixi nùu nècuàchì dacuahá-ní, doco màni cùì dandúvaha-nète.

¹⁷Dandu ni cachi-yà xì-né:

—Mii-nsiá, mà túha-nsia cunindisá-nsiá; ni có-sàà-nsia cundaà inì-nsia. ¿Nadaa ga quivì icúmí coi xì-nsiá, te quidandee gá stná inì sàhà-nsiá? Pues cundaca-nsiáte quixi nùu.

¹⁸Dandu (ni saca-nète vaxi nùu-yá), te ni dandàcú-yá ni sadi-yà nùu ñà-malu mà, te ni quea cuàhàn. Te ni nduvàha nchito-tè.

¹⁹Daaní, después na iá cuaán-yá xì nècuàchì dacuahá-yá, dandu ni catnàtuu-ne nùu-yá, cachí-nè xì-yá:

—¿Índù chuun mànicúí tavà nsiùhù ñà-malu mà?

²⁰Dandu ni cachi-yà xì-né:

—Sàhà-ñá iyuhu guá xiníndísâ-nsiá, ñàyùcàndùá mànicúí. Vèchi ñà-ndàà nduú palabra cachí` xì-nsiá yohó: nú xiníndísâ ndisa-nsia, mate (iyuhu nduá) nahi tata cuati yutnù mostaza, dandu vátùni dandacú-nsiá nùu yucù jaàn, te cachi-nsiá xán: “Cuxio iladu”, te seguru icúmí cuu ducán, vèchi nsidanicuú iñàha cui quida-nsia, nú xiníndísâ-nsiá. ²¹Doco ñà-malu tnaha quisi ñsa inacaa ini tèchii ma, có-queé yáchà, cuisì nú ni cacán tàhvi-nsiá nùu Dios, te cunihì dócô-nsiá.

Nansa ni cachitnùhu Jesús inga xichi ñà-icúmí-yá cui-yà

²²Na iá va-ya ladu Galilea, ni cachi-yà xì nèhivì xicánúu xí-yá: —Yùhù ana nduú Tnaha Nèhivì Ñuhiví, icúmí yàhi ndahà nèhivì (malu), vèchi iá iin tiàa cuàhàn cahin xì nùu-né. ²³Dandu cahni-né yùhù; doco tixi ùni quivì icúmí natiacuú —ni cachi-yà.

Te nèhivì dacuahá-yá, cuàhà gá ni nàcùndoo-ne tnùnsí ini sàhámà.

Nansa ni ñhì Jesús dihùn ñà-chiyàhvi-ya cuota xi-ya

²⁴Daaní, na ní sàà-yà xì-né ñuhu Capernaum, dandu ni tnàtuu tèt-xicàn xì cuota nùu Pedro, cachí-te: —¿A có-chiyàhvi maestru xì-nsia cuota xi-ne?

²⁵—Jaan —cachí Pedro.

Dandu ni quihvi-ne ini vehe (ndé iá-yà). Te dihna-ya ni càhàn-yà xì-né, cachí-yà:

—¿Nansa tuxí inì-ní, Simón?
 ¿Nansa quidá rey ñuhivì yohó?
 ¿A núu nèhivì xí mii-té tavá-te
 cuota xi-tè, te ò núu nèhivì tùcù
 (dandacú-te nùu-xí)?

²⁶Dandu nì cachi Pedro:

—Divi nùu nèhivì tùcù.

Dandu nì cachi-yà xì-né:

—Nú ducán nduá, dandu nèhivì
 xínduu nèhivì xí rey, còò obligaciòn
 icúmí-nê, ¿á ma ndisá? ²⁷Doco
 sàhà-ñá có-cùnì-ndà cuduchi ini
 ni-iin nèhivì sàhà-ndà, ñàyùcàndùá
 cuahán-ní mar yucù siaca, te quisi
 primeru ñihì-ní, nacuna-ní yuhù-sí,
 te tavà-ní dihùn inácaa mà. Dandu
 cunihi-níà cùhùn chiyàhvi-ní nùu
 nècuàchì mà, vèchi vètùnì sàà mà
 sàhà ndùì-ndà —nì cachi-yà.

Nansa nì cachi Jesús ana chicá ndiaá

18 Daaní, hora yucán nì tnàtuu
 nècuàchì dacuahá-yá
 nùu-yá, te nì ndàcàtnùhù-né:

—¿Ana chicá ndiaá nùu nsidaa
 nèhivì ñuhivì ìì xí mii-yá iá ansivi?

²Dandu Jesús, nì cana-ya iin tètii,
 te nì chicani-yàte mahì nsidaa-né,
 cachí-yà xì-né:

³—Palabra ndàcuìsì nduá cachí
 xì-nsiá yohó; nú màsà nàxícócuìn
 ini-nsiá, te nàcùnìnhu viì inì-nsia
 na iin ñà-cuati, dandu mà sàà-nsiá
 ñuhivì ìì xí mii-yá iá ansivi.

⁴Ñàyùcàndùá, iin nèhivì, nú nihnú
 ndáhvì ini-nè nahi tètii yohó, pues
 divi-ne nduú ana chicá ndiaá ndé
 nduú ñuhivì ìì xí Dios. ⁵Te nú sàhà
 yùhù quidáñúhú nèhivì iin tètii nahi
 tàyòhó, dandu davani queá na ian
 yùhù quidáñúhú-né.

⁶Nú nì datúcù iin nèhivì iin
 ñà-cuati xiníndísá-xì, indahví-nè!

Vèchi chicá vaha màcùndiacu
 iin yùu yódò dùcùn-né, te
 ndiachi-né mahì mar cunú sàhà-ñá
 màsà dátúcù gà-nè iin ñà-cuati.
⁷iNdahví nèhivì ñuhivì datúcù xì
 ñanìtnaha-xi! Vèchi mate fuerza
 cuàhàn tùcù dava-ne, doco yáha ga
 ndahví tiàa òsàhà-xì túcù-nè.

⁸Te ò nú sàhà ndahà-nsiá
 ò sàhà-nsiá xidá cuàchi-nsia,
 dandu chicá vaha nì táhndèa,
 te dacaná-nsiáñà, vèchi chicá
 nsiaha (sàà-nsiá nùu Dios), te
 cutiacu-nsiá nicanicuahàn, mate
 sàni ndañuhu iin ndahà-nsiá,
 ò iin sàhà-nsiá, te màdiá coo
 nsihi-nsia, te ndiachi-nsiá ndé xìxìn
 ñuhu nicanicuahàn. ⁹Te nú sàhà
 nduchìnùu-nsiá quidá-nsiá cuàchi,
 dandu chicá vaha tavà-nsiáñà
 dacaná-nsiá, vèchi chicá nsiaha
 (sàà-nsiá nùu Dios) xì mindaa
 nduchìnùu-nsiá, te cutiacu-nsiá
 nicanicuahàn, te màdiá xì
 ndùìà, dandu después icúmí-nsiá
 ndiachi-nsiá ndé xìxìn ñuhu andea.

Ejemplu sàhà riì nì tùcù

¹⁰Màsà nunca cahìchì inì-nsia iin
 ñà-cuati nahi tàyòhó, vèchi cachí
 ndàì xì-nsiá, ndé ansivi ndoó àngel
 (ndiaá) xán, te nicanicuahàn ndoó
 tùha-ne nùu Yuamánì'. ¹¹Vèchi
 yùhù ana nduú Tnaha Nèhivì
 Ñuhivì, nì quesàì ñuhivì yohó
 ñà-dacácuì ana cuàhàn ndañuhu ni
 cuí.

¹²¿Nansa tuxí inì-nsia quida
 iin tiàa nú ndoó iin cientu riì
 xí-né, te nì tùcù iin-sì? ¿Amádi
 nácóó-né 99 quisi dava ga mà
 yucán ndé (xixáhan-sì) yucù
 yucán, te cùhùn-nè nanducu-né

quisì nì ndañuhu ma? ¹³Te nú sàni natù-i-sì, dandu cudfì gá ini-nè. Ndè chicá cudfì ini-nè sàhà quisì yucán nùù nsidaa gá quisì cóni túcù mà. ¹⁴Pues ducán iá stná xì nèhivì nahi ñà-cuati yohó, có-cùnì Yuandiaha-nsiá iá ansivi ndañuhu ni-iin-ne.

Nansa quida-nda nú sàni quida iin ñanitnaha-nda iin cuàchi nùù-ndà

¹⁵Nú ni quidá iin ñanitnaha-nsia iin cuàchi nùù iin-nsia, dandu nècuàchì nì quida quini-ne nùù-xí, xiñuhu tavà cuaán-ñánê iladu, te ndatnuhu víi-né xi nècuàchìmà. Te nú ni quihín casu nècuàchìmà, dandu ñà-sàni dàcácu tnahá-né nduá. ¹⁶Doco nú có-quihín casu nècuàchìmà, dandu xiñuhu cuaca-ne iin ò úi gá nèhivì sàhà ñà-cunduu-ne testigu cundaà vaha inì-xi nansa ndisa iá chuun. ¹⁷Doco nú ni-xi ñà-jaàn có-cùnì-nè, dandu ni cúhùn-nsià nùù nsidaa nèhivì natácá càhvì xì Dios. Te nú iin-ni có-cùnì-nè quihin casu-nè nsidaa nèhivì mà, dandu ni cùnàhá chuun ma, te quida-nsia cuenta na ian nècuàchì siùmí nduú-né, te ò iin ana nì cuchicuehe dahuun anima-xi.

¹⁸Ñà-ndáa nduá cachí` xì-nsiá yohó: nú cachí-nsià xì nèhivì ñà-nsidá cuàchi ndisa-ne, dandu cundiaa stná palabra mà ndé (iá Dios) ansivi. Stná palabra cachí-nsià xì-né ñà-màdi cuàchi nduá sàni quida-ne, divi cundiaa stná mà ndè ansivi.

¹⁹Te cachí stnáì xì-nsiá, mate cuísi ùi-nsià ndoó, doco nú iin-ni sàni cachi ndúì-nsià cuàhàn-nsià càcàn tàhvì-nsiá iñaha nùù

Yuamáni` iá ansivi, dandu icúmí-yá quida-yañà, ndéni chuun nì cui ni cúndúá. ²⁰Vàchi nú sàni nataca-nsià mate úi ò ùni-nsià iin-ni xaan, te ndácùcahan-nsiá quiví, dandu yucán icúmí coo stnáì cutnahí xì-nsiá —nì cachi Jesús.

Xiñuhu cuicahnú stnahá ini-ndà sàhà-ndà; màsà quidá-ndá na ian nì quida peón cóni cùnì cuicahnú inì-xi sàhà ñanitnaha-xi

²¹Dandu nì tnàtuu Pedro nùù-yá, cachí-nè:

—Stoho-nsì Señor, ¿nadaa xichi icúmí cuicahnú inì sàhà iin ñanitnahi nú nì quida-ne cuàchi nùí? ¿A ndé` ùsà xichi, ò nadaa xichi?

²²—Còó —cachí Jesús xì-né— màdi cuísi ùsà xichi, cachí`. Dècuèndè (yáha ga cuàhà tantu) ñà-jaàn xiñuhu cuicahnú inì-ní sàhà-né, mate 70 tantu gá nùù ùsà xichi ni cúndúá.

²³Ñàyùcàndúá, ducán iá stná ñuhivì ìi xí mii-yá iá ansivi nacua nì cuu na ní dànýàha iin rey nsidaa cuenta xi nèhivì nduú peón xi-ne. ²⁴Nì natavà víi-né cuenta, te nì cana-ne iin peón iníhíca cuàhà millón pesu nùù-né. ²⁵Doco còò ni-iñaha icúmí-tè ñà-danáa-té. Ñàyùcàndúá, nì dàndàcù rey mà ñà-nì cúyàhvi-tè, mii-té, xì ñahàdìhì-te, xì dèhe-tè, xì nsidanicuú stná traste xi-tè sàhà-ñà tùi dìhùn danáa-té. ²⁶Doco nì tutuyuhu-té ñuhù nùù sàhà rey mà nì sacundahví-te nùù-né, cachí-te: “¡Señor! Quida sacù-ní favor xì, cundiatu tahvì gá-ní yùhù, dandu danáa nsihì”. ²⁷Ñàyùcàndúá, nì

cuhi ini rey mà-té, te nì nacoo-nète, nì dándùtù nsihí-né ñà-ndùá iníhíca-té.

²⁸Doco nì quee cuisì-té nùù rey mà, te nì sàhàn-te nì nanducu-té inga peón nduú compañeru-te, vàchi iníhíca stná nècuàchìmà iin cientu dihùn plata nùù-té. Te nì tniì nihni tnuu tehe-té dùcùn-né nì cachi-te xi-né: “Danáà dahuun ñà-ndùá iníhíco núì”. ²⁹Dandu nì tutuyuhu stná nècuàchìmà ñuhù nùù sàhà-té nì sacundahví-né nùù-té, cachi-né: “Quida sacù-ní favor xì cundiatu tahví gá-ní yùhù, dandu danáà nsihí”. ³⁰Doco còò, cóni cùnì-te. Nì sanicuàchi-tè sàhà-né nì chicadì-tené dècuèndè danáà nsihí-né ñà-ndùá iníhíca-nê.

³¹Doco na ní xini dava ga peón nduú compañeru-te, cuàhà gá nì cuduchi ini-nè. Ñàyùcàndùá, nì sàhàn-nè nì nacani-ne xì rey mà ñà-ndùá nì quida-tè.

³²Sàhámà tucutu nì cana rey mà-té nì cachi-nè xì-té: “iPeón malu ndùù-yó! Vàchi yùhù, nì xicahnú inì sàhù; nì dándùtù nsihí ñà-ndùá nì iníhíco, vàchi ducán nì sacundahví núì”. ³³¿A có-ndiá icà stnáù cuhi inù compañeru nacua nì quide xì miun?” nì cachi rey mà. ³⁴Cunaha-nsiá, yáha ga nì xidà ini-nè, ñàyùcàndùá nì dàyáha-nète ndahà tè-dàndòhò-xì nèhivì ñà-coo-tè ndahà-témà ndè cachi danáà nsihí-te.

³⁵Pues ducán icúmí quida stná Yuamáni' íá ansivi xi mii-nsiá nú có-cùnì-nsiá cuicahnú ndisa ini-nsiá sàhà ñanìtnaha-nsia —nì cachi Jesús.

Màsà cáté stnàhà-ndà

19 Daaní, na ní nsihì nì cachi Jesús ducán, nì quee-ya ladu Galilea cuàhàn-yà ndè inga ladu yùte Jordán ndé nduú stná ladu Judea. ²Te cuàhà gá stná nèhivì nì tenchicùn xì-yá nì sàà stná-nè yucán. Ñàyùcàndùá nì dándùvaha-ya nècuàchì cuhí xi-ne.

³Dandu nì catnàtuu nècuàchì fariseu nùù-yá nì càhàn-nè xì-yá áma níhìndèè-né daquée cuàchi-ne dìqui-yá. Te dohó nì cachi-nè xì-yá: —(¿Nansa cachí-ní?) ¿A vátùni cate-ndà ñahàdihí-ndà nansa ni nì cui?

⁴Te nì cachi-yà xì-né:

—Ádi sàni cahvi-nsia nùù tutu ìì ndé cachá` nansa nì quidayucun Dios nèhivì primeru, iin-ne nì sàcùnduu tiàa, te inga-nè ñahà.

⁵Te nì cachi stná-yà ñà-jaàn nduá dísàhà-xì nándàhà iin nècuàchì tiàa xì iin nècuàchì ñahà, te quecuáân-né nùù yuadíhí-nê.

Ñàyùcàndùá, mate diín diín nì sanduu-ne antes, doco vichi na imindaa nèhivì sàni nanduu-ne.

⁶Sàhámà có-ndùù gá-nè diín diín nèhivì; còò, vàchi quida-nda cuenta na ian imindaa nèhivì nduú-né. Ñàyùcàndùá, nú ducán sàni dàcuàcàtnáhâ Dios-nè, dandu ni-iin nèhivì màsà cáté stnàhá-né.

⁷Dandu nì cachi nècuàchì fariseu xì-yá:

—Pues nú ducán, dandu índù chuun nì cachi Moisés íá permisù, vátùni cuàha-nda ñahàdihí-ndà iin tutu cachí cuàhàn-ndà cate-ndàñá, dandu nacoo-ndañá? —nì cachi-nè.

⁸—Còó —cachí-yà—; sàhà ñà-có-cùní-nsià cunini viì-nsiá, ñàyùcàndúá nì sàha Moisés permisú cate stnàhá-nsiá. Doco na ní quesaha ñuhivì, còó, màdì dùcàn nisá ìa. ⁹Te yùhù cachí stnàì xì-nsiá, cuàchi ndisa nduá nú ni caté iin nècuàchì tiàa ñahàdìhì-nè, te coo-ne xì inga nècuàchì ñahà. Doco nú sàni càhàn ñahàdìhì-nè xì inga tiàa, dandu màdì cuàchi cunduu ñà-cate-nè ñahàdìhì-nèmà. Te nú ni nándàhà stná iin nècuàchì tiàa xì iin nècuàchì ñahà nì sate stnàhá, divini cuàchi cunduu stná mà.

¹⁰Dandu nì cachi nècuàchì dacuahá-yá xì-yá:

—Nú ducán (ùhì) íá chuun sàhà iin ñahàdìhì-ndà, dandu chicá vaha màsà nándàhà-ndà.

¹¹Dandu nì cachi-yà xì-né:

—Cunaha-nsiá, màdì nsidaa nèhivì sàa mànihì inì-xi sàhà ñà-nduá nì cachi jaàn, cuisì nèhivì sàni nihitáhvi mànihì inì-xi.

¹²Dava nèhivì, có-ìá nsihi iquicúñú-nè, vachi ducán nì cacu-ne, ñàyùcàndúá, có-nándàhà-né. Daaní, dava nèhivì, có-ìá nsihi-ne sàhà-ñá ducán nì quida nèhivì xì-né. Daaní, dava stná-nè cuisì sàhà-ñá (cudíi ini-nè quida-ne) chuun xi ñuhivì ì xí Dios, ñàyùcàndúá có-cùnì-nè nandàhà-né. Nú ni sàa-nsià mànihì ini-nsià palabra yohó, vátuni, (te nú còó, pues mà cundáa inì-nsia).

Nansa nì chitàndòó Jesús ndahà-yá dìni ñà-cuati ñà-cundiátúa

¹³Daaní, ndacá nèhivì ñà-cuati vaxì nù-yá ñà-chitàndòó-yá ndahà-yá dìni-vé, te càcàn tàhvi-yá nù Dios sàhà-vé. Doco

nècuàchì dacuahá-yá, nì sadi-nè nù nècuàchimà. ¹⁴Ñàyùcàndúá nì cachi-yà xì-né:

—Nacoo-nsia ñà-cuati ni quixá nù. Màsà cádì-nsià nùá, vachi nsidaa ana nihnú inì-xi nahi ñà-cuati, divi cunduu ana sàa ñuhivì ì xí mii-yá ía ansivi —nì cachi-yà.

¹⁵Dandu nì chitàndòó-yá ndahà-yá dìniá, te cuàhàn-yà.

Nansa nì cachi Jesús xì iin tèchii cuica

¹⁶Daaní, nì sàa iin tèchii nù-yá, te nì cachi-te xi-yá:

—Maestro, mii-ní vaha ndisa-ní. Cachi-ní xí' índù obra vaha quide, te nihitáhvi' vida ndiaha nicanicuahàn.

¹⁷Dandu nì cachi-yà xì-té:

—¿A ndísá (cuní-ní) càhàn-ní xì yùhù sàhà índù inàha nduú ñà-vaha? Vachi còó ni-iin nèhivì ùun vaha ndisa, cuisì nú nduí Dios, dandu vaha ndisa inì. Doco nú cuní-ní nihitáhvi-ní vida ndiaha, dandu chivaha-ní ñà-nduá dandacú-yá.

¹⁸Dandu nì cachi tèmà:

—¿Índù ñà-càchí-yà icúmí chivahi?

Te nì cachi Jesús:

—Divi ñà-màsà càhni stnaha-nda, ni màsà càhàn-ndà xì inga ana có-nduú nècuàchì vehe-nda, ni màsà quídá cuíhná-ndá, ni màsà cachi stná-ndà ni-iin tnùhu sàhà ñanitnaha-nda. ¹⁹Te ni coó tnùñuhu xi-nda nù yuadíhì-ndá; te nacua cuú íni-ndá sàhà mii-nda, divi ducán icúmí-ndá cuu stná ini-ndá sàhà ñanitnaha-nda.

²⁰Dandu nì cachi tèchii ma xi-yá:

—Cunaha-ní, nsidaájàn sàni chivàhi dècuèndè na tíi. ¿Índù ìñàha cumàni gá quide?

²¹Dandu nì cachi-yà xì-té:

—Nú ndisa cuní-ní cunduu-ní iin ana vaha ndisa, dandu cuahán-ní dicò nsihì-ní ñà-ndùá icúmí-ní, te dasàn-ní dihùn mà nùù nècuàchì ndahví; dandísá ñihítàhvi-ní cucumi-ní cuàhà ñà-cuicà íá ansivi. Te quixi-ní cunichicùn stná-ní yùhù —nì cachi-yà.

²²Daaní, na ní inini-tè ñà-jaàn, dandu yáha ga nì cuhuun inì-te, vachì cuica cuàhà-té. Ñàyùcàndùá nì quihin-tè ichì mànuhù-té.

²³Dandu nì cachi Jesús xì nècuàchì dacuahá-yá:

—Ñà-ndácuisì nduá cachí` xì-nsiá: Ùhì sàstnùhù sàà iin tècuicà ñuhiví ìì xí mii-yá íá ansivi. ²⁴Te ùhì gá stná dayáha-nda iin camellu nùù chìcòhò ndúhu íqui, doco ñà-chicá ùhì nduú ñà-yáha iin tècuicà ndè ñuhiví ìì xí Dios —nì cachi-yà.

²⁵Na ní inini nècuàchì dacuahá-yá ñà-jaàn, dandu yáha ga nì ndulocó-nè, te nì cachi-nè iin-ne xì inga-nè:

—Pues nú ducán nduá, dandu ùhì ndisa càcu anima iin nèhivì.

²⁶Dandu nì indehè váha Jesús-nè, te nì cachi-yà:

—Nèhivì ñuhiví, mà cúí quida-neàmà. Doco Dios, vátùni, vachì nsidaa ìñàha, mà úhi quida-yañà.

²⁷Dandu nì cachi Pedro xì-yá:

—Nsiùhù, sàni nacoo-nsi nsidaa ñà-ndùá icúmí-nsí, te vaxi-nsi nchícùn-nsí mii-ní, Stoho-nsí Señor. Ñàyùcàndùá, ¿índù iin ñà-vàha icúmí-nsí ñihì-nsí?

²⁸Dandu nì cachi-yà xì nsidaa-né:

—Cunini-nsia palabra ndàcuisì yohó: na sàà tiempu ndusaa nsidaa ley ñuhiví, dandu yùhù ana nduú Tnaha Nèhivì Ñuhiví, icúmí nàcòì nùù silla ndiaha xí. Te daa cunduu quivì ñihítàhvi stná nsi-úxìn ùì mii-nsiá, màcùndoo stná-nsià nùù iin iin silla vico ma, te dandacú-nsiá nùù nsidaa descendencia xì nsi-úxìn ùì dèhe Israel. ²⁹Daaní, nú sàhà yùhù sàni nacoo iin nèhivì ìñàha, dandu iin cientu gá tantu ñà-jaàn icúmí-nè ñihítàhvi-né. Mate icúmí-nè nacoo-ne vehe-ne, ò ñani-nè, ò cúha-ne, ò yua-né, ò dihi-né, ò ñahàdihí-nè, ò déhe-ne, ò ñuhù xí-né sàhà yùhù, có-quidámà, vachì iin cientu gá tantu icúmí stná-nè ñihítàhvi-né, te ñihì stná-nè vida ndiaha nicanicuahàn. ³⁰Doco cuàhà nèhivì idónuu vichi, icúmí-nè sàà-nè natenchicùn-nè ndè cahà-xí quivì yucán. Te cuàhà ana nchícùn cahà-xí vichi, icúmí-nè nàcòdònùù-né nùù-xí.

Ejemplu nì nacani Jesús sàhà peón xíquidachuún xì sì-úvà

20 'Ducán íá ñuhiví ìì xí mii-yá íá ansivi nacua nì quida iin lamú, naha nì quee-ne cuàhàn-nè nducu-né peón caquidachuún nùù-né. ²(Te na ní tui-tè), dandu nì ndòo-ne ñà-chiyàhvi-ne iin dihùn plata quivì, ñàyùcàndùá nì techuún-nè ñà-cacuhùn-te quidachuún-te itu-nè. ³Daaní, nahi càhfin nì quee tu-ne cuàhàn-nè yàhvi, te yucán nì xini-nè itá uun itnii gá tiàa. ⁴Ñàyùcàndùá nì càhàn-nè xì-té áma

cúhùn stná-te quidachuún-te itu-nè, te quiyàhvi stná-te iyuhu nacua ndiá icà. Ñàyùcàndüá, nì dàndáá stná-te cuàhàn-te. ⁵Daaní, tucu tu nì quee-ne nahi càxíhúì, te yucán nì nihì tú-né iin ùì gà peón; stná càhùnì nì cuaà, ducán nì quida stná-nè. ⁶Daaní, nahi càhúhùn tucu tu nì quee-ne nì xini tu-ne itá úún más gà tiàa yucán, ñàyùcàndüá, nì cachi-nè xì-té: “Índü chuun ndui yacá itá úún-nsiá?” ⁷Te nì cacachì-te xi-né: “Divi sàhá còò iin taxi xi chuun quida-nsi”. Dandu nì cachi-nè xì-té: “Pues cuahán stná-nsià quidachuún stná-nsià ituì, te quiyàhvi stná-nsià nacua ndiá icà”.

⁸Daaní, na ní cuaà dahuun, dandu nì cachi lamú mà xì tiàa dandacú nùù nsidaa peón mà: “Cana-ní nsidaa-té ni quixí-te quiyàhvi-tè; doco dihna peón nì quìhvi último ni cáyàha, dandu ducán cunchicùn tnahá-te quìhvi-tè dècuèndè stná nùù peón nì quìhvi primeru”. ⁹Ñàyùcàndüá, dihna tiàa nì caquìhvi nahi càhúhùn nì yàha, te iin iin-tè nì nihì-té iin iin dihùn plata. ¹⁰Daaní, nì cayàha stná peón nì quìhvi naha, te chicá más cuàhàn-te nihì-té cahan-té, doco còó. Iin-ni nì canihì nsidaa-té. ¹¹Ñàyùcàndüá nì quesaha-té daquéè cuàchi-tè dìquì lamú mà, ¹²cachí-te xi-né: “Cuisì iin hora-ni nì caquidachuún nècuàchì último jaàn, te quida-ní cuenta na ian dava-ni nì quidachuún-né xì nsiùhù, mate ndui yacá nì quidachuún ndee-nsí nùù cahni”. ¹³Dandu nì cachi lamú mà xì iin tiàa mahì peón mà: “Còó, amigo, màdì cuáchi nduá quidé.

¿Amádi sáni ndòo sahnun-da ñà-quiyàhvi iin iin-nsia iin-ni dihùn plata? ¹⁴Tnii-ní yàhvi-ní, te cuahán-ní, vàchi yùhù cuní ñà-dava-ni quiyàhvi stná nècuàchì último yohó nacua quiyàhvi mii-nsiá. ¹⁵¿Á coo derechu xi ñà-quide xì dihùn xí nacua chítnùnì inì? ¿ò cumbídià inì-ní ñà-ni quide iin ñà-vàha (sàhà nècuàchì-mà?), nì cachi lamú mà). ¹⁶Sàháyùcàndüá, nècuàchì chicá idónuu vichi, icúmí-nè sàà-nè natenchicùn-nè ndè cahà-xí, te nècuàchì nchícùn cahà-xí vichi, icúmí-nè sàà-nè nàcòdònùù-né nùù-xí. Vàchi mate cuàhà nèhivì cánà (cundoo nùù Dios), doco sacu-nè cunduu ana nacàxin-ya.

**Nansa nì cachi tu Jesús inga
xichi ñà-icúmí-yà cui-yà**

¹⁷Daaní, meru xicá Jesús ichì mánana-ya cuàhàn-yà ñuu Jerusalén, te nì tavà cuàán-yá nsi-úxin ùì tiàa dacuahá-yá, te nì cachi-yà xì-né:

¹⁸—Cunaha-nsiá, icúmí-ndá sàà-ndà ñuu Jerusalén, te yùhù ana nduú Tnaha Nèhivì Ñuhivì, icúmí yàhi ndahà dùtù xícusahnú yucán, xì ndahà stná nècuàchì ley xi veheñuhu, te icúmí-nè cachi-nè ñà-fuerza icúmí cui. ¹⁹Dandu dayàha-ne yùhù ndahà tè-inga raza ñà-cuàcündiaà-te yùhù, te cahni cuií-te yùhù, dandu chituu-tè yùhù nchica cruz, doco tìxi ùì quivì icúmí natiacuì.

**Ñà-ndüá nì xicàn dihi Jacobo
xì Juan nùù Jesús**

²⁰Daaní, vaxi ñahàdihí Zebedeo nùù-yá, ndacá-né dèhe-ne, te nì

sàcuùin sisi-né nùù-yá, cuní-nè cãcãn-nè iin favor nùù-yá. ²¹Te nì cachi-yà xì-né:

—¿Índù ìnhà cuní-ní?

Te nì cachi-nè xì-yá:

—Cuní` nìhítàhvì ndùì dèhi yohó ñà-cundoo iin iin-tè ladu-ní quìvì sàà-ní cusahnu-ní ñuhìvì, iin-tè coo ladu cuàhá-nì, te ingà-te ladu itnì-nì.

²²Dandu nì cachi-yà xì ndùì tiàa ma:

—Mii-nsiá, có-sànìhì ini-nsiá ñà-ndúá xícàn tàhvì-nsiá nùí. ¿A vátùnì cundee inì-nsia ndoho-nsia nacua icúmì ndohi te yàha stná-nsiá tnùndoho nacua icúmì yàhì?

—Jaan —nì cachi-nè— vátùnì stná nsiùhù.

²³Dandu nì cachi-yà xì-né:

—Ñà-ndáà nduá, icúmì-nsiá ndoho-nsia nahi yùhù, te icúmì-nsiá yàha stná-nsiá tnùndoho nahi yùhù; doco ñà-danìhítàhvì` mii-nsiá cundoo iin iin-nsia iin iin ladúì, mà cúí, vàchi có-quidá tocar yùhù quide ñà-jaàn. Yuamánì` nduú ana chítùnùì inì-xì índù nèhivì nìhítàhvì cundoo iin iin ladúì.

²⁴Daaní, na ní xinitnùhù ùxìn gà nècuàchì dacuahá-yá, nì cuduchi gá ini-nè sàhà ùì ñàní mà. ²⁵Doco nì cana-ya nsidaa-né ni nátácá-nè nùù-yá, te nì cachi-yà xì-né:

—Sà-ìnhá-nsiá nansa xíquida tè-cùsáhnù inga ñuu, fuerte cusáhnù-te nùù nèhivì ñuu-te; vàchi nsidaa tè-nìhì chuun ñuu yucán, ndee dandacú-te nùù nècuàchì ñuu-te. ²⁶Doco mii-nsiá, màsà quídá-nsiá ducán. Còó, vàchi nú íá ana cuní cunduu ana dandacú nùù-nsiá, dandu icúmì-nè

cunduu-ne ana xinúcuáchì nùù nsidaa-nsiá. ²⁷Vàchi nècuàchì cuní codònnùù nùù-xí, icúmì-nè cunduu-ne nahi peón chindéé xí nècuàchì dava ga. ²⁸Dècuèndè stná yùhù ana nduú Tnaha Nèhivì Ñuhìvì, cónì quesáì ñuhìvì yohó ñà-cunucuachi nèhivì nùí. Còó, sàhà-ñá cunucuachi míí nùù-né nì quesáì, dandu después cuàhi vida-xì cuì cuenta xi-ne, te ducán nàcùndoo cuàhà-né libre.

Nansa nì natùinuù ùì nècuàchì cuaá nì quida Jesús

²⁹Daaní, mii-yá xì compañeru-yà, nì quihìn-ya ichì nì quee-ya ñuu Jericó, te nchícùn cuàhà gá stná nèhivì dava ga. ³⁰Te yuhù ichì yucán ndoó ùì nècuàchì cuaá. Te na ní tiacu-nè cuàhàn yàha Jesús, dandu nì quesaha-né cána ndee-né, cachì-nè:

—iStoho-nsì Señor! iMii-ní descendencia ùì xí David! iCuhì inì-nì nsiùhù!

³¹Dandu nèhivì cuàhà yucán, nì canàhá-nè xì nècuàchì cuaá mà:

—Màsà cána ga-nsiá —cachì-nè.

Doco nècuàchì mà, chicá ndee ní cána-ne, cachì-nè:

—iStoho-nsì Señor! iMii-ní descendencia ùì xí David! iCuhì inì-nì nsiùhù!

³²Dandu nì cucuiin-yà, te nì cana-ya nècuàchì cuaá mà nì cachi-yà xì-né:

—¿Ndìà nduá cuní-nsiá quide sàhà-nsiá?

³³Te nì cachi-nè xì-yá:

—Stoho-nsì Señor, cuní-nsì natùinuù-nsí.

³⁴Ñàyùcàndùà nì cuhì ini-yànè, te nì chituu-ya ndahà-yá nùù-né.

Te vichi vichi nì natùinuù-né.
Dandu nì tenchicùn stná-nè mii-yá
cuàhàn-nè.

**Nansa nì tui iin burru ñà-cuindànùú
Jesús quihvi-ya ñuu Jerusalén**

21 Daaní, nì sàà-yà xì-né
yatni ñuu Jerusalén ndé
iá iin ñuu tii nani Betfagé, yatni
dini yucù Olivo. Dandu nì càhàn-yà
xì ùi nècuàchì dacuahá-yá ñà-nì
cùhùn cueé-nè nù-xí. ²Te dohó nì
cachi-yà xì-né:

—Cuahán-nsià ñuu tii chicá nù-xí.
Te yucán icúmí-nsià cuni-nsià
nuhní iin burru xì dèhe-sì. Quisi
yucán ndaxin-nsiá, cundaca-nsiá
quixi. ³Te nú càhàn nèhivì xì-nsiá
sàhà-sí, dandu cachi-nsià xì-né
ñà-Stoho-ndà Señor xiñuhu xi-sí,
doco luegu naxicocufin-si —nì
cachi Jesús.

⁴Cunaha-nsiá, ducán (nì cachi-yà
xì-né) sàhà ñà-nì cùú ndisa
ñà-ndùá nì cachitnùhu iin nèhivì xí
Dios sàhana na ní cachi-nè palabra
yohó:

⁵Dohó cachitnùhu-nsia xi nèhivì
ñuu Sión, (divi nduú ñuu
Jerusalén): “Cundehè-nsiá,
yucán vaxi rey xi-nsia, nihnú
ndáhví ínì-yà, te indánuú-yá
iin burru chii nduú dèhe iin
quisi (sànsidá)”.

(Ducan nì cachitnùhu nècuàchì
sàhana ma.)

⁶Daaní, nì caquihin ùi
nècuàchimà ichì cuàhàn-nè
chuun ma, nì caquida-ne nacua nì
dàndàcú Jesús nù-né. ⁷Nì saca-ne
burru mà vaxi xi dèhe-sì. Dandu nì
chitàndòó-né sicoto xi-ne dìquì-sí,
te nì sàcùnùú-yàsi.

**Nansa nì quidañuhu nèhivì
Jesús na ní quihvi-ya ñuu
Jerusalén, nì chitanduhù-né
dòò-né ichì según estilu xi-ne**

⁸Daaní, dava nècuàchì cuàhà
yucán, nì chitanduhù-né dòò-né
ichì ndé icúmí-yá yàha-ya, te
dava-ne, nì sahnde-nè ndahà yutnù
nì chindoo stná-nè ichì mà, (te
ducán nì nducutá). ⁹Te nèhivì
idónuu, xì stná nècuàchì nchicùn
càhà-xí, cána ndee-né, cachí-né:

—iViva ana sahnú yohó!
iDescendencia ìi xí rey David
nduú-né! iNdiaha gá ndeníhí
vaha-ndané, vachì cuenta xi
Stoho-ndà Señor vaxi-ne! iAnsivéhé
cahnú mii-yá iá ansivi!

¹⁰Daaní, na sàni quihvi-ya ñuu
Jerusalén mà, dandu nì ndulocó gà
nsidaa nèhivì ndoó yucán, cachí-nè:
—¿Ana divi nduú nècuàchì yohó?

¹¹Te nì naxiconihí nèhivì cuàhà
mà:

—Jesús nani-né, te nduú-né iin
nècuàchì càhàn cuenta xi Dios. Te
meru ñuu-nè nduú ñuu Nazaret iá
ladu Galilea.

**Nansa nì tavà Jesús tè-dicó xi tè-xiín
fuera patiu veheñuhu cahnú**

¹²Dandu cuàhàn-yà veheñuhu
cahnú xí Dios, te nì taxi-yá nsidaa
tè-dicó xi tè-xiín yucán, te nì ducùn
nshí-yá mesa xi tiàa damá dihùn
inga ñuu, te nì ducùn stná-yà silla
xi tè-dicó loma, ¹³cachí-yà xì nsidaa
témà:

—Dohó cachí (Dios) nùú tutu
ìi: “Veheñuhu xi cunduu iin vehe
ndé nataca nèhivì càcàn tàhvì-né
núf”, cachí-yà. Doco sàhà mii-nsiá

sàni nandua na iin lugar ndé ndoó
cuàhà tècuìhnà —nì cachi Jesús.

**Nansa nì cuduchi ini nècuàchì
veheñùhu sàhà Jesús**

¹⁴Dandu nì catnàtuu cuàhà
nècuàchì cuhí nùù-yá, dava-ne
cuaá-nè, te dava-ne xicá cuéhê-nè;
te nì dándúvaha-yanè. ¹⁵Doco
dùtù xícusahnú, xì nècuàchì ley
xi veheñùhu, nì cuduchi ini-nè na
ní xini-nè ñà-cuàhà guá milagru
quidá-yá. Te nì tiacu stná-nè
cána ndee ñà-cuati ini veheñùhu,
cachá` sàhà-yá: “iNdiaha gá ana
sahnú yohó; descendencia ìì xí rey
David nduú-né!” ¹⁶Ñàyùcàndúá, nì
candudana nècuàchìmà, cachí-nè
xì-yá:

—¿A có-íníní-ní nansa cachí
ñà-cuati jaàn?

Dandu nì cachi-yà xì-né:

—Jaan, iníní. Doco mii-nsiá, a
tãñãha ga cahvi-nsia (ndé cãhàn
nèhivì xì Dios, cachí-nè palabra
yohó):

Ndè stná ñà-cuati xi mèè
tíquin sàni dàtnúù stná-ní
sàxìnítnùnì-xi, te nì nìhì-vé
naquimanì ndiaha-vé mii-ní.

(Ducán nì cachi Jesús xì
nècuàchìmà.)

¹⁷Dandu nì nacooyanè, te nì
quee-ya ñuu mà cuàhàn-yà ñuu tii
Betania, te yucán nì quidì-yà.

**Nansa nì sadi Jesús nùù nù-higu
cónì càná quisi vídì-nu**

¹⁸Na ní tùinuù, nì quihin-ya ichì
màndixi-ya ñuu cahnú, dandu
nì xìhì-yà doco. ¹⁹Te nì xini-yà
jaàn yatni ichì mà iín iin nù-higu.
Ñàyùcàndúá, nì nàtuu-ya ndé

iín-nu, doco còò quisi vídì caá, cutu
ndahà cuií-ni-nù iá. Ñàyùcàndúá nì
cachi-yà xì-nú:

—Màsà nunca cana ga quisi vídì
yohó.

Dandu luegu nì ichì dahuun-nù.

²⁰Te na ní xini nècuàchì dacuahá-yá
ñà-ndúá nì cuu, nì ndulocó-nè, te nì
cachi-nè:

—¿Índù chuun yàchì guá nì ichì
nù-higu jaàn?

²¹Dandu nì cachi-yà xì-né:

—Ñà-ndáà ndúá cachí` xì-nsiá
yohó; nú ni cúníndísà vaha-nsia, te
có-ndòò-nsiá xì duda, dandu vátùni
quida stná-nsià milagru, doco
màdì cuisì milagru na ian nì cuu xi
nù-higu yohó. Còò, dècuèndè vátùni
cachi stná-nsià xì yucù jaàn ñà-nì
cúxióá, te quècahnua ini mar, te
divi ducán ndisa icúmì cuu. ²²Vàchi
nú ni cúníndísà víi-nsiá, dandu
nìhìtãhvì-nsiá nsidaa ñà-ndúá nì
càcàn tãhvì-nsiá nùù Dios.

**Nansa nì cachi tè-xídandacú
ñà-còò derechu xi Jesús
quida-ya ñà-ndúá quidá-yá**

²³Daaní, nì nansìhvi-ya veheñùhu
cahnú, te nì quesaha-yá chináhá-yà
nèhivì. Doco nì catnàtuu stná
dùtù xícusahnú, xì stná nècuàchì
xídandacú nùù ñuu mà, cachí-nè
xì-yá:

—¿Índù nì nìhì-ní derechu
quida-ní ñà-ndúá quidà-ní? ¿Ana
divi nì dándacú nùù-ní ñà-quida-ní
ducán?

²⁴Dandu nì cachi-yà xì-né:

—Yùhù cunì stnáì ndàcàtnùhì nùù
mii-nsiá, te nú ni nàxícóníhì-nsiá
nùù, dandu cachitnùhu stnáì
xì-nsiá ana divi nì dándacù-xì

núí. ²⁵Cachi-nsià xí' ana divi nì dāndācù-xì nùù Juan (Bautista) ñà-quida ì-né nèhivì. ¿A Dios nì cachi xì-né, te ò nèhivì ñuhivì?

Dandu nècuàchìmà, nì candatnuhu tnahá nsidaa-ní mii-né, cachi-nè:

—Nú nì cachí-ndà Dios nì dāndācù-xì nùù Juan, dandu cachi Jesús xì-ndà: “¿Índù chuun cóni xíníndísâ-nsiá nècuàchìmà, nú ducán?” ²⁶Doco nú nì cachí-ndà ñà-divi nèhivì úun nì cachi xì nècuàchìmà, dandu yúhî-ndà ndiá ndúá quida nèhivì xì-ndà, vāchi nsidaa-né quidá-né cuenta iin ana nì cāhān cuenta xi Dios nì sanduu ndisa Juan mà.

²⁷Ñàyùcāndùá, nì cacachi nècuàchìmà xì-yá:

—Có-cūndāā ini-nsì ana divi nì dāndācù-xì nùù Juan.

Dandu nì cachi-yà xì-né:

—Nì yùhù, mà cāchí stnāi xì-nsiá ana divi nì dāndācù-xì núí' ñà-quide ñà-ndúá quidé.

Ejemplu sàhà tiàa ndoó ùì dèhe-xi

²⁸(Dandu nì cachi Jesús xì-né):

—¿Nansa tuxí inì-nsia (sàhà ejemplu yohó)? Nìsa ìa iin tiàa ndoó ùì dèhe-xì. Te nì cachi-nè xì iin-tè: “Cuahán vichi duha, quidachuun itu-ndà ndé iá sì-uva xi-nda”. ²⁹Te nì cachi dèhe-ne mà: “Còò, vāchi có-cāhín cùhìn”. Doco después nì naxicocuñin inì-te, te nì sàhān-te nì quidachuún-te. ³⁰Dandu nì sàhān yua ma ní cāhān tu-ne xì inga dèhe-ne, cachí-nè xì-té nacua nì cachi-nè xì tè-primeru mà (ñà-nì cùhùn-te quidachuún-te). Te nì cachi tèchii úì mà: “Juùn, yohó

cùhìn, papá”. Doco cóni sàhān-te.

³¹Pues, vichi cachi-nsià xí' índù tèchii ma nì quida ndisa ñà-ndúá nì dāndācù yua-té.

Te nì cachi nèhivì iníní mà:

—Divi tè-primeru mà.

Dandu nì cachi Jesús xì-né:

—(Cachí vāha-nsia.) Te palabra ndācuisì nduá cachí' xì-nsiá yohó: chicá mà úhì cācu tè-dāchíyāhvi (cāhíchì guá ini-nsiá), ò iin nècuàchì ñahà quidá ndevāha, te sàà-nè ñuhivì ìì xí Dios, mientras mii-nsiá, ùhì gà cācu-nsia ducán. ³²Vāchi na ní quixi Juan Bautista cóni xíníndísâ-nsiá (na ní cāhān-nè sàhù) sàhà ichì vāha Dios. Doco tè-dāchíyāhvi, xì stnā nècuàchì ñahà iá cuāchi xi, nì xinindisá-né nècuàchìmà. Te nú sàni xini-nsiá (nì xinindisá cuāhà nècuàchìmà), dandu ¿índù chuun cóni nāxícocuñin stnā ini-nsiá ñà-cunindisá-nsiá?

Ejemplu sàhà medieru malu

³³Cunini-nsia, vāchi cuāhìn nacani inga ejemplu. Nì ìa iin lamú nì dānāndèe nducu yòhò sì-uva nùù ñuhù xì-né, te nì quida-ne corra-ñà. Dandu nì quidavāha stnā-nè iin pilá cahnú ndé cuñuhu ndudi quisì mà. Te nì quidavāha stnā-nè iin torre ndé cundiaa peón inii itu mà. Dandu nì tatu-nè itnii medieru, te cuāhān-nè inga ñuu xicà. ³⁴Daanì, na ní sàà tiempu cùchi quisì vídì mà, dandu nì techuún-né iin ùì peón xi-ne nùhù naquihin xi fruta nùù medieru mà. ³⁵Doco na ní canasaa nècuàchìmà yucán, nì catnii medieru mà nsidaa-né, te nì sahnì cuí-te iin-ne, inga-nè nì

sahnì dahuun-tè, te inga-nè nì cani yuu-té. ³⁶Daaní, inga tu nì techuún lamú mà más gà peón xi-ne nùhù tu, te chicá más nduú-né nùù nècuàchì nì nùhù primeru. Doco divi nì ducán nì quida quini medieru mà xì nècuàchìmà. ³⁷Dandu último nì techuún lamú mà dèhemanì-né nùhù, vèchi ádi quidañuhu-té dèhe-ne nì cahan-né. ³⁸Doco na ní xinì-te vèxi dèhe lamú mà, dandu nì candatnuhu tnahá-te, cachì-te: “Tè-yohó nduú tè-ìcúmí ndutahví (xì ñuhù yohó). Vichi cahni-ndaté chicá vaha, dandu mii-nda nanduu-nda stoho ñuhù”, nì cacachì-te. ³⁹Ñàyùcàndüá, nì catnii-té nècuàchìmà nì tavà-ténê iladu nùù ñuhù mà, te nì casahnì-ténê. ⁴⁰Pues, vichi òndíà nduá icúmí quida stoho itu mà xì medieru mà nú sàni nasaa-nè yucán? —nì cachi Jesús.

⁴¹Dandu nècuàchì inínì, nì cachi-nè xì-yá:

—Ìcúmí-né dandáñúhú dahuun-ne tè-malu mà. Ni-iyuhu mà cúhì ini-nète. Dandu después nanducu gá-nè medieru tùha quida vìì, divi nècuàchì tùha nacuaaha xi-né quisi vídì tiempu iá-si.

⁴²Dandu nì cachi-yà xì-né:

—¿A táñaha ga cahvi-nsia nùù tutu ìì ndé cachá` palabra yohó?:

Nì ìa iin cavà, te nì cahíchì ini albañil-ñà, doco vichi sàni sàà mà nì sàcùndua yùù vicò esquina vehe. Divi Stoho-ndà Señor nduú ana nì quida ducán, te ndulócò-nsì ñà-ndiaha guá nì quida-ya.

(Ducan nacánì nùù tutu ìì.)

⁴³Ñàyùcàndüá, yùhù cachì`

xì-nsiá, mà níhì gá nèhivì ñuu yohó derechu cundoo-ne ñuhivì ìì xí Dios; còó, nèhivì inga ñuu icúmí ñihitáhvi xán, te mii-né, ndisa, icúmí-né quida vìì-né na iin medieru vaha tùha nacuaaha vìì xì cosecha. ⁴⁴Te (cunaha-nsiá, yohó iá gà stná inga ejemplu sàhà cavà mà): nsidaa ana caquìhi sahà-xí cavà ma, icúmí-né nacuehè-nè. Te nsidaa ana nacava mà dìquì-xí, tàdì nchìhì-nè quida —nì cachi Jesús.

⁴⁵Te (cunaha-nsiá, yucán itá stná) dùtù xícusahnú, xì nècuàchì fariseu, te inínì stná-nè ejemplu nì nacani-ya, te nì cundaà ini-nè, divi mii-né cáhàn-yà sàhà-xí.

⁴⁶Ñàyùcàndüá, nì cuni-nè tñii-neyà, doco yúhì-nè nèhivì cuáhà ndoo yucán, vèchi ndeníhì nècuàchìmà mii-yá ñà-nduú-yá iin ana cáhàn cuenta xi Dios.

Ejemplu sàhà vicò nándàhà

22 Daaní, nì quesaha Jesús nì nacani tu-ya xì-né inga ejemplu, te dohó nì cachi-yà:

²—Dohó iá ñuhivì ìì xí Dios nacua nì quida iin rey na ní nandàhà dèhe ii-né; nì quida-ne iin vicò cahnú. ³Te nì techuún-né peón xi-ne ñà-cacanu-tè cachitnùhu-tè xì nsidaa nèhivì sàni càna. Doco cónì cùnì nècuàchìmà quixi-ne. ⁴Ñàyùcàndüá, nì techuún rey mà más gà peón xi-ne cacanu-tè cachitnùhu-tè. Te dohó nì cachi-nè xì-té: “Cachì-ndá xì nèhivì cánà mà ñà-sà-íá quixi-ne vicò, vèchi sàni cuyucun comida; sàni xihì buey xì nsidaa gá quisi ndatnù. Sà-íá nsidaa ndiatúá-nè”, nì cachi rey mà. ⁵Doco nèhivì cánà mà,

cóni quihín casu-nè, nì caquee nsidaa-né cuàhàn-nè nùu chuun xi-ne. Iin-ne cuàhàn-nè nùu itú, inga-nè cuàhàn-nè ndé iá venta xi-ne. ⁶Te dava ga-nè nì tnii xi peón xi rey mà nì quida quini-ne xì-té, nì sahnì-néte. ⁷Ñàyùcàndüá na ní inini rey mà, cuàhà gá nì xidà ini-nè, te nì techuún-né soldadu xi-ne nì dandãñúhú-tê nêhivì mà, te nì sahmi-tè ñuu-nè. ⁸Dandu nì cachi rey mà xì peón xi-ne: “Sà-lá listu vicò-xí, doco nêhivì nì cachi quixi primeru, cóni nátüi-ne nihitáhvi-né. ⁹Ñàyùcàndüá, vichi cuahán-ndâ ndè ichì nahnú, te quida-ndá invitar nsidanicuú nêhivì ndacùhun stnaha-xi-ndá, te cachi-ndá xì-né ñà-nì quixí-né vicò xí”. ¹⁰Ñàyùcàndüá, nì caquee peón mà inga xichi nì nacàhin-tè calle ñuu mà nì dànatácà-te nsidanicuú ana nì ndacùhun stnaha-xi-té, vâha-ne ò malu-nè, te ducán nì chitu vehe rey mà nêhivì.

¹¹Daaní, nì quihvi rey mà ndé iá vicò, te nì xini-nè jaàn iá iin tiàa có-ndìxí vícò nacua ndiá icà-ndà na ndoo-nda vicò nándàhà. ¹²Ñàyùcàndüá, nì cachi-nè xì nècuàchìmà: “Amigo, ¿índü chuun nì yâha-ní vicò yohó, te có-ndìxì-ní sìcoto nacua ndiá icà-ní?” Doco nècuàchìmà, mànicúí naxiconihí-né nùu rey mà. ¹³Dandu nì cachi rey mà xì peón xi-ne: “Chicuhni-ndá ndahàsàhà nècuàchì jaàn, te dacana-ndánè fuera ndé íín tnúú; (ndahví-nè), vâchi yucán nduú lugar ndé yâha ga cuacu nêhivì, te càna stná nùhu-ne”, nì cachi rey mà. ¹⁴Pues sàhà (ejemplu yohó vâtüni cundaà ini-nsià) ñà-cuàhà nêhivì

cànà (cundoo nùu Dios), doco sacu-nè cunduu ana nacàxin-ya.

Ñà-ndüá nì cachi Jesús sàhà renta xi ñuu-ndá

¹⁵Daaní, nì caquee nècuàchì fariseu nì ndatnuhu tnahá-né nansa cui quida-ne, te dadaná-né mii-yá na cáhàn-yà (xì nêhivì).

¹⁶Ñàyùcàndüá, nì techuún-né itnii nêhivì nchícùn xì-né nùu-yá, te cutnâhâ stná iin ùì nècuàchì partidu xi Herodes, te dohó nì cacachi-nè xì-yá:

—Maestro, ináhá-nsî nduu-ní iin nêhivì ndàcuìsì inì-xi, te chináhà vii-ní nansa ndisa iá ichì vâha Dios. Có-quihín casu-ní nansa cachí nêhivì, te ni có-yûhî stnâ-ní ni-iin-ne. ¹⁷Ñàyùcàndüá, cuní-nsî cachi-ní xì-nsí nansa tuxí inì-ní, ¿a vâtüni sâha Dios lugar chiyâhvi-nda renta nùu rey cahnú César, á cóó?

¹⁸Doco Jesús, sàni cundaà ini-ya có-xìcàn tnùhu sahnú ndisa-ne nùu-yá. Ñàyùcàndüá nì cachi-yà xì-né:

—(Ndahví-nsià, vâchi) dananí uun-nsia vâha guá-nsià. ¿Índü chuun cuní-nsià quida-nsia maña nùí? ¹⁹Dacuní-nsià yùhù iin dîhùn xí-nsià chiyâhvi-nsia sàhà renta, cundehí.

Dandu nì sàha-neyà dîhùn plata mà. ²⁰Te na ní indehè-yãñà, dandu nì cachi-yà:

—¿Ana dînúu-xí, te ana dìquívi-xí itúú icà dîhùn yohó?

²¹—Divi rey cahnú César —nì cachi-nè.

Dandu nì cachi-yà xì-né:

—Nú ducán nduá, dandu nacuàhà-nsia César ñà-ndüá

icúmí-nsiá cuàha-nsiàte, te cuàha stná-nsià Dios ñà-nduá ndiá ìcà-nsiá cuàha-nsiayà —nì cachi Jesús.

²²Dandu nèhivì mà, nì ndulocó-nè sàhà palabra jaàn, te nì nacooneyà cuàhàn-nè.

**Nansa nì cachi Jesús iá
nansa natiacu-ndà**

²³Daaní, quivì yucán nì tnàtuu itnii nècuàchì saduceu nù-yá, nì càhàn-nè xì-yá. Nècuàchì yucán, có-xìndísâ-né ñà-icúmí-ndá natiacu-ndà. Ñàyùcàndùá, dohó nì cachi-nè xì-yá:

²⁴—Maestro, ñà-yòhó nduá nì tiaa Moisés quida-nda: nú sàni xìhì iin tiàa, te còò déhe-ne nì ndóo (xì ñahàdìhì-nè), dandu icúmí ñani nsii ma nandàhà-né xì ñahàcuàán nì ndòo ma, áma cóó iin dèhe-ne; dandu quida-nda cuenta na ian dèhe nsii ma nduú mèe mà.

²⁵Pues cunaha-ní, nì sandoo ùsà ñàni ñuu-ndà yohó, te nì nandàhà nècuàchì primeru, doco nì xìhì-nè, te còò déhe-ne. Ñàyùcàndùá, nì ndòo ñahàdìhì-nè nù ñani-nè nchìcùn gà. ²⁶Daaní, divi ducán nì cuu stná xì nècuàchì ù, nì xìhì stná-nè, te còò stná dèhe-ne, te nì ndòo ñahàdìhì-nè nù inga ñani nchìcùn gà; te iin-ni nì quida-ne seguir ducán dècuèndè (nì xìhì stná) nècuàchì ùsà. ²⁷Dandu por último nì xìhì stná nècuàchì ñahà. ²⁸Ñàyùcàndùá, na sàa quivì (cachí-nsià) natiacu nsii, ¿índù tiàa ma nacuaa xì nècuàchì ñahà mà? vèchi antes nsi-úsà-nè nisa ìa xì-ñá.

²⁹Dandu nì cachi Jesús xì-né:
—Còó; có-càchí vii-nsiá, vèchi có-cùndáa inì-nsia nansa cachí

tutu ìì xì Dios, nì có-cùndáa stná inì-nsia ñà-càhnù-guá poder xi-ya. ³⁰Cunaha-nsiá, na sàa quivì natiacu nèhivì, mà nándàhà gá-nè, vèchi nahi ángel ndoo ansivi (xinúcuáchí) nù Dios, ducán icúmí nanduu nècuàchì nsii. ³¹Pues vichi cuàhìn càhìn xì-nsiá sàhà nansa iá ndisa natiacu nsii. Ádi sàni cahvi-nsia nansa nì cachi Dios xì-nsiá palabra yohó: ³²“Yùhù nduí Dios cahvi nsi-Abraham, xì nsi-Isaac, xì nsi-Jacob”, cachí-yà. (Ñàyùcàndùá, itiácù ìì nècuàchì nsii ma), vèchi nècuàchì sàni xìhì dahuun ndisa, mà cúí cahvi gá-nè Dios; cuisì ana itiácù càhvi xì-yá ³³—nì cachi Jesús. Te na ní inini nèhivì cuàhà mà ñà-nduá nì cachi-yà, dandu yáha ga nì ndulocó-nè.

**Nansa nì cachi Jesús índù ley
xi Dios nduú ley chicá ndiaá**

³⁴Dandu nì xinitnùhu nècuàchì fariseu ñà-sàni cundee-yá nù nècuàchì saduceu, mànicùí nanìhì tnùnì ini-nè nansa naxiconihì-né nù-yá. Ñàyùcàndùá nì nataca nècuàchì fariseu mà; ³⁵te iin-ne nduú nècuàchì ley xi veheñùhu, te nì tnàtuu-ne nù-yá nì ndàcàtnùhù-né iñàha nù-yá, a ver nansa naxiconihì-yá. Te dohó nì cachi-nè xì-yá:

³⁶—Maestro, nù nsidaa ñà-nduá nì dandàcù Dios nù ley xi-ya, ¿índù-ñá chicá ndiaá?

³⁷Dandu nì cachi-yà xì-né:
—Icúmí-ndá cuu ini-ndà sàhà Stoho-ndà Dios xì nsidanicuú anima-ndà, xì nsidanicuú voluntad xi-nda, xì nsidanicuú stná sàxìnítnùnì-ndà. ³⁸Ñà-jaàn nduá

chicá ndiaá dandacú-yá, te chicá chuun cahnú nduú stná. ³⁹Daaní, nacua cachí ley primeru mà, ducán cachí stná ley ùi nì dándacú-yá, (vàchi dohó cachá): “Nacua cuú ini-ndà sàhà mii-nda, ducán icúmí stná-ndà cuu ini-ndà sàhà ñanìtnaha-nda”. ⁴⁰Cunaha-nsiá divi ley jaàn nduú yohò nsidanicuú ley xi Moisés xi nsidaa gá stná palabra nì cachi profeta nìsa cahàn cuenta xi-ya.

¿Ana divi nduú yohòtéhè Cristu?

⁴¹Ndoó ìi nècuàchì fariseu yucán, te nì cachi Jesús xi-né:

⁴²—¿Nansa cachí mii-nsiá sàhà ana nduú Cristu? ¿Índù descendencia nduú-yá (cahan-nsiá)?

Te nì cachi-nè xi-yá:

—Divi David nduú yohòtéhè-yá.

⁴³Dandu nì cachi-yà xi-né:

—Pues, nú ducán, dandu índù chuun nì cachi David ñà-stoho-nè nduú-yá na ní cahàn-nè sàhà-yá tixi poder xi Espiritu ìi xí Dios? Vàchi dohó nì cachi nècuàchìmà nùu tutu ìi:

⁴⁴Nì cahàn Yua-nda Dios xi Stohì, (divi Cristu), te nì cachi-yá:

“Yohó coo-ní ladu cuahí ndè cachi sàa cundeí nùu nsidaa ana xiní ùhì xi-ní, dandu cusahnú fuerte-ní nùu-né”.

⁴⁵Cundehè-nsiá, nì cachi David ñà-Stoho-nè nduú Cristu, doco nú ducán nduú-yá, dandu índù modo cunduu stná-yà iin descendencia xi-ne? (Doco ñà-ndáa nduá.) —nì cachi Jesús.

⁴⁶Doco còò ni-iin nèhivì nì náníhì tnùnì gá ini-nè naxiconihí-né nùu-yá ni-iin palabra. Ñàyùcàndùá,

quìvì nùu-xí cónì sáha ga-nè valor dadavátnáhâ-né xi-yá.

Ñà-nduá nì cachi Jesús sàhà nècuàchì fariseu xi sàhà nècuàchì ley xi veheñùhu

23 Dandu nì cahàn tu-ya xi nèhivì cuáhà yucán, xínduu-ne nècuàchì dacuahá-yá, xi stná nècuàchì inínì úún. ²Te dohó nì cachi-yà xi-né:

—Nècuàchì fariseu xi nècuàchì ley xi veheñùhu, íá derechu xi-ne chinaha-nè ley ìi xí Moisés. ³Ñàyùcàndùá, nsidaa ñà-nduá cachí-nè, chivàha-nsiañà. Doco màsà quídá-nsiá nacua quidá mii-né, còò, vàchi díin ìñàha chináhà-nè, te díin ìñàha quidá-né. Nùu mii-né, mà úhì cachi-nè xi nèhivì ñà-chivàha-ne cuáhà ìñàha, doco mii-né, có-chìvàha-neà. ⁴Doco nèhivì, mà cúndéé ini-nè chivàha nsihi-ne ñà-nduá cachí nècuàchìmà, vàchi na iin carga vèe nduá nùu-né, te mate úhì cunsida-neà, doco ndacú nùu-né. Doco nècuàchì ley mà, còò; ni-iyuhu mà ndáníhí-nèà, ni có-dúcùn ni-iin dìnìndàhá-nèà.

⁵Cunaha-nsiá, nsidaa ñà-nduá quidá nècuàchìmà, cuisì sàhà-ñà cundehè nèhivì-né nduá. Ndahà-né te tnaa-nè nuhnì itni ndé ñuhú tutu ìi, doco puru itni nahnú cuní-nè cundua (na ian vaha guá-nè). Te divi sàhà ñà-yucán nduá nsidá naní stná-nè ñà-vico íá nùu sàhà sìcoto xi-ne. ⁶Te na sàhàn-nè vicò, ò veheñùhu, dandu nandúcú-né lugar ndé chicá ndiaha cundoo-ne. ⁷Te cudí stná ini-nè ñà-cásàhú tnùñuhu nèhivì xi-né yàhvi, te cachí nèhivì xi-né maestro.

⁸Doco mii-nsiá, màsà nándúcú-nsiá ñà-cachi nèhivì xì-nsiá maestro, vèchi imindaa maestru icúmí-nsiá, divi nduú yùhù Cristu, te iin-ni ñani nduú nsidaa-nsiá. ⁹Ni màsà cáchí-nsiá “padre” xì ni-iin nèhivì ñuhivì yohó, vèchi imindaa ana nduú yua ndisa-nsia, divi nduú mii-yá iá ansivi. ¹⁰Ni màsà cáchí stnàhá stná-nsiá “jefe”, vèchi imindaa jefe icúmí-nsiá, divi nduú yùhù Cristu. ¹¹Te nècuàchì cuní cunduu ana chicá idónuu, divi icúmí cunduu ana xinúcuáchí. ¹²Vèchi nsidaa ana datiaá chicá ndiaá, icúmí-nê sàà-nè nducahan-ne. Doco nsidaa ana ndaníhí ndáhvì xì mii-xí, divi nduú ana chicá icúmí nìhì xì tnùñuhu.

¹³iNdahví mii-nsiá nècuàchì ley xi veheñuhu! Te indahví stná mii-nsiá nècuàchì fariseu! Vèchi datiaá uun-nsia vaha-nsia. Cutu estorbu quidá-nsiá nù nèhivì cuní quìhvi ñuhivì ì xí Dios: ni có-quìhvi mii-nsiá, te nèhivì cuní quìhvi, sadí-nsiá nù-né.

¹⁴iNdahví mii-nsiá nècuàchì ley xi veheñuhu, xì stná mii-nsiá nècuàchì fariseu! Datiaá uun-nsia vaha-nsia. Vèchi tùha-nsia (tnii díqui uun-nsia ley, te) xidándiáá-nsiá vehe nècuàchì nì xìhì ì-xí, te después sácuita-nsia nacuatú cuáhà-nsiá na ian vaha guá-nsiá. Sàháyùcàndüá, iin castigu chicá fuerte icúmí-nsiá nìhì-nsiá.

¹⁵iNdahví mii-nsiá nècuàchì ley xi veheñuhu, xì stná mii-nsiá nècuàchì fariseu! Vèchi datiaá uun-nsia vaha-nsia. Ndè inicutu ñuhivì nácàhin-nsia, te yáha stná-nsiá mar nducu-nsiá ana

dayáha-nsia nù religion xi-nsia. Te nú sàni yàha-ne, dandu sàhà (ley) xi-nsia sàà stná-nè nanduu-ne ana malu, ndè ù tantu gà más malu nanduu-ne nù mii-nsiá, te sàhájàn chicá yàchì sàà-nè andea.

¹⁶iNdahví-nsiá! vèchi mate nahi nècuàchì cuaá nduú-nsiá, doco cuní-nsiá dacúndéhe-nsiá nèhivì índü iá ichì. Vèchi cachí-nsiá xì-né ñà-màdì obligaciòn nduá nú ni caquín-ndà compromisu, te chináhà-ndá veheñuhu. Doco ñà-ndüú compromisu ndisa nduú ñà-chinaha-nda oro iá veheñuhu, cachí-nsiá. ¹⁷(iNdahví-nsiá!) ¿Índü chuun có-sàà-nsiá cundaà ini-nsiá, te quidámáxini-nsiá? ¿A có-ínáhà-nsiá ñà-chicá ndiaá veheñuhu nù oro mà? vèchi cuisì sàhà-ñá iá` ini veheñuhu, ñàyùcàndüá nduá oro ì. ¹⁸Daaní, cachí stná-nsiá ñà-màdì obligaciòn ndisa nduá nú ni caquín-ndà iin compromisu, te chináhà-ndá mesa ì xí Dios. Doco ñà-ndüú compromisu ndisa nduú ñà-chinaha-nda promesa iá nù mesa mà, cachí-nsiá. ¹⁹Pues ¿índü chuun có-sàà-nsiá cundaà inì-nsia, te quidámáxini guâ-nsia? ¿A có-ínáhà-nsiá chicá ndiaá mesa ì mà nù nsidaa promesa? Vèchi divi sàhà mesa-mà níhì stná promesa mà ndu-iá. ²⁰Ñàyùcàndüá, nsidaa nècuàchì saquín compromisu, te chináhà-nê mesa ì, pues davani queámà na ian chináhà stná-nè promesa iá nù mesa mà. ²¹Daaní, stná iin nècuàchì saquín compromisu, te chináhà-nê veheñuhu, pues iin-ni nduú stná na ian chináhà stná-nè mii-yá iá

ini veheñùhu ma. ²²Te nècuàchì saquín compromisu, te chináhá-nê ansivi, davani queé stná mà na ian chináhá stná-nê silla ìl xí Dios, xì stná mii-yá íá nùù silla mà.

²³'iNdahví mii-nsiá nècuàchì ley xi veheñùhu, xì stná mii-nsiá nècuàchì fariseu! Vàchi datiaá uun-nsia vâha-nsia, mate túha-nsia cuàha-nsia diezmu xi (yùcù cuatilúhá nahi) ndua ndòò, xì anís, xì cominu. Doco ñà-ndúú ley ìl chicá ndiaá, ni có-quihín casu-nsiãñà, mate nacáníamà sàhà nansa cunihnu ndàcuisì ini-ndà, te cundehè ndàhvì stnahá stná-ndà, xì stná ñà-cunihnu vâha ini-ndà mii-yá. Pues ñà-jaàn ndisa ndiá ìcà-nsiá quida-nsia cumplir, te ni có-xiñùhù nacoo stná-nsiá diezmu mà. ²⁴Doco nahi nècuàchì cuaá cuní dacúndéhe xi inga nèhivì índù íá ichì, ducán nduú-nsiá. Mate daxíxin-nsia nsidaa nduté xihí-nsiá sàhà-ñá màsà cócò-nsiá ni-iin quisi tìl, doco iin chuun ndiaá ndisa, ni có-ndúlócò-nsiá sàhámà. Ñàyùcàndùá, ducán queámà na ian sàni coco-nsiá (iin quisi cahnú) na iin camellu.

²⁵'iNdahví mii-nsiá nècuàchì ley xi veheñùhu, xì stná mii-nsiá nècuàchì fariseu! Pues náhà xicà datiaá uun-nsia vâha-nsia, vâchi dohó íá estilu xi-nsia na ian nacaté-ndá iin pocillu, ò iin còhò, te cuisì yàtà-ñá nacaté-ndá, doco (inià, quini íá`. Te divi ducán íá stná) anima-nsiá, chitu stná cuàchi ñà-xího-nsiá cuàhà iñàha, te quidá ndévàha-nsia. ²⁶'iNdahví mii-nsiá nècuàchì fariseu! Cutu quidámáxiní-nsiá. Vâchi (nú

icúmí-ndá) iin pocillu ò iin còhò, amádi primeru inià ndundoo, dandu vâtùni coo ndoo (inià xì) stná yàtà-ñá. (Pues ducání xiñuhu ndoo stná anima-nsiá.)

²⁷'iNdahví mii-nsiá nècuàchì ley xi veheñùhu, xì stná mii-nsiá nècuàchì fariseu! Vâchi datiaá uun-nsia vâha-nsia, doco cóò. Nahi monumentu (ndé índùxin nsii), ducán nduú-nsiá; vâchi cuaha-ni íamà nú sàni ndanuu cuxán, doco inì-xi ñuhú chitu iquì nsíi xi cuàhà ñà-siquini. ²⁸Ducán íá stná mii-nsiá, indéhe nèhivì mii-nsiá na ian nèhivì vâha nduú-nsiá, doco danani uun-nsia, vâchi anima-nsiá, chitua ñà-cò-ndiáá.

²⁹'iNdahví mii-nsiá nècuàchì ley xi veheñùhu, xì stná mii-nsiá nècuàchì fariseu! vâchi datiaá uun-nsia vâha-nsia. Pues mii-nsiá nduú ana quidávâha monumentu nùù ñaña xí nècuàchì profeta ñisa cahàn cuenta xi Dios sànaha, te nsidácútú stná-nsiá lugar ndé xí-índùxin nsii nì sanduu nèhivì vâha. ³⁰Dandu cachí-nsiá: “Nú ni cúndóò nsiihù tiempu sànaha ni cuí, dandu mà cáhni-nsí nèhivì cáhàn cuenta xi Dios nacua nì quida xì-ndà”. ³¹Pues cunaha-nsiá, sàhà palabra jaàn claru cachí-nsiá ñà-mii-nsiá nduú-nsiá meru descendencia xi nècuàchì nì casahnì xì nèhivì xí-yá sànaha. ³²Ñàyùcàndùá, nú yohòtéhe-nsiá nduú nècuàchimà, dandu mà úhi quida stná-nsiá divi nacua nì quida mii-né.

³³'iMii-nsiá, nahi anima cóò nduú anima-nsiá, nacua xìl-nsiá sànaha ma, te ducán stná mii-nsiá vichi!

Còd ni-iyuhu modo nansa càcu-nsia nùu andea, vèchi icúmí-nsiá ndoho-nsia. ³⁴Sàháyùcàndùá, icúmí techuín nèhivì càhàn xì-nsiá, divi nècuàchì profeta, xì stná nècuàchì nchichí, xì cuàhà stná maestru. Doco ináhì mii-nsiá, ñà-icúmí-nsiá quida quini-nsia xì-né. Dava-ne cahni-nsiá; te dava-ne chituu-nsia nchica cruz, te dava ga-nè cahni cuií-nsiá ini veheñùhu xi-nsia, te dava ga-nè taxi-nsiá ñuu te ñuu. ³⁵Ñàyùcàndùá, fuerza icúmí mii-nsiá nacuida-nsia cuàchi sàhà nsidanicuú nècuàchì vaha sàni sahnì nèhivì ñuhivì yohó. Dihna Abel nì xihì nùu nsidaa gá nècuàchì vaha, dandu iin-ni vaxi-nda duha dècuèndè nì xihì stná dèhe Berequías nani Zacarías, vèchi divi (nèhivì nihnú inì-xi nahi) mii-nsiá nì sahnì xì nècuàchìmà na iín-né mahì veheñùhu cahnú xì mesa ì ndé sahmí-né ñà-càmànì-ndà Dios. ³⁶Ñàyùcàndùá, yùhù cachí` xì nsidaa mii-nsiá nèhivì tiempu vichi, fuerza icúmí-nsiá cunsida-nsia cuàchi sàhà nsidanicuú nsii ma.

Nansa nì sacu Jesús sàhà nèhivì ñuu Jerusalén

³⁷¡Ndahví mii-nsiá nècuàchì ñuu Jerusalén! vèchi tùha-nsia cahni-nsiá nècuàchì càhàn cuenta xi Dios, vèchi na techúûn-yánè sàà-nè nùu-nsiá, dandu caníyúú-nsiânè ñà-cui-nè. Na cuahà guá xichi nì cuni danátáqui mii-nsiá núi, na ian danátácá sùn pílu xi-sì ñà-nàcùñuhu quisi mà tixi ndìxin-sí; doco còó, cóni cùnì-nsiá. ³⁸Ñàyùcàndùá, icúmí lugar xi-nsia yohó ndòo nihnia. ³⁹Te cachí stnáì

xì-nsiá, mà cúnì gá-nsiá yùhù ndè cachi sàà quivì cachi-nsiá xì: “Ndiaha gá mii-ní, vèchi divi ana vaxi cuenta xi Stoho-ndà Señor nduu-ní”.

Ñà-ndùá nì cachitnùhu Jesús icúmí cuu xi veheñùhu cahnú nisa ia ñuu Jerusalén tiempu yucán

24 Daaní, nì quee Jesús veheñùhu cahnu-ma cuàhàn-yá. Te nì catnàtuu nècuàchì dacuahá-yá nùu-yá, cunì-nè dacunì-nèyà nansa ndáa vehe nahnú ndoó yatni yucán. ²Doco nì cachi-yà xì-né:

—¿A xinì-nsiá nsidaa vehe yohó? Yùhù cachí` xì-nsiá, vaxi iin quivì, dandu mà códotnahá gá ni-iin yùu yohó. Vèchi icúmíâ caà nsihá quida nèhivì.

Ñà-ndùá icúmí cuu ñà-cundaà ini-ndà sà-itúú xinu tiempu yohó

³Daaní, cuàhàn cuaán-yá xì-nè ndè yucù Olivo, te nì catnàtuu nècuàchì dacuahá-yá, cachí-nè xì-yá:

—Cachì-ní xì-nsí ¿índù quivì cuu nsidaa ñà-nì cachì-ní jaàn? ¿Índù milagru coo ñà-cundaà ini-nsi ñà-sà-itúú naxicocuíñ-ní, te xinu tiempu yohó?

⁴Dandu nì cachi-yà xì-né:

—Cuidadu cundoo-nsia ñà-màsà dándahví ni-iin nèhivì mii-nsiá.

⁵Vèchi cuàhà ana icúmí quixi dananí uun-tè nduú-te yùhù, te cachi iin iin-tè xì nèhivì ñà-Cristu nduú-te. Te sàhàjàn cuàhà nèhivì nihì-té dandahví-te. ⁶Daaní, icúmí cunitnùhu stná-nsiá iá cuàhà guerra yohó te yucán. Doco màsà

yúhî-nsià, vâchi fuerza icúmí coo ducán. Doco tânáha ga sàà xínu tiempu yohó conduamà: iá gà ñà-vâxi cuu. ⁷Vâchi ñuu xì ñuu icúmíâ nàá stnahá. Te cuàhà rey icúmí-tê dandacú-te ñà-coo guerra xì inga ñuu. Te icúmí coo stná tnama, te caca cuàhà stná cuèhè dana. Te yohó te yucán ñuhiví icúmí tnaà stná. ⁸Doco ñà-jaàn làcà cuàhàn quesaha tñundoho nduá.

⁹Daaní, tiempu yucán icúmí nèhivì tñii-ne mii-nsiá, te quida quini-ne xì-nsiá. Te dava-nsia icúmí-nê cahni-né. Vâchi sàhà yùhù icúmí nsidaa nèhivì cuni ùhì-nè mii-nsiá. ¹⁰Te cuàhà-né cuàhàn stná-nè nacuaà-né Dios. Ni mà cuíñúhú gâ stná-nè ñanìtnaha-ne; mà ùhì cahin-nè ñanìtnaha-ne nùù tè-xídandacú. ¹¹Daaní, icúmí ndecoyo cuàhà stná tètñùhù. Cuenta xi Dios cáhàn-te, cachì-te, te mà ùhì nihì-té dandahví-te cuàhà nèhivì. ¹²Te ñà-cuàhà guá cuàchi icúmí coo ñuhiví, ñàyùcàndúà mà cúú stnahá gà ini nèhivì sàhà-né.

¹³Doco nèhivì iin-ni cunihnu vâha inì-xi dècuèndè xínu tiempu, icúmí-nê càcu-ne. ¹⁴Te tiempu ma icúmí cuitià stná razón ndiaha sàhà ñuhiví ì xì Dios; inicutu ñuhiví icúmíâ cuitià, te cunitnùhu nèhivì ndoó nsidaa ñuu. Dandísá, ñà-sàni sàà quivì xínu tiempu yohó cundua.

¹⁵Sànaha nì cachitnùhu Daniel iin palabra xi Dios sàhà nansa icúmí coo iin figura dana có-xiñùhù dahuun-ya. Cunaha-nsiá, quivì cuni-nsià sàni sàcuìin figura mà ini lugar chicá ì, (dandu seña cundua). Te vichi xiñuhu cundaà ini nsidaa ana càhvì-xì tutu yohó. ¹⁶Te na sàà

quivì yucán, dandu ni cunúdhèh nsidaa nèhivì ndoó ladu Judea yohó, te cùhùn-nè yucù. ¹⁷Te nú ndoó nèhivì quetátú òinivèhé-xi, dandu yàchi ni nuú-né, te cunudèh stná-nè; doco màsà (nànsihvi-ne) vehe nsiquihin-ne ñà-ndúà icúmí-nê. Còó. ¹⁸Te nú ndoó-né nùù itú, dandu màsà nándúcú-nè ni cotón-nè. ¹⁹Te indahví stná nècuàchi ñahà cuhí cuàhàn tùinuù mèè-xi quivì yucán! Te indahví stná nècuàchi icúmí xí mèè chichi! ²⁰Te càcàn tàhvì stná-nsià nùù Dios ñà-màsà cúvixin tiempu cunudèhé-nsià mà, te màsà cúndúú stná iin quivì descansu. ²¹Vâchi quivì yucán yáha ga icúmí nèhivì ndoho-ne. Còò gà tñundoho chicá cahnú ni ía ndè quivì nì cuyucun ñuhiví xì ndé` quivì coamà; te ni quivì después, mà sàà coo ga tñundoho ndudava xi ñà-jaàn. ²²Te nú màsà cúndéhe ndahví Dios, te dacúxíó yàchi-yà tñundoho ma, dandu ndutu nsihí nèhivì ñuhiví nì cúí. Doco sàhà nèhivì xí-yá sàni nacàxin-ya, ñàyùcàndúà chicá yàchi icúmí-yà dacúxíó-yá tñundoho ma.

²³Quivì yucán màsà cúníndísà-nsiá yuhù nèhivì cachí xì-nsiá: “Cundehè-nsiá, yohó ía ana nduú Cristu”, te ò nú cachí-nè: “Cundehè-nsiá, yucán ía-yà”.

²⁴Vâchi icúmí quixi cuàhà tètñùhù, te iin iin-tè cachì-te ñà-divi Cristu nduú-te. Te tiempu-mà quixi stná cuàhà ana dananí uun cáhàn cuenta xi Dios. Ndè quida stná-te cuàhà milagru fuerte ñà-ndulocó nèhivì, áma níhi-te dandahví-te nèhivì nì nacàxin-ya cahan-té; doco mà cúí. ²⁵Cunaha-nsiá, sàni

cachitnùhi xì-nsiá nsidaa ñà-ndùá icúmí cuu. ²⁶Ñàyùcàndùá, nú cachí nèhivì xì-nsiá: “Yucán iá-yà yucù”, màsà cùhùn-nsià yucán. Te ò nú ni cachí stnâ-nè: “Ini vehe yohó iá-yà”, màsà cúníndísâ-nsiá. ²⁷Vàchi na ian tása, te xiní nèhivì natnúú fuerte ndè iin ladu ansivi xi ndé` inga ladúà, ducán icúmí (natùì vate) stná yùhù ana nduú Tnaha Nèhivì Ñuhivì quivì naxicocufìn. ²⁸(Doco nèhivì malu, ducán icúmí cuu xi-né nahi dichu cachí:) “Ndé indúhu ñà-ndùá nì xihì, yucán icúmí nataka stná longo”.

**Nansa icúmí coo quivì
naxicocufìn Jesús**

²⁹Nú sàni yàha tiempu tnùndoho ma, dandu mà cúnchíí gá ni orá ni yoo. Te sìnsivì itándiaa ansivi, icúmí-sí còyo nihni-sì nùù ñuhivì. Te sìtnùù nahnú, icúmí stnâ-si ndacùchí ndee-sí. ³⁰Dandu después icúmí natùì seña ansivi (ñà-cundaà ini-nsià sà-lá naxicocufìn) yùhù ana nduú Tnaha Nèhivì Ñuhivì. Dandu nèhivì nsidaa ñuu, icúmí-nè cuacu-ne na cundehè-né mànuì mahì vìcò xì poder cahnú xí, te ndiaha gá coo inicutu ndé mànuì. ³¹Dandu icúmí sivi stná corneta, te techuín ángel xi cùhùn-nè inicutu ñuhivì ñà-danátácá-nè ana nduú nèhivì sàni nacàxin, mate lugar chicá xica ñuhivì ni cúndóó-né. ³²Vichi cuàhìn nacani iin ejemplu sàhà nù-higu sàhà-ñá cundaà ini-nsià. Nú sàni ndunsidi-nú, te nì quesaha naná ditù yuté-nu, dandu ñà-yùcàn cùndáà ini-ndà sà-itúú tiempu ihni. ³³Te divi ducání stná xì

ñà-ndùá icúmí cuu; quivì cuni-nsià cuú ñà-ndùá sàni cachì xì-nsiá, dandu vátuni cundaà stná ini-nsià ñà-sà-itúú tiempu naxicocufìn ndúá; sà-itúú nihni. ³⁴Cunaha-nsiá, mà sàà cui nsihi nèhivì itiácú vichi dècuèndè cachi sàni cuu ndisa nsidaa ñà-ndùá sàni cachì xì-nsiá. ³⁵Cunaha-nsiá, icúmí sàà ansivi xi ñuhivì ndañuhá, doco palabra nì cachi yùhù, còò, mà nunca sàà ndañuhá.

³⁶⁻³⁷Doco ni quivì, te ni hora naxicocufìn, ni-iin nèhivì có-ínáhá-nè. Ni ángel ndoó ansivi, có-ínáhá stnâ-nè; ni yùhù ana nduú Dèhemanì Dios, có-ínáhá stnâi, cuisì Yuamáni' Dios ináhá. Váchi nacua nì cuu tiempu xi Noé, ducán icúmí cuu stná na sàà meru quivì naxicocufìn yùhù ana nduú Tnaha Nèhivì Ñuhivì. ³⁸Váchi na táñaha ga cuun dàvi dàhvi ñuhivì, dandu (ndoó cuéyàà nèhivì ñuhivì), xixí-né, xihí-né, nándàhà-né; te ducán nisa quida-ne dècuèndè nì sàà quivì nì quìhvi Noé ini barcu cahnú. ³⁹Te nì cóni sàà mànihi tnùnì ini nèhivì mà dècuèndè nì quixi dàvi, te nì càhà nsihi-ne. Te divi ducán icúmí coo stná tiempu naxicocufìn yùhù. ⁴⁰Ndé ndoó ùì nèhivì nùù itú, icúmí iin-ne cuxio-ne, te iin-ne ndò. ⁴¹Te ndé ndoó ùì nècuàchì ñahà cutnáhà nchicó, iin-ne cuxio, te inga-nè ndò.

⁴²Ñàyùcàndùá, cundoo tùha-nsia, vachi có-ínáhá-nsià índù quivì icúmí naxicocufìn yùhù ana nduú Stoho-nsià Señor. ⁴³Doco nsinuu ini-nsià nansa quidá iin stoho vehe: nú sàni xinitnùhu-ne índù hora

quixi tècuìhnà ñuú, dandu cundiatu tũha-ne; mà cuáha-ne quìhvi-tè nì cùí. ⁴⁴Ñàyùcàndüá, stná mii-nsiá, nicanicuahàn cundoo tũha-nsia, vächi iin quìvì có-nìhnú ini-nsiá, divi quìvì jaàn icúmí naxicocuíñ.

**Ejemplu sàhà peón xíndiaa
xì vehe lamú cuàhàn xicà**

⁴⁵¿Ana tuxí inì-nsia nduú nahi peón nùu ejemplu yohó? Nì ìa iin peón tũha quida vii; nicanicuahàn quidá sahnú-te. Ñàyùcàndüá, nì nìhì-té chuun nùu lamú xi-tè ñà-dandacú-te nùu peón dava ga, te dasàn stná-te ñà-cutiacu nsidaa gá peón mà quìvì xiñuhá. Dandu cuàhàn xicà lamú mà. ⁴⁶Pues nansicáhàn peón dandacu-ma nú iin-ni nì quidá víi-té dècuèndè nsiaa lamú xi-tè. ⁴⁷Vächi cunaha-nsiá, icúmí nècuàchì mà cuàha-nète chuun chicá ndiaá ñà-dandacú-te sàhà nsidanicuú ñà-cuicà-né. ⁴⁸Doco nú peón malu nduú-te, dandu quesaha-té nacání chicuéhè inì-te, te cachì-te: “Còó, cucueè-va lamú xi, dandu nsiaa-nè”. ⁴⁹Dandu quesaha-té cahnì cuìi-te peón dava ga mà, te cuisì-ní ñà-cuxi-tè, coho-tè, xìni-tè cunì-te. ⁵⁰Pues nú ducán nì quidá-te, dandu iin quìvì có-nìhnú inì-te nsiaa lamú. ⁵¹Dandu nìhì-té iin castigu cahnú sàstnùhù, te sàhámà cuacu ndee-té, te càna fuerte nùhu-tè, vächi ducán icúmí ndoho nsidaa nèhivì dananí úún vaha inì-xi.

**Ejemplu sàhà ùxìn ñahà
cuàchì nduú nahi madrina**

25 Ducán iá ley xi ñuhivì ì xì Dios na ian nì cuu xi ùxìn

ñahà cuàchì cuàhàn ndé cundiatuà quesaa noviu (xì novia), te iin iàn nihá lámpara xi-ñà. ²⁻⁴Ùhùn-ña, listu-ña, nihí-ña sìquìi ndutè xíxìn cuàhàn xì lámpara. Doco inga ùhùn-ña, cóni nácání inìa, ñàyùcàndüá còó ndúte xíxìn nìsá nìhí-ña cùhùn. ⁵Daaní, sàhà-ñá nì cuee guá ana nándàhà, ñàyùcàndüá nì tniì vahná nsi-úxìn-ña nì quidìa. ⁶Te nahi dava ñuú, dandu nì tiacu ndáhì iin nèhivì, cachì-nè: “¡Cunaha-nsiá, sàmàndixi noviu! ¡Naha-nsià casàhú-nsià xì-né!” ⁷Ñàyùcàndüá, nì ndacuìta nsidaa ñahà cuàchì mà nì nacucìùn-ñá lámpara xi-ñà. ⁸Dandu ñahà cuàchì mà-túha nacani inì-xi, nì cachà xi ñahà cuàchì listu mà: “Taxi toó sacu-nsià chii ndutè xíxìn xi-nsia nùu-nsí, vächi meru cuàhàn ndàhvà lámpara xi-nsi”. ⁹Doco nì cachi compañeru-ña ma: “Còó, vächi vihini mà sàà-té sàhà nsidaa-nda; chicá vaha cuahán-nsià cuiin-nsiàte ndé cùyàhvi-tè, dandu cucumi-nsiàte”. ¹⁰(Ñàyùcàndüá, cuàhàn-ña cuiin-ñà.) Te na sání yàha-ñà cuàhàn-ña, dandu nì nsiaa noviu, te nì cayàha nècuàchì ndiatu-ma ndé iá vicò, te nì nandiadi yehè. ¹¹Daaní, después nì nsiaa tu ùhùn ñahà cuàchì nì sàhàn mà, te nì càhàn-ña yehè, cachì-ña: “¡Señor! ¡Señor! ¡Nacuna sacù-ní yehè!” ¹²Doco nì naxiconihí nècuàchì nduú noviu mà, cachì-nè: “Yùhù, de plano, có-ináhì ana nduú-nsiá”. ¹³(Ducán nì cuu xi ñahà cuàchì mà. Ñàyùcàndüá cachì stnái xì mii-nsiá:) nì cúníhnú vaha ini-nsià, vächi có-ináhà-nsià ìndù quìvì, te nì ìndù hora naxicocuíñ

yùhù ana nduú Tnaha Nèhiví Ñuhiví.

Ejemplu sàhà lamú nì dasàn tòò xì dìhùn nùù peón-xi, áma níhi-té nsida cuahà-téá

¹⁴Ducán iá stná ley xi ñuhiví ìi xí Dios nacua nì quida iin lamú na cuáhàn-nè quee-ne cùhùn-nè inga ñuu; nì cana-ne nsidaa peón xi-ne, te nì dasàn tòò-né ñà-cuicà-né nùù-té. ¹⁵Iin-tè nì nihì ùhùn mil dìhùn plata; ingà-te nì nihì ùi mil, te inga stná-te nì nihì iin mil-ni, según nansa tiacu ini iin iin-tè, ducán nì nihì-té. Dandu nì quihin lamú mà ichì cuáhàn-nè.

¹⁶Daaní, peón nì nihì ùhùn mil mà, nì quesaha-té nì quida-tè negociu xì dìhùn mà, te nì nihì-té nì nandua inga ùhùn mil. ¹⁷Te ducán nì quida stná peón nì nihì ùi mil, nì sàà nì nàcundu stná inga ùi mil. ¹⁸Doco tè-nì nihì iin mil-ni, nì sate-tè tìxi ñuhù, te nì sùxin-tèá. ¹⁹Daaní, na sàni yàha caní tiempo, dandu nì nsiaa lamú mà, te nì natnii-ne cuenta ñà-cundaà ini-nè nansa nì quida iin iin peón xi-ne. ²⁰Te nì tnàtuu peón nì nihì ùhùn mil, nì nacua-ha-tènèà xì stná inga ùhùn mil, te nì cachì-te: “Señor, ùhùn mil nì nacoo-ní nùí, te vichi yohó iá gà stná inga ùhùn mil nì quide ganar”. ²¹Ñàyùcàndüá, nì cachi lamú mà xì peón mà: “Vàtùni nì quida-ní. Peón vaha nduu-ní. Sàni quida vii-ní mate chuun cuatilúhá nì sandua. Ñàyùcàndüá, icúmí cuàhi mii-ní ñà-dandacu-ní nùù cuàhà chuun nahnú. Yàha-ní yohó, cundoo-nda cudii ini-ndà”.

²²Daaní, nì tnàtuu peón nì nihì ùi mil, te nì nacua-ha-tènèà xì stná inga ùi mil, te nì cachì-te: “Señor, ùi mil nì nacoo-ní nùí, doco cunaha-ní, yohó iá gà stná inga ùi mil nì quide ganar”. ²³Dandu nì cachi lamú mà: “Vàtùni nì quida stná mii-ní. Peón vaha nduú stná-ní. Sàni quida vii-ní mate chuun cuatilúhá nì sandua. Ñàyùcàndüá, icúmí cuàhi mii-ní ñà-dandacu-ní nùù cuàhà chuun nahnú. Yàha-ní yohó, cundoo-nda cudii ini-ndà”.

²⁴Dandu nì tnàtuu stná peón nì nihì iin mil-ni ma, te nì cachì-te xi lamú mà: “Yùhù ináhí mii-ní ñà-dana gà-ní; mà úhì quihin-ní cosecha ndé có-xitù-ní, te mà úhì quindiaà-ní inàha mate cóni quidà-ñà. ²⁵Ñàyùcàndüá, nì yùhí, te nì sùxin dìhùn xí-ní tìxi ñuhù. Yohó iá; naquihin-níá”. ²⁶Dandu nì cachi lamú mà xì-té: “iPeón malu nduu-yó! iDusan-yó! Nú sà-ináhú ñà-quindiaì cosecha ndé có-xitúí, te xidándiaì inàha ndé có-quidáchúin, ²⁷pues, nú ducán, dandu ndiaì icò cuàhu nècuàchì bancu dìhùn xí, dandu quivì nsiaì vātùni nihì stnáì diquiá nì cùí”, nì cachi lamú mà. ²⁸Dandu (nì cāhàn stná-nè) xì peón itá yucán, cachí-nè: “Quindiaa-nsiaì mil dìhùn jaàn nùù tè-yohó, te cuàha-nsia nècuàchì sà-icúmí ùxin mil. ²⁹Vàchi nècuàchì sà-icúmí algu vichi, icúmí-nè nihì gà-nè más, dandu vihi gà cucumi-né; doco ana có-icúmí vichi, icúmí cuxio nsihi nsidaa iyuhu gà ñà-icúmí-nè. ³⁰Cunaha-nsiá, còò chuun peón yohó. Ñàyùcàndüá, dandiachi-nsiáte fuera ndé iin tnúú ndúchí, te yucán

icúmí-tê cuacu ndee-té, te càna fuerte stná ñuhu-tè”.

**Nansa coo juiciu xi
nsidaa ñuu ñuhiví**

³¹ 'Ndiaha gá coo quivì naxicocuñin yùhù ana nduú Tnaha Nèhivì Ñuhiví. Quivì naxicocuñin icúmí cutnahá stnái xì nsidaa ángel ìì xí quixi. Dandu nàcòì nùù silla ndiaha xí (ndé cùsáhnúì), ³²te (cani) nèhivì nsidanicuú ñuu ñà-nataca-nè nùí. Dandu icúmí tavà cuáin nèhivì (vàha nùù nèhivì malu) na quidá pastor na nácàxin-ne quisi xí-né, iladu ndoó riì, te inga ladu ndoó simbee. ³³Ladu cuahí icúmí màcuìta (nèhivì vaha na ian nduú-né) riì, te ladu itní icúmí màcuìta (nèhivì malu na ian nduú-né) simbee. ³⁴Dandu (yùhù) ana cusáhnù, icúmí cachì xì nèhivì ladu cuahí: “Naha-nsià, cundoo-nsia ñuhiví ìì xí Yuamáni, vachi dècuèndè tiempu nì cuyucun ñuhivì sàni chitnùnì ini-yà cundiatú anima-nsià ducán. ³⁵Vachi na ní xihì güé` doco, nì dácùxí-nsiá yùhù; te na ní xihì stnái tècuí, nì dácútáhvì-nsiá yùhù chii-té. Daaní, na ní xicanuu ndahví stnái, dandu nì dáyáha-nsia yùhù vehe-nsia. ³⁶Còò dúhnúì, doco nì taxi-nsia ñà-nì sàcùndixi. Nì cuhi stnái, te nì nàcòtò-nsià yùhù. Te na ní sandiadì vehecà, nì sàà stná-nsià visita yucán”. ³⁷Dandu nsidaa nèhivì vaha yucán, icúmí-né cachi-nè xì: “Stoho-nsì Señor, (còni cùndàà ini-nsì nì chindee-nsì mii-ní ducán). ¿Índù nì xini-nsì mii-ní ñà-xíhì-ní doco, te nì dácùxí-nsì mii-ní, te ò xíhì-ní tècuí, te nì

taxi-nsì tècuí nì xihì-ní? ³⁸¿Índù nì xini-nsì xicánúú ndahví-ní, te nì dáyáha-nsì mii-ní vehe? Ni-iin xichi còni xini-nsì ñà-còò dúhnù-ní, te nì sàha-nsì mii-ní ñà-nì sàcùndixi-ní. ³⁹Ni có-ìnhá stná-nsì nì cuhì-ní, ò ní sandiadì-ní, te nì sàà-nsì visita ndé iá-ní”. ⁴⁰Dandu yùhù ana cusáhnù, icúmí cachì xì nècuàchimà: “Cunaha-nsiá, nahi ñani xínduu nèhivì itá yohó. Ñàyùcàndùá na cada nì quida-nsia favor sàhà iin-ne, mate nduú-né iin ana chicá cahíchì ini nèhivì, doco davani queámà na ian nì quida stná-nsià favor xì yùhù”.

⁴¹Daaní icúmí càhàn stnái xì nèhivì itá ladu itní, te cachì xì-né: “iCuxio-nsia nù! Còò cá nansa càcu-nsia. Cuahán-nsià ndé iá ñuhu xíxìn nicanicuahàn, divi lugar nì quidayucun Dios ñà-coo ñà-malu xì nsidaa ángel (malu) xi-sì. ⁴²Vachi yùhù, na ní xihì doco, nì xidahan-nsiá ñà-cuxi. Nì xihì stnái tècuí, te ni-iyuhu-té còni sàha-nsia yùhù cohi. ⁴³Xicánúú ndahví stnái, doco còni dáyáha-nsia yùhù vehe-nsia; còò dúhnúì, doco còò ni-iin sícoto nì sàha-nsia yùhù. Nì cuhi vahi, te nì sandiadì stnái, doco còni sàà-nsià nàcòtò-nsia yùhù”. ⁴⁴Dandu nèhivì mà, icúmí-né cachi-nè xì: “Señor, mà nunca nì xini-nsì mii-ní na xíhì-ní doco, ò xíhì-ní tècuí, ò xicánúú ndahví-ní, ò còò sícoto vaha xi-ní, ò cùhì-ní, ò ndiàdí-ní. ¿Índù nì xini-ní nsiùhù nì xidahan-nsì nsidaámà nù-ní?” ⁴⁵Dandu yùhù, icúmí cachì xì-né: “Cunaha-nsiá, ñà-còni chíndéé-nsiá nèhivì ndahví yohó, ñàyùcàndùá davani queámà na ian sàni cahíchì

stná inì-nsia yùhù". (Ñà-jaàn nduá icúmí cachi xì nècuàchì malu mà.) ⁴⁶Ñàyùcàndùá icúmí nsidaa-né yàha-ne ndé ndoho-ne nicanicuahàn. Doco nèhivì vaha, còó. Vida ndiaha nicanicuahàn icúmí-nè nihitáhvi-né —nì cachi Jesús.

Nansa nì ndatnuhu tnahá nèhivì, nandú-cú-nè nansa tni-ne Jesús

26 Daaní, nì nsihi nì nacani Jesús nsidaa ñà-jaàn xì nècuàchì dacuahá-yá, dandu nì cachi-yà xì-né:

²—Sà-ínáhá-nsiá ñà-tìxi ùi quivì icúmí nacava vicò pascua, dandu yùhù ana nduú Tnaha Nèhivì Ñuhivì, icúmí yàhi ndahà nèhivì, te cahni-né yùhù nchìca cruz.

³Daaní, nì nataca dùtù xícusahnú, xì nècuàchì ley xi veheñuhu, xì stná nècuàchì sahnú dandacú ñuu yucán, nì sàà nsidaa-né patiu vehe cahnú dùtù chicá cusáhnú nani Caifás. ⁴Te nì ndatnuhu tnahá-né nansa tni dehé-nè Jesús, te cahni-néyá. ⁵Te nì cachi stná-nè:

—Chicá vaha màdì mahì vicò tni-nda nècuàchimà, vachi nú ducán, dandu vihini nacuidà nèhivì.

Nansa nì sòdò iin nècuàchì ñahà ndutè tnàmì itnu dìni Jesús

⁶Iá-yà vehe iin nècuàchì ñuu Betania nani Simón. Nècuàchimà nduú iin nèhivì nì sandoho cuèhè lepra antes. ⁷Te yucán nì sàà stná iin nècuàchì ñahà, nihí-né iin quidi iá dùcùn-xí. Yùù nì cuyucàn, te ñuhú ndutè tnàmì ndiaá sàstnùhù. Te divi ndutè mà nì sòdò-nè itnu dìni Jesús na iá-yà xixí-yá. ⁸Doco

na ní xini nècuàchì dacuahá-yá, nì cuduchi ini-nè, cachí-nè (iin-ne xì inga-nè):

—¿Índù chuun nì sate uun-ne ndutè jaàn? ⁹Chicá vaha dicò-néte nì cuí, dandu tui cuahà dìhùn dasàn-ndà nùù nècuàchì ndahví.

¹⁰Doco Jesús, ináhá-yâ nansa cachí-nè, ñàyùcàndùá nì cachi-yà xì-né:

—¿Índù chuun cánahá-nsiá xì nècuàchì jaàn? Vachi iin ñà-vaha nduá quidá-né xì. ¹¹Vachi nècuàchì ndahví, nicanicuahàn ndoó-né xì-nsiá; doco yùhù, còó, sacù-ni quivì ié` xì-nsiá. ¹²Cunaha-nsiá, ñà-nì sòdò nècuàchì yohó ndutè tnàmì dìni, divi sàhà-ñá cutatna cuerpu yùhù na ndúxan nduá. ¹³Te ñà-ndàà nduá yohó cachítnùhi xì-nsiá: nsidanicuú ñuu ndé icúmí sàà razón ndiaha xí Dios inicutu ñuhivì, yucán icúmí sàà stná palabra sàhà ñà-vaha nì quida nècuàchì ñahà yohó, te ducán mà nunca sàà nèhivì ñuhivì nandòdò-né nècuàchimà.

Nansa nì saquin Judas compromisu cahin-nè Jesús nùù nècuàchì xídandacú

¹⁴Nùù ùxin ùi compañeru Jesús, iin-ne nani Judas Iscariote. Pues divi nècuàchimà nì sàhàn nùù dùtù xícusahnú, ¹⁵te nì cachi-nè xì nècuàchimà:

—¿Nadaa cuàha-nsia yùhù, te quide Jesús entregar nùù-nsiá?

Dandu nì sàha dùtù mà-né òcò ùxin dìhùn plata. ¹⁶Ñàyùcàndùá, dècuèndè quivì yucán nì quesaha Judas mà nandú-cú-nè índù tiempu chicá mà úhi dayáha-ne Jesús nùù ndahà nècuàchimà.

**Nansa nì cutnahá Jesús xì
compañeru-yà nì xixi-ya Cena ìì**

¹⁷Daaní, nì sàà tu quivì primeru xì vicò xixí-né pan có-ndùtáchí. Te nì tnàtuu nèhivì dacuahá-yá nùu-yá, cachí-nè:

—¿Índù divi cuní-nì cùhùn-nsì quidayucun-nsì ñà-cuxi-nda comida vicò pascua?

¹⁸Te nì cachi-yà xì-né:

—Cuahán-nsiá ini ñuu ndè vehe iin tal nèhivì, te cachi-nsiá xì-né ñà-càchí maestru sà-ìtúú meru quivì xí-yá, ñàyùcàndùá vehe mii-ní icúmí-yá chivàha-ya vicò pascua, mii-yá xì nsidaa nècuàchì dacuahá-yá. Ducán cachi-nsiá xì-né —nì cachi Jesús.

¹⁹Ñàyùcàndùá, ducán nì quida nècuàchì dacuahá-yá nacua nì sàcùnaha-né nùu-yá, nì nsidayucun-nè comida pascua.

²⁰⁻²¹Daaní, na ní cuaà, dandu (nì sàà stná) mii-yá yucán, te nì sàcòo-ya nùu mesa xì nsì-úxin ùì nècuàchì dacuahá-yá. Te na íá-yá xixí-yá, dandu nì cachi-yà (xì-né):

—Cunaha-nsiá, íá iin-nsia cuahàn cahin xì'.

²²Dandu nsidaa nècuàchìmà, nì nàcùndoo-ne tnùnsí ini, te nì cachi iin iin-ne xì-yá:

—¿A víhíní yùhù, Señor mío?

²³Te nì cachi-yà xì-né:

—Ìin mii-nsiá nècuàchì iin-ni xixi-xi-nda nùu còhò yohó nduú ana icúmí cahin xì'. ²⁴Vàchi ñà-ndáà ndùá, icúmí cuu ndisa ñà-ndùá nì cachitnùhu nùu tutu ìì ñà-icúmí cui yùhù ana nduú Tnahá Nèhivì Ñuhiví. Doco tiàa cuahàn cahin xì', indahví-nè! Chicá vaha

màsà túinuù-né ñuhiví nì cùí —nì cachi-yà.

²⁵Dandu nì càhàn Judas, divi tiàa cuahàn quida xì-yá entregar, te nì cachi-nè:

—Maestro, ¿a víhíní yùhù nduí?

Te nì cachi-yà xì-né:

—Ducán nduá nacua nì cachì-ní.

²⁶Na meru xixí nsidaa-né, nì tnii-ya iin pan, te nì naquimanì-yá Dios sàhà-ñá. Dandu nì dàcuàchì-yáñà, te nì dasàn-yá nùu nècuàchì dacuahá-yá yucán, te nì cachi-yà:

—Cuxi-nsia, vàchi pan yohó, nahi iquicúñú yùhù nduá.

²⁷Dandu nì tnii stná-yà pocillu, nì naquimanì-yá Dios sàhà-ñá, te nì sàha-yanè, cachí-yà:

—Nsidaa-nsiá coho-nsia chichii ndutè yòhó. ²⁸Vàchi nahi nì míí nduú-te. Te cunaha-nsiá, sàhà nì' icúmí nacoì iin ichì sàà cunchicùn nèhivì, vàchi nú sàni xitìà nì, dandu sàhájàn icúmí ndutu cuàchì cuahà-né. ²⁹Te vichi, mà cóhó gué' ndutè sì-uva yohó ndè cachi sàà coho saa-túì-te xì-nsiá quivì cusahnú Yuamánì' inicutu ñuhiví yohó.

**Nansa nì cachi Jesús sà-ináhá-yá
icúmí Pedro nacuaà-néyá**

³⁰Daaní, na ní nsihì nì xito nsidaa-né iin alabanza, dandu nì quee-ne cuahàn-nè xì-yá ndè yucú Olivo. ³¹Te nì cachi-yà xì-né:

—Ñuu vichi, icúmí nsidaa-nsiá nacoò nihni-nsia yùhù; vàchi ducán cachí nùu tutu ìì: “Cuahàn dacúxióé pastor, dandu cuitià nihni riì”, cachá'. ³²Doco nú sàni natiacuí, dandu icúmí codònuí nùu-nsiá nùhù ndè ladu Galilea.

³³Dandu nì cachi Pedro xì-yá:
—Mate ni sàà nsidaa nèhivì nacoo nihni-ne mii-ní, doco yùhù, còó, mà nunca.

³⁴Dandu nì cachi-yà xì-né:
—Cunaha-ní, divi ñuú vichi icúmí-nî nacuaà-ní yùhù. Tãñáha ga coto lehe sinduhá, te sàni nacuaà-ní yùhù ùni xichi.

³⁵Doco nì cachi-nè xì-yá:
—Còó, mate ni cahní-nèndó, doco mà nunca sàì nacuai' mii-ní —nì cachi-nè. Te divi ducání nì cachi gà stná nsidaa nècuàchì dacuahá-yá.

**Nansa nì sàà Jesús huerta
nani Getsemaní, te nì xicàn
tàhvi-yá nùu Yuamáni-yá**

³⁶Dandu nì sàà-yà xì-né ndé iin xaan nani Getsemaní. Te nì cachi-yà xì-né:

—Yohó ndòo-nsia, vàchi yùhù cuahìn chicá nùu-xí càcàn tàhvi nùu Dios.

³⁷Dandu nì saca-ya Pedro xì ùi ñàni dèhe Zebedeo, cuahàn-ya xì-né. Te nì nàcòo cuahà-yá tnùnsí ini; nì quesaha-yá yáha ga nacání cuáhà ini-yá. ³⁸Dandu nì cachi-yà xì-né:

—Yáha ga ié' tnùnsí ini, na ian cuní cahni dáhúan yùhù. Ñàyùcànduá, yohó ni ndóo-nsia, te cunchito tũha-nsia.

³⁹Dandu cuahàn-ya chicá nùu-xí, nì sàcùnduhù ndéé-yá, te nì xicàn tàhvi-yá nùu Yuamáni-yá, cachí-yà:
—Yuamáni', xicàn tàhvi nùu-ní, áma dácúxíó-nî (tnùndoho icúmí yàhi), vàchi nahi (ñà-úá ñuhú iin) taza nduá nùí. Doco màdì ñà-nduá cuní yùhù ni cúnduá; còó, ñà-nduá cuní mii-ní.

⁴⁰Dandu nì naxicocuñin-yà vaxi-ya ndé nì ndòo nècuàchì dacuahá-yá, te nì xini-yà sàquídì-nè. Ñàyùcànduá, nì cachi-yà xì Pedro:

—¿Áma cúí cunchito stná-nsià xì yùhù siquiera iin hora-ni? ⁴¹Cundoo tũha-nsia, te càcàn tàhvi-nsià nùu Dios sàhá màsà dándáhvì ñà-malu mii-nsià, vàchi mate iá voluntad xi-nsia, doco iyuhu gá valor icúmí cuerpu-nsià ñà-quadandee inì-nsia.

⁴²Daaní, tucu tu cuahàn-ya càcàn tàhvi-yá nùu Dios, te nì cachi-yà:
—Yuamáni', nú icúmí yàhi tnùndoho fuerte, te mà cúí cuxioa, dandu ducanicoó nacua cuní mii-ní.

⁴³Dandu vaxi tu-ya (ndé ndoó nècuàchimà), te nì xini-yà tucu tu quídì-nè, vàchi sádi vahná-nè.

⁴⁴Dandu nì nacoo-yanè inga tu, te cuahàn-ya ñà-úni, te davani nì xicàn tàhvi-yá (nahi antes).

⁴⁵Dandu nì naxicocuñin-yà, te nì cachi-yà xì-né:

—Cùdù cuéyàà-nsià, te quetatu-nsià vichi, vàchi sà-íá. Sàni sàà meru hora xì yùhù ana nduú Tnaha Nèhivì Ñuhiví, divi hora icúmí yàhi ndahà nèhivì cuáchi.

⁴⁶Ndacuita-nsia, cúhùn-ndà, vàchi sà-itúú quesaa ana cuahàn cahin xì'.

**Nansa nì tnii-tè Jesús, te
nì suhni-teyá**

⁴⁷Daaní, cáhàn ìi-yá xì nècuàchimà, te nì quesaa Judas, divi tiàa nìsa cutnaha-xi ùxin iin ga nècuàchì dacuahá-yá, te ndacá stná-nè cuáhà gá tiàa xínihì xi espada xì garroti. Cuenta xi dùtù xícusahnú vaxi-tè, xì cuenta xi stná nècuàchì xídandacú nùu ñuu mà.

⁴⁸Te sàni ndatnuhu Judas xì nsidaa ana ndacá-némà ñà-coo iin seña ana

tnii-tè, divi ana chítú-nè cunduu meru ana tniì cùhùn presu. ⁴⁹Ñàyùcàndùá, nì tnàtuu Judas ndé iín Jesús, te vichi vichi nì casàhù-nè xì-yá, cachì-nè:

—iCuñaàvâha-ní, maestro!

Te nì chítú-nè nù-yá. ⁵⁰Dandu nì cachi-yà xì-né:

—Amigo, índù chuun nihi-ní vâxi yohó?

Dandu nì tnàtuu tè-dava ga mà nì tniì-tèyá nì ndòo-ya ndahà-té.

⁵¹Dandu iin nêhivì xì-yá, nì tavà-né espada xi-ne nì cani-ne iin tiàa quidáchúun nùù dùtù cusáhnû, nì sahnde-nè iin tùtnù-té. ⁵²Doco nì cachi-yà xì-né:

—Nachinacaà-ní espada xi-ní dòá, vâchi nsidaa ana caní xì espada, divi espada icúmí-nê cui stná-nè. ⁵³¿A có-cùndàà inì-ní ñà-vàtùni càcàn tàhvì nùù Yuamáni', te vichi duha techuún-yá cuàhà mil ángel chindee xí? ⁵⁴Doco nú ni cáquìn ducán, dandu mà cúí cuu ndisa ñà-ndúá nì cachtitnùhu tutu ì ñà-dùcán icúmí cuu.

⁵⁵Daaní, nì cachi stná-yà xì nsidaa nêhivì cuàhà mà:

—A ducán nduú modo tnií-nsiá yùhù, vâxi-nsia nihi-nsiá espada xì garroti na ian tècùihná nduú, mate nsiquívì nisa ìe xì-nsiá veheñùhu cahnú dacuahí nêhivì, te cóni tnií-nsiá yùhù. ⁵⁶Doco cunaha-nsiá, dohó quidá-nsiá vichi sàhà ñà-nì cuú ndisa ñà-ndúá nì tiaa nêhivì xí Dios sàhana —nì cachi-yà.

Dandu nì nacoò nihi nsidaa nècuàchì dacuahá-yá mii-yá, nì xinudèhé-nè.

Ñà-ndúá nì cachi Jesús na ní sàà-yà nùù Junta Cahnú

⁵⁷Nêhivì nì tniì xi-yá, ndacá-néyà cuàhàn nùù dùtù cusáhnû nani

Caifás. Te divi vehe nècuàchì mà sàni nataca stná nècuàchì ley xi veheñùhu, xì stná nècuàchì sahnú xídandacú nùù ñuu mà. ⁵⁸Te Pedro, nchícùn xicà-níné mii-yá cuàhàn-nè. Te nì yàha stná-nè patiu iá vehe dùtù cusáhnúmá, te nì sàcòo stná-nè xì policia ndoó yucán, ndiatú-né cundaà ini-nè índù fin cucumi-yá.

⁵⁹Daaní, dùtù xícusahnú, xì nsidaa tè-xídandacú, xì nsidaa stná nècuàchì Junta Cahnú, nì nducu-né ana daquéé cuàchì dìquì-yá sàhà-ñá cui-yà, mate té-tnùhù nduú-te.

⁶⁰Doco còò iin ni túi (cunduu testigu nacua cuní-nè), mate cuàhà nêhivì nì càhàn tnùhù dìquì-yá. Doco por fin nì quixi ùi-te, ⁶¹te nì cachì-te:

—Nì cachi Jesús yohó ñà-vàtùni dacaá-né veheñùhu xi Dios, dandu tixi ùni quívì naquidavàha saa-nèa.

⁶²Dandu nì ndacuiin dùtù cusáhnû, te nì cachi-nè xì-yá:

—¿Áma náxícónihí-ní ni-ñàha? ¿Nansa iá ñà-càchí guâ nècuàchì yohó sàhà-ní?

⁶³Doco Jesús, dadí úun nì ndòo-ya. Dandu nì cachi dùtù mà:

—Fuerza icúmí-ní chinaha-ní Dios iá nicanicuàhàn, te cachì-ní xì-nsí a dívì Dêhemanì-yá nani Cristu nduu-ní, ò á coó.

⁶⁴Dandu nì cachi Jesús xì nècuàchì mà:

—Nacua nì cachì-ní, ducán nduá. Te yùhù cachí stnáì xì-nsiá, icúmí-nsiá cuni-nsiá yùhù ana nduú Tnaha Nêhivì Ñuhivì na nui quixi mahì vicò nahnú ansivi, te coi ladu cuahá mii-yá ana cahnú poder xi.

⁶⁵Dandu dùtù cusáhnú-má, (nì xidà ini-nè), ñàyùcàndùá nì ndata

canúu-nê iyuhu sicoto ndixí-né, te nì cachi-nè xì nêhivì cuáhà mà:

—iCuní nècuàchì yohó ndudava-ne xì Dios! ¡Có-xìñùhù gá-ndà ni-iin testigu quixi! Vàchi vichi sàni inini-nsia ñà-quini guá nì càhàn-nè. ⁶⁶¿Nansa quida-nda xi-né, cachí mii-nsiá?

Dandu nì cacachi nècuàchì Junta Cahnu-ma:

—Ícúmí nècuàchì jaàn cui-nè, vachi iá cuàchi-ne.

⁶⁷Dandu nì caquesaha nècuàchìmà nì sivi díi-nè nùu-yá, te nì cani-neyà sicátú, te dava ga-nè, cahmá uun nì cani-ne nùu-yá, ⁶⁸cachí-nè xì-yá:

—iCachi cuáá-ní ana nì cani xi-ní, vachi ádi Cristu (nì quixi ansivi) nduu-ní!

Nansa nì quida Pedro nì nacuaà-né Jesús

⁶⁹Te Pedro, patiu tùvèhè iá-nè. Te yucán nì tnàtuu iin ñahà chii, cachí-ña xi-né:

—Amádi mii-ní nisa cutnahá stná-ní xì Jesús de Galilea.

⁷⁰Doco nì nacuaà-né mii-yá, iníní nsidaa nêhivì yucán, te nì cachi-nè xì ñahà chii mà:

—Có-ináhí ñà-nduá cachí-ní.

⁷¹Dandu cuàhàn-nè quee-ne yehè, doco nì xini inga ñahà chii-né, te nì cachà xì nêhivì dava ga itá yucán:

—Nècuàchì jaàn nisa cutnahá stná xì Jesús de Nazaret.

⁷²Dandu tucutu nì nacuaà-néyà, nì chinaha-né Dios ñà-tàcùnì-nè Jesús, cachí-nè.

⁷³Daaní, inga ratu gà nì tnàtuu stná iin ùi nêhivì itá yatni yucán, te nì cachi-nè xì Pedro:

—Ndisa, iin compañeru Jesús nduu-ní, vachi sàhà modo càhàn-ní, ducan cundaa ini-nsi.

⁷⁴Dandu nì cachi Pedro xi-né: —Yùhù chináhí Dios, có-ináhí nècuàchìmà. Te nú tètñùhù nduú, nì daquixí-yá castigu dìquí.

Dandu momentu mà nì xito lehe. ⁷⁵Te ñà-yucán nì nsinuu ini-nè nansa nì cachi-yà xi-né daa ñà-tàñaha ga coto lehe, te sàni nacuaà-néyà ùni xichi. Ñàyùcànduá, nì quee-ne iladu patiu, iá-nè sacú cuáhà-nè.

Nansa nì dàyáha-ne Jesús ndahà gobernador Pilatu

27 Daaní, na ní tùinuú, dandu nì càhàn dùtù xícusahnú xì tè-dàndàcú nùu ñuu mà, nì candatnuhu tnahá-né nansa quida-ne, te cui Jesús. ²Dandu nì nachicuhni-nè ndahà-yá, te cuàhàn-nè xì-yá nùu gobernador Poncio Pilato, te yucán nì ndòo-ya ndahà témà.

Nansa nì xihì Judas

³Daaní, Judas, divi ana nì cahin xì-yá, nì cundaa ini-nè ñà-ndisa ícúmí Jesús cui-yà. Ñàyùcànduá, nì naxicocufin ini-nè, nì sàhàn-nè nì naxiconihí-né òcò ùxin dñhùn plata nùu dùtù xícusahnú, xì nùu stná nècuàchì sahnú xídandacú, cachí-nè xì nècuàchìmà:

⁴—Cuàchi nduá nì quide, vachi còò falta xi nècuàchì nì dàyáhi ndahà-nsiá.

Doco nì naxiconihí nècuàchìmà, cachí-nè:

—Có-dàndòhàjàn nsiùhù; chuun xi mii-ní nduá.

⁵Ñàyùcàndüá, nì ducùn Judas nsidaa dihùn mà pisu veheñuhu, te nì quee-ne nì dàcuáhnâ-nè mii-né xì yohò.

⁶Daaní, después nì dâtàcá dùtù mà dihùn mà, te nì cachi-nè:

—Có-sáha ley xi-nda permisú daquée-nda dihùn yohó alcancia xi Dios, vâchi sâhâ ñâ-yòhó nì xihì iin nèhivì.

⁷Ñàyùcàndüá, nì ndatnuhu tnahá-né (nansa quida-ne xì) dihùn mà, te nì xiin-ne iin ñuhù nani Itu Alfareru ñâ-cundua panteón ndé cundùxin nècuàchì inga ñuu. ⁸Ñàyùcàndüá dîsâhâ-xì nì sâcùnani ñuhù mà Ñuhù Nîl, te dècuèndè vichi ducán cachí-nè xán.

⁹Pues divi ducán nì cuu nsidaámâ sâhâ ñâ-nì cùù ndisa ñâ-ndüá nì cachtñuhu iin nècuàchì sâhana nani Jeremías, vâchi dohó nì tiaa-ne: “Cutu ócò ùxin dihùn plata ndiaá-yâ, nì cachi nècuàchì raza Israel. Dandu después nì natnii-ne dihùn mà ¹⁰nì xiin-ne Itu Alfareru, nacua nì cachi Stoho-ndâ Señor xì”.

Nansa nì cachi Jesús na iín-yá nùù gobernador Pilatu

¹¹Pues (hora yucán sàni sâà-yâ) nùù gobernador, te iín-yá nùù-té. Dandu nì ndàcàtnùhù-té nùù-yá, cachí-te:

—¿A ndísá rey xi nècuàchì raza Judea nduu-ní, á coó?

Dandu nì cachi-yâ:

—Nacua cachí-ní, divi ducán nduá.

¹²Dandu dùtù xícusahnú, xì nècuàchì xídandacú, nì càhàn tnùhù-né sâhâ-yâ, doco còò ni-iñâha ni cachí-yâ. ¹³Dandu nì cachi Pilatu xi-yâ:

—¿A có-tiàcú-nî ñâ-cuàhâ guá càhàn tnùhù-né dîquì-ní?

¹⁴Doco mii-yá, còò ni-iñâha ni náxicónihî-yâ. Ñàyùcàndüá, nì ndulocó gobernador mà.

Nansa nì cachi stná Pilatu ñâ-icúmí Jesús cui-yâ

¹⁵Cunaha-nsiá, cada nacává vicò pascua mà, tûha Pilatu ñâ-té iin tè-ndiadí, ndéni-te nì cui ndiadí ni cacán nèhivì. ¹⁶Te quivì yucán ndiadí iin tiàa iá cuàhâ fama-xi nani Barrabás. ¹⁷Ñàyùcàndüá, na sâni nataca nèhivì cuàhâ mà nùù Pilatu, dandu nì xicàn tnùhù-té nùù-né, cachí-te:

—¿Ana cuní-nsiâ dàñâ? ¿A divi Barrabás, te ò Jesús, ana cachí nduú Cristu?

¹⁸Ducán nì cachí-te xi-né, vâchi sâ-ínâhá-té ñâ-cuisì sâhâ envidia xi dùtù sâni yâha Jesús ndahâ-té.

¹⁹Daaní, iá ì-té nùù silla ndé nsidándâa-te chuun, te nì quesaa iin razón xi ñahâdihí-te, cachí-nè: “Màsâ quídâ-nî ni-iñâha xi Jesús, vâchi nècuàchì vâha nduú-né. Cunaha-ní, cuàhâ gá nì sâní ñuu ndùvèhè nì quida nècuàchimâ, te nì nacani cuaá inì”, cachí razón mà.

²⁰Doco dùtù mà xì nècuàchì xídandacú, nì chiyuhù-né nèhivì cuàhâ mà ñâ-nì cacán-né dàñâ Barrabás, te cui Jesús.

²¹Ñàyùcàndüá, nì càhàn gobernador xì nsidaa nèhivì mà, cachí-te:

—Nùù ùì nècuàchì yohó, ¿indù nècuàchì cuní-nsiâ dàñâ?

Dandu nì cachi nèhivì mà:

—iDivi Barrabás!

²²Dandu nì cachí-te xi-né:

—Pues, nú ducán, dandu ¿nansa guide xì Jesús, divi ana cachí nduú Cristu?

Te nì naxiconihí nsidaa-né, cachí-nè:

—iNi cuí-nè nchìca cruz!

²³Dandu cachí gobernador mà:

—¿Índù chuun cui-nè ñà-còò falta xi-ne íá?

Doco chicá ndee ní càna nèhivì cuáhà mà, cachí-nè:

—iNi cuí-nè nchìca cruz!

²⁴Dandu nì xini Pilatu còò ni-iñaha níhìndèè-té, cuisì quesáhá nacuídà fuerte nèhivì mà. Ñàyùcàndúá, nì xicàn-te tècuí, te nì ndaha-tè, indéhe nsidaa nèhivì mà, te nì cachì-te xi-né:

—Yùhù, mà cúnsídá cuàchi nú ni cuí nècuàchì yohó, vàchi còò ni-iñaha iníhíca-nê. Chuun xi mii-nsiá nduá.

²⁵Dandu nì cachi nsidaa nèhivì mà:

—Nsiùhù xì dèhe-nsi ni cúnsídá cuàchi-nsi sàhà nècuàchì jaàn.

²⁶Dandu nì dàñà Pilatu Barrabás mà nù nèhivì mà, doco Jesús, còò; nì dandàcú-te ñà-nì ñàhni cuí-yà, te después cùhùn-yà màcùtuu-ya nchìca cruz cui-yà.

Nansa nì sàcùndiaa soldadu Jesús

²⁷Dandu soldadu xi gobernador mà, nì saca-tèyá cuàhàn-te xi-yá vehechuún. Te nì cana-tè nsidaa compañeru-te ñà-tnàtuu-tè ndé íá-yà. ²⁸Dandu nì tavà-té sicoto xi-ya, te nì chindixi-tèyá iin capa cuahá. ²⁹Te nì cava stná-te iin corona iñù nì chicaà-te dìni-yá, te nì dàcùndíhá stná-teyá iin nù-iin ndahà cuáhà-yà. Dandu nì sàcùita

sisi-té nùu-yá, sàcùndiaà-teyá, cachí-te:

—iViva! Vàchi irey xi tè-raza Judea nduu-ní (vichi)!

³⁰Te nì casivi dìi-teyá. Dandu nì dìtá-te nù-iin ma ndahà-yá nì cani fuerte-te dìni-yá. ³¹Te na ní nsihi nì sàcùndiaà-teyá ducán, dandu nì tavà-té capa mà, te nì nachindixi-tèyá sicoto xi mii-yá. Dandu nì saca-tèyá cuàhàn-te chituu-tèyá nchìca cruz.

Nansa nì chituu-tè Jesús nchìca cruz

³²Na ní caquee-tè xi-yá nì ndacùhun tnahá-te xi iin tiàa ñuu Cirene nani Simón. Te divi nècuàchì mà nì catnii-tè nì dàcuídá-tené cruz xi-ya cuàhàn.

³³Dandu nì casaà-te xi-yá iin xaan nani Gólgota. Quivì jaàn cachí dàhàn yucán, Nùu Iquí Dìni.

³⁴Dandu nì cuni-te dacohó-teyá vinu ia dácà tnahá xi ñà-ùà, doco na ní tuiyáa-yàñà, cóni cùni gà-yà coho-yañà.

³⁵Daaní, nì chituu-tèyá nchìca cruz. Te sicoto xi-ya, nì dasàn-téá según nansa nì nìhì iin iin-tè na ní idàdiquí-te sàhà-ñá. Pues ducán nì quida-tè sàhà ñà-nì cùu ndisa palabra nì cachitnùhu nèhivì xì Dios sànhaha na ní cachi-nè: “Nì dasàn-té sicoto xi entre mii-té, te nì idàdiquí-te sàhà-ñá”.

³⁶Daaní, nì sàcùndoo soldadu mà ñà-cundiaà-teyá. ³⁷Te dìquì-xì dìni cruz xi-ya nì sàcùtuu iin ñà-càchitnùhu índù-ñá disáhà-xì dandohó-teyá. Te dohó cachá: “Ana yohó nduú Jesús, rey xi tè-raza Judea”.

³⁸Cunaha-nsiá, yucán nì sàcùitandiaa stná ùi tècùihà

nchìca cruz, iin-tè ladu cuahá-yà, te ingà-te ladu itní-yà. ³⁹Te nèhivì yáha yucán, nì canàhá stná-nè xì-yá, dacuico dínì-né, cahíchì ini-nèyà, cachi-nè xì-yá:

⁴⁰—iNdahví-ní! vàchi cuàhàn-ní dacaá-ní veheñùhu cahnú, te tìxi ùni quivì nsidavàha saa-ná, cachi-ní. Nú ducán fuerte guá-ní, dandu dacácu-ní mii-ní, nú ndisa Dèhemanì Dios nduu-ní, te danuu-ní mii-ní nùu cruz jaàn cundehè-nsí —nì cachi-nè.

⁴¹Te divi-ni ducán nì sàcùndiaa stná dùtù xícusahnú, te cutnáhâ stná nècuàchì ley xi veheñùhu, xì stná nècuàchì xídandacú; nsidaa-né nì sàcùndiaa stná-nè, cachi-nè iin-ne xì inga-nè (sàhà-yá):

⁴²—Nècuàchì jaàn, nìsa dacácu-ne nècuàchì dava ga, doco mà cùì dacácu-ne mii-né. Nú ndisa rey xi nècuàchì raza-ndà Israel nduú-né, dandu ni danuú-né mii-né nùu cruz jaàn cundehè-ndà, dandu cunindisa-ndané. ⁴³Dios cundéé íní-nè, (cachi-nè): pues nú ducán nduá, dandu ni dacácu-yanè vichi, nú cuní-yà, te nú ndisa Dèhemanì-yá nduú-né nacua cachi-nè —nì cachi tè-xícusahnu-ma. ⁴⁴Te dècuèndè stná tècuìhnà itándiaa stná nchìca cruz yucán, nì canàhá stná-te xi-yá.

Nansa nì xihì Jesús nì dãnàà-yá sàhà cuàchi-nda

⁴⁵Daaní, dècuèndè càxíhúì xì ndé` càhúni nì nàcuìin tnùu inicutu ñuu yucán. ⁴⁶Te nahi càhúni nì ndàhì ndee-yá, cachi-yá:

—Elí, Elí, ¿lama sabactani? —te dohó cuní cachàmà: iDios mío, Dios

mío! ¿A ñá-sàni ndòo nihni nduá yohó?

⁴⁷Te dava nècuàchì itá yucán, nì tiacu-nè ndàhì-yà ducán, ñàyùcàndüá nì cachi-nè:

—Elías caná-né.

⁴⁸Ñàyùcàndüá, nì dàyáà iin-tè nì quihìn-tè iin ñà-ñàhmá uun nani esponja, te nì chindaxin-tèá xì vinu nì xìò, nì chihi-tèá dìnì iin vara yutnù, te nì sàha-tèyá nì sihvi-yá.

⁴⁹Dandu nì cachi ingà-te:

—Nacoo-nínè, cundiatu-nda, áma quíxì Elías dacácu xi-né.

⁵⁰Dandu inga xichi nì ndàhì ndee-yá, te nì xihì-yà. ⁵¹Daaní, yucán ini veheñùhu cahnú nì quedava ìì cortina cahnú sadí nihni cuarto xan; iin-ni nì ndàtà-ñá ndè dìnì-xì xì ndé` tìxi-xi. Te nì tnàa stná ñuhivì, te nì ndàtà cavà nahnú. ⁵²⁻⁵³Dècuèndè nì nuna stná cuàhà lugar ndé índùxin nsìi. Ñàyùcàndüá na sàni natiacu-yá después, dandu nì natiacu stná cuàhà nècuàchì sànhaha nduú nèhivì xì-yá, nì caquee-ne ndé índùxin-ne nì caquihvi-ne ini ñuu ìì (Jerusalén), te nì ndecooyo-ne nùu cuàhà nèhivì ndoó yucán.

⁵⁴(Cunaha-nsia, frente ndé íin cruz xi Jesús,) yucán íin stná iin capitán xì compañeru-te, xíndiaà-teyá. Te na ní caxinì-te nansa nì cuu ñà-nì tnàa guá, dandu nì yùhì gà-te, cachi-te:

—Ñà-ndàà nduá, Dèhemanì Dios nì sanduu nècuàchì jaàn.

⁵⁵Daaní, yucán itá xica stná cuàhà nècuàchì ñahà, indéhe-ne: nècuàchì ladu Galilea nduú-né, te cutnáhâ-né xì-yá nì quixi ndè ñuu mà ñà-chindee stná-nèyà. ⁵⁶Iin-ne

nduú María Magdalena, te inga-nè nduú María dihi Jacobo xì José, te inga-nè nduú ñahàdìhì Zebedeo.

**Nansa nì chinacaa José
iquicúñú Jesús inì cueva**

⁵⁷Daaní, na ní cuaà quivì yucán, dandu nì sàà stná iin nècuàchì ñuu tii Arimatea nani José. Iin nècuàchì cuicà nduú-né, te nchícùn stná-nè ichì-yá. ⁵⁸Te divi-ne nì sàhàn nùù Pilatu, nì xicàn-nè cuerpu-yà. Dandu nì cachi Pilatu xì soldadu ñà-nì cuàha-tè nècuàchimà iquicúñú-yà. ⁵⁹Ñàyùcàndùá, nì sàhàn José nì naquihin-neyà, te nì chidùcùn-neyà iin dahmà iá ndoo. ⁶⁰Te sàhà ñà-làcà nì sate nèhivì xí-né iin cueva nùù cavà, ñàyùcàndùá, divi yucán nì chinacaa-neyà. Dandu nì dàtúí nihni-ne iin cavà cahnú nì sàcùndiadi yuhù cueva mà, te cuàhàn-nè. ⁶¹Doco yucán nì ndòo María Magdalena xì inga María mà, xíndoo-ne frente lugar ndé nì ndùxin-ya.

**Nansa nì dandàcú Pilatu
ñà-cuita soldadu cundiaa
xì sepultura xì Jesús**

⁶²Daaní, nì yàha quivì mà, divi quivì nduú vigilia xì quivì descansu. Dandu meru quivì (descansu) mà nì sàhàn itnii dùtù xì iin ùù stná nècuàchì fariseu, nì tnàtuu-ne nùù Pilatu, ⁶³nì cachi-nè xì-té:
—Señor gobernador, nsiùhù nsinúú ini-nsì nansa nì cachi (Jesús) na xicánúú ñi-né dandahví-nè nèhivì, nì cachi-nè ñà-tixì ùù quivì icúmí-nè natiacu-nè. ⁶⁴Ñàyùcàndùá, cuní-nsì dandacu-ní ñà-cundiaa

vàha soldadu sepultura dècuèndè nì xínu quivì ùù, vàchi nú coó, vihini nataca nèhivì xì nècuàchimà ñuú, te tavà-nàné, dandu después cachi-nè xì nèhivì ñà-sànì natiacu nècuàchimà nduá. Te nú ducán, dandu cundua iin tnùhu chicá cahnú nùù palabra nisa cachi nècuàchimà antes.

⁶⁵Dandu nì cachi Pilatu xì-né:
—Vàtùni iá cùhùn iin ùù soldadu, nacua xicàn-nsià. Te cuahán stná mii-nsiá nùù sepultura, te chicadi vaha-nsià ñà nacua cui quida-nsià.

⁶⁶Ñàyùcàndùá, nì caquihin nècuàchimà ichì cuàhàn-nè ndè sepultura, te chicá fuerte nì chicadi-nè lugar mà. Te nì candòo stná itnii soldadu xíndiaa.

Nansa nì natiacu Jesús

28 Daaní, nì yàha quivì descansu mà. Te na sàcuàhàn tùinuù quivì primeru semana, dandu cuàhàn María Magdalena cundehè-né sepultura, te cutnàhà stná-nè xì inga María mà. ²Datúha nì quesaha tnáa fuerte, vàchi ndè ansivi nì nuu iin ángel xi Stoho-ndà Señor, nì dàcúxió-né cavà cahnú ndiadí yuhù cueva mà, te nì sàcò-ne dìquía. ³Tnùù nihni-ne na ian tása; te cuxín yaa sicoto xi-ne nahi yuhà. ⁴Te soldadu ndoo ndiaá yucán, nì cayùhì cuaá-te, te nì quesaha-té quidí fuerte-te, ndè nì xìhì nihni-tè. ⁵Doco nì cachi ángel mà xì nècuàchì ñahà mà:
—Màsà yúhí-nsià. Ináhí nandúcú-nsià Jesús, divi ana nì xìhì nchìca cruz. ⁶Doco cunaha-nsiá, còò cá-yà yohó; sàni natiacu-yà

nacua nì cachitnùhu-ya antes. Naha-nsià cundehè-nsiá lugar ndé nì sanduhù-yá. ⁷Te cuahán-nsià vichi duha ndé ndoó nècuàchì dacuahá-yá, te cachitnùhu-nsià xì-né ñà-sànì natiacu-yà, te icúmí-yá codònù-yá nùù-nsiá nùhù-yà ndè ladu Galilea. Yucán icúmí-nsiá cuni-nsiàyà. Pues vichi sàni cachitnùhì xì-nsiá —nì cachi ángel.

⁸Dandu yàchì nì caquee nsihi nècuàchì ñahà mà cueva mà, te nì dáyàà-nè cuàhàn-nè cachitnùhu-ne xì nècuàchì dacuahá-yá: chii yúhì-nè, te chii cudî stná ini-nè. ⁹Doco ichì ndé cuàhàn-nè yucán nì ndacùhun stnahá-né xì-yá, te nì casàhù-yà xì-né. Ñàyùcàndùá nì tutuyuhu-né ñuhù nùù sàhà-yá, te nì tnii-ne sàhà-yá nì cahvi-néyà.

¹⁰Dandu nì cachi-yà xì-né: —Màsà yúhì-nsià. Cuahán-nsià ndé ndoó nèhivì xínduu nahi ñani, te cachi-nsià xì-né ñà-nì nùhù-nè ndè ladu Galilea, vàchi yucán icúmí-nè cuni-nè yùhù.

Nansa nì dandàcú dùtù nùù soldadu nì sandiaa sepultura

¹¹Daaní, na sàmànùhù nècuàchì ñahà mà, dandu nì caquee stná dava soldadu nì sandiaa yucán, mànuhù stná-te ñuu Jerusalén. Te nì nacani-tè xì dùtù xícusahnù nansa nì cuu. ¹²Ñàyùcàndùá, nì nataca dùtù mà xì nècuàchì xídandacú nùù ñuu mà, te nì ndatnuhu tnahá-né nansa quida-ne. Dandu nì sàha-ne soldadu mà vihi dihùn, ¹³te nì cachi-nè xì-té:

—Dohó cachi-nsià xì nèhivì: na hora quídì naà-nsiá ñuu, dandu

nì casaà nècuàchì dacuahá Jesús, nì xidacuihna-né cuerpu nsiì ma, cachi-nsià. ¹⁴Te nú ni cunítnùhu gobernador sàhà chuun yohó, dandu càhàn-nsi sàhà-nsiá nùù-té, te còò ni-ñàha cuu xì-nsiá —nì cachi-nè.

¹⁵Ñàyùcàndùá, nì catnii soldadu mà dihùn mà, te nì cachì-te xi nèhivì nacua nì sàcùnaha-té. Te divi sàhà ñà-jaèn nduá ducán xicá cuentu mà nùù nèhivì raza Judea dècuèndè quivì vichi.

Ñà-ndùá nì dandàcú Jesús nùù nèhivì xí-yá ñà-quida-ne na sàmànùhù-yá

¹⁶Daaní, nì quihin nsi-úxin iin nècuàchì dacuahá-yá ichì cuàhàn-nè ndè iin xaan nì cachi-yà xì-né, divi nduú iin yucù iá ladu Galilea. ¹⁷Te na ní xini-nè mii-yá nì tutuyuhu-né ñuhù nùù sàhà-yá, te nì cahvi-néyà. Doco dava-ne, ndoó-né xì duda. ¹⁸Dandu chicá nì cuyatni-ya, te nì cachi-yà xì-né:

—Yùhù nì nìhìtáhvì dandacuí sàhà nsidanicuú ñàha iá ñuhivì xì ansivi. ¹⁹Ñàyùcàndùá, cuahán-nsià inicutu ñuhivì, te dacuahá-nsià nèhivì nansa iá ichì váha, te quida ì stná-nsiànè, ndacùcahan-nsiá Yuamánì', xì stná yùhù ana nduú Dèhemanì-yá, xì stná Espíritu Ì xí-yá.

²⁰Te chinaha stná-nsiànè nansa quida-ne chivàha-ne nsidanicuú ñà-ndùá sàni dandàcú nùù-nsiá. Te cunaha-nsiá, nicanicuahàn icúmî cutnahí xì-nsiá ndè cachi nsihi ñuhivì.

Yohó nì nsihi historia.